

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות נחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

מיומנו של מתבודד

היהודי הצפתי מעביר רשמים משתפכים משיחות ההתבודדות בהרי הגליל המוריקים

סיפורו האוטנטי של היהודי האבוד שגילה את ה' בסבך האפריקאי המאיים

התבודדות בה'ונהל

אוצרותיה הנעלמים של נמירוב

חשיפה נדירה וגילויים מרגשים על תלמידי הרב והתלמיד במדור החדש 'מי תמימים'

הלל מחייב את העניים

שירת חייו של הרה"ח ר' הלל גולדברג ע"ה שעזב את ספסל הלימוד הישר לבית מדרש של מעלה

פאנצ'ור מאכער ב 400 ₪ לשעה

ר' דוד סעדה במבט חדש לכאבי הלב ואכזבות החיים מדור 'דיבור של הרבי'

גשמיות או דווקא רוחניות?

מדור במסילות הנערים בניחוח מפליא לשאלה שמנקרת בליבו של כל הורה

שפכי בטרות אפריקה

ישנם חילוקי דעות שונים בקרב אנשי הנחל נובע, בענייני עבודת ה', הבנתם של עצות ותורות שונות, ושאר עניינים העומדים ברומו של עולם. אך ישנו דבר אחד שעליו בוודאי יסכימו כל החסידים הנלבבים. כל מי שבא במגע כלשהו עם אורו של הרבי, יעיד בכל תוקף כי אין עוד כעצת ההתבודדות בכל העולם כולו. אין עוד תענוג בעולם כמו התבודדות טובה אחרי יום מלא בבלבולים ואין מה ששייב וירפא את הנפש הכאובה כמו זעקה ממעמקי לב שבוור באמצעו של יער עבות.

למרות שהבעל דבר וחילותיו העצומים מנסים בדור האחרון בכל כוחם להסתיר מהלבבות הכשרים את אורה של עצת העצות, מטשטשים בכל עת את ההבדל בין אמת לשקר ומעלימים את אורם הגנוז של דברי הצדיק האמת. אך על כולנה גוברת זעקתו של אור העולם 'ההתבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל', 'כמה טוב ויפה ששופכים שיח לפני ה' כמו לפני חבר טוב אמיתי'.

הנה, זו השנה החמישית שבאה ומתקרבת עלינו 'שבת שפכי', בה מתאחדים כלל אנשי הנחל נובע סביב עצת העצות, להתחדש בקיומה ולהיזכר כי בכוחה להצילנו ולהושיענו מכל ההסתרות והגזרות הקשות שאופפות את כלל ישראל באחרית הימים, ועל ידה נזכה בוודאי לגאולה שלמה בקרוב.

זו הסיבה שבחרנו לרדת ולבקר את ר' שלומי, יהודי שהתקרב לקדושה ממחוזות אחרים ואפלים משכבר הימים, כדי לשמוע ולהתרגש מסיפורו המרטיט כיצד גילה את עצת ההתבודדות במעמקי הג'ונגלים האפלים של אפריקה, וכיצד בזכותה ניצל על אתר ממוות בטוח. כשהסיפור במלואו מוגש לפניכם בכתובה מרגשת ומיוחדת.

בהמשך נביא בפניכם את רשמיו המאירים של אחד מטובי הסופרים של אנשי שלומינו, שהיטיב לשרטט עלי גיליון את ההתעוררות האוחזת במעמקי הלב כשזה נפתח בשיחה לה' מול הרי הגליל.

באמצעו של הגיליון נצא לביקור היסטורי בנמירוב העתיקה, נזכה להצצה נדירה בפנקסי-הקהילה של העיר שבהם מצאנו גילויים מרגשים ביותר על תולדות תלמידי רבינו ומוהרנ"ת ועל הברית שתועדה במפתיע עלי גיליון.

בראיון מיוחד עם הרה"ח ר' אהרן חשין נשמע על פלאותיו של ה'עמוד היומי' ומדוע אין שום הגיון לפספס את הלימוד כולל המבחינים המיוחדים שעליו, שלראשונה יתקיימו מדי שבוע.

גם בכתבה המרטיטה שמשרטטת באור יקרות את דמותו הבלתי-נשכחת של ר' הלל גולדברגר ע"ה, נגלה מחדש את כוחו של הנחל נובע להעלות את מקורביו מעלה מעלה בסולם העולה בית א-ל.

אתם מוזמנים בזאת להפוך את העמוד ולהיכנס להיכלות של אור ועונג רוחני צרוף, בהצלחה.

יש לך דרך
להאיר את האור
של הרבי בבית

מרתק סוחף קדוש נקי

הצטרף עוד היום

0534-123-065

פאנצ'ר מאכער ב-400 ש"ה לשעה

למה השם ברא אותי כל כך חסר, בעוד שהוא דואג שתמיד יהיו - ייוולדו אצלי חסרונות חדשים...

כל המעיין בוז הקושיא מגלה שהיא באמת תירוץ: והוא שכל החסרונות שיש לאדם הם בעצם כלים שמגלים לו כמה הוא חסר אונים, ובעקבות כך נולדת התפילה. נמצא שהחיסרון הוא באמת יתרון, שהרי אם אדם לא יהיה חסר - על מה הוא יתפלל?! עכשיו שמבינים שזה סדר הדברים, שוב אפשר להתחבר יותר לתפילה ללא דחיקת שעה שנוצרת מהציפייה לישועה, שהיא באמת מה שגורמת לאדם רפיון ידים מלעסוק בתפילה.

מתי אני כבר איוושע?

והתירוץ הוא: בעצם אתה כבר נושע. כי בכל דיבור ודיבור אתה קונה בנפשך את ההבנה שהכל זה רק הקדוש ברוך הוא, אין עוד מלבדו, שהרי אליו אתה פונה. כשניגשים להתבודדות לא בתור מי שבא לתקן פאנצ'ר, אלא מתוך הבנה שהחיסרון האמיתי שלי הוא שאני לא מצליח לחיות את השם יתברך, ובמילים אחרות - להרגיש אותו יתברך בתוך החיים שלי, לראות אותו בכל צעד ושעל. שנבין שכל החסרונות שלנו נועדו להרגיל אותנו בקשר עם בורא כל העולמים, ושזה בעצמו הישועה.

אז נמצא ששאר החסרונות בעצם באים לתת לאדם את הכלי לתיקון החיסרון האמיתי, שהוא קרבת השם. נמצא שזה מה שחסר לאדם באמת, שדעתו תמיד חסרה לו. קרבת השם שנותנת את הכוח לקשר את כל הייסורים שכל אחד עובר לשם יתברך. ההרגשה שכל מה שאני עובר לא קורה לי סתם, אלא שאני גיבור בתוך הסיפור הכי גדול בעולם - הסיפור שלי. כל המעשיות בתנ"ך כולם מתרחשים סביבי ובלבבי: אשתי, בניי והקרובים אליי, כפי ענייני, כמו שלא היה בעולם. מתוך הכרה כזו אני יכול לבוא למלך ולבקש על החסרונות מתוך הכרה עמוקה שכל החסרונות הם ברחמי האינוסופיים של מלך מלכי המלכים. הוא בעצמו יורד מכיסא כבודו כביכול בשביל 'לסבך לי את החיים', והכל בשביל לקרבני אליו יתברך שמו לעד ולנצח.

ברגע שנבין כמה תשומת לב נותן לנו הבורא יתברך שמו, מזה בעצמו נתמלא שמחה. בבחינת "ויגבה לבו", שהמלך בעצמו מגלה לי חסרונו [כמובא בליקוטי מוהר"ן תורה פ"ט]. בשביל שאני אוכל להתקרב אליו יתברך. ובמילים פשוטות: הוא נתן לך את הרכב והוא פינצ'ר אותו, הכל מאהבתו האינוסופית אליך.

רק חזק ואמץ!

כל העולם מדברים על מודעות עצמית, טיפול רגשי, קאוצ'ינג, ועוד ועוד. הכל נשמע כזה משכנע, הנה אני אדם חדש תוך חודשיים. בכל שבת, אני אלמד עם הילדים, אקדיש להם את כל הזמן שבעולם. כמובן שאני אהיה גם אדם מעריך ולא ממורמר, אני אלמד בריצינות יותר מ-10 דקות בכולל, אעיין כמו ר' אברהם ב"ר נחמן ואגיד ליקוטי תפילות כמו ר' ישראל בער. אני אפסיק להתלונן, ובנוסף להכלל תהיה לי גם דירה בשנלר, ואחתן בכבוד את יענקי. אז כולם יתייעצו איתי, ואני אהפוך להיות אבן שואבת לכל מבקשי השם. ההורים שלי יתגאו בי עד השמים, ויהיה לי גם גמ"ח עזרה לנזקקים.

כמו שבעולם המערבי בקפה אין קפאין, החלב לא חלבי, והבשר לא בשרי, את הבית לא בונים, רוצה רכב - קח ליסינג, משכנתא - בלי כסף, ועוד. הקוסם המערבי פותר לאנושות את כל הבעיות כולן. וכבר קדמה לו קללת הנחש "ועפר תאכל כל ימי חיך" - שיהיו מזונותיו מזומנים לו, רק שלא יתפלל וישא עין אל ה' יתברך. מתוך כל מציאות האינסטנט (-מייד) חסרת הגבולות, מחלחלת הבנה אצל האדם, שגם בעולם הרוחני יש אינסטנט: צדיק ברגע, קדוש ברגע, נורמלי ברגע, שתכף נרגיש את השם כמו בעל תשובה טרי.

מובא בשיחות הר"ן (ס' יח) יסוד נפלא: שכשאדם רוצה ללמוד, הוא קונה ספרים ובוז משביע את נפשו הרעבה. ואומר רבנו הקדוש שזה אינו די, שכשאין לומדים בספרים זה לא מועיל. וכדומה לזה בעולם הרוחני, אדם רוצה שינוי ברגע ומשום כך העולם רחוק מתפילה. העולם רוצה "עכשיו" - אבל השם ית' אומר "המתן". יהודי יורד בכל יום לשדה, צועק ולפעמים נראה לו כאילו הכל נהיה יותר גרוע, כמו במעשה מביטחון שבכל פעם שהוא פוגש את המלך, המלך נהנה מהסעודה ומקלקל לו את הפרנסה. וזה מה ששובר את רובנו מלהתמיד בוז העבודה היקרה של ההתבודדות, במילים אחרות: אנחנו לא רואים את הישועה. וזה החיסרון של כל העולם.

'סגולות!'

רוצים ישועות באינסטנט: 30 יום בשונמית, 40 יום בכותל, קריעת ים סוף בעמוקה, מיד יפתחו לך שערי פרנסה וישועה ותזכה במחיר למשתכן ועוד. כאן נשאלת השאלה המכרעת והיא: האם התפילה היא הפאנצ'ר מאכער של החיים? או אולי נאמר הפוך - שכל תכלית הפאנצ'רים באה ליצור אצל האדם את האפשרות להיות קרוב אל השם. מה קדם למה, החיסרון לתפילה או להפך? אם נאמר שתכלית התפילה היא השלמת החסרונות, אז תמיד אדם נשאר חסר. ובכלל,

נוסע לאותן?

השמים הם לא הגבול!

כק הצרכן איש

כרטיס טיסה
טרולי ונסיעות פנים

החל
מ: **\$530**
לאדם

סופ"ש הכל כלול

החל
מ: **739**

הנחה \$30 לילדים עד גיל 11

חבילת אמצ"ש

החל
מ: **659**

הנחה \$10 לילדים עד גיל 11

הכל כלול: טיסות, טרולי, נסיעות פנים אש"ל במלון 'חושן' אמצ"ש: לינה וארוחות בוקר | סופ"ש: לינה ואירוח

שבת כרשת ברק		שבת כרשת חקת		שבת כרשת חוה		שבת כרשת מו"מ	
חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:
ראשון 15:30	חמישי 21:50	ראשון 15:30	חמישי 21:50	ראשון 17:50	חמישי 19:30	ראשון 17:50	חמישי 19:30
י"ג תמוז - 28.06	י' תמוז - 25.06	ו' תמוז - 21.06	ג' תמוז - 18.06	י' תמוז - 25.06	ו' תמוז - 21.06	ג' תמוז - 18.06	כ"ט סיון - 14.06
קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב
חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:	חזרה:	יציאה:
ראשון 20:00	חמישי 19:30	ראשון 15:30	חמישי 21:50	ראשון 15:40	חמישי 23:50	ראשון 17:50	חמישי 19:30
כ"ז תמוז - 12.07	כ"ד תמוז - 09.07	כ' תמוז - 05.07	י"ז תמוז - 02.07	כ"ד תמוז - 09.07	כ' תמוז - 05.07	י"ז תמוז - 02.07	י"ג תמוז - 28.06
קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב	קיישיב, ת"א	ת"א, קיישיב

יציאות וחזרות מידי שבוע

02-54-10-100

או בכתובת מייל: fax@dzt.co.il

שוחות קרקע
ופנים

השכרת
רכב

קבוצות חוויה
עם נשמה

טיסות לכל
השלם

קברי צדיקים
באירופה

ירושלים: ארזי הבירה 49 | בני ברק: רבי עקיבא 62 | בית שמש: יחזקאל הנביא 63

אבן הטוען

מובטחני שהמערכת תדע להנגיש את הדברים בצורה הטובה ביותר כדרכה הטובה.
בכבוד רב

איצ'ה קאפ, צפת

שמתמודדים עם ייסורים ופחדים ביום ובלילה. כשהאקדחים שלופים מול בחורים ואברכים אלה אזי ההגנה עליהם צריכה להגיע מצידנו, שאם לא אנו אין מי שיטפל בהם...

אילו היו עוצרים חסיד גור! (לשם דוגמא) הרי באותה שעה הייתה כל הארץ נהפכת ולמה נגרע חסידי ברסלב...

אנו אנשי הבעל תפילה ויש לנו ביד את הכח האמיתי של תפילה ותחנונים, ואדרבה, עלינו נפלה חובת היום! ובקרוב ניושע בתשועת עולמים

בברכה על כל פעולותיכם הכבירות

חיים מאיר דוד רבינוביץ, בית שמש

לכבוד מערכת אבקשה

על במה נכבדת זו בה יתבררו ויתלבנו נושאים יסודיים בדעת רבינו הקדוש, רצייתי להעלות עניין בוער, שלעניות דעתי אינו מקבל תשומת לב כדבעי.

כידוע, שכחלק מהגזרות המרחפות מעל ציבור היראים ישנה גזירת החינוך על נשמות ישראל הטהורים, בניסיון לערב במוחם חכמות זרות שלא שערום אבותינו.

אני מרגיש שישנה שאננות מצד הציבור על אף שרבים מאנ"ש, אם נדבר גלויות, חשופים מאוד לסכנה, עקב ריבוי הגוונים ובלבול הדעות ומיעוט החיידרים, בפרט כאלה שמכירים בהרס כפירותיהם. חוששני שהדבר נובע מחוסר הידיעה - כי מקצועות החול אותם מנסים הכופרים להחדיר לתוך סדר היום של צעירי הצאן, הם הם נשוא זעקותיהם של רבינו ומוהרנ"ת.

ואולי כדאי להציע את הדברים דבר דבור על אופניו שחור על גבי לבן מהכתובים והמסורות, למען יראו וייראו ולבל יפלו לבאר שחת חלילה.

אל אחינו חסידי ברסלב די בכל אתר ואתר.

קול דודי דופק, הנה ימים באים... ימי ראש השנה הקדושים מתקרבים, הרגשות גואים, והלב מתמלא בגעגועים. אך מאידך, נאחו הלב בכאב ובחרדה כשבימים אלו ממש ישנם מאות ואלפי חסידים אשר נפשם יוצאת מגעגועים ובמסתרים תבכה נפשם לנוכח צווי העיכוב וסגירת הגבולות בפניהם אשר מונעים מהם לנסוע אל חמדת לבבם, הציון הקדוש באומן!

אחי ורעי! אל נא תחשו ואל תשקטו! הרי אנו יודעים מהנשק האמיתי הפורץ כל הגבולות ובוקע כל המסכים. בשנים האחרונות לבד ראינו ניסים עד אין סוף, גם בימים הכי קשים בזכות אלו שהתפללו ושפכו שיחם לפני ה'.

בפרט בעת רצון של חצות הלילה, נשפוך לפניו את לבבנו, ובפרט במילים של תיקון-חצות: 'סוגרו כל שעריה, עד כי אמרו כל רואיה, כנגע נראה לי בבית', שבוודאי מרמזים גם על הצרות וגזירת 'סגירת השערים' שאנו עוברים כיום עקב חורבן ירושלים ובית המקדש הכללי והפרטי (חורבן המוח והלב).

בשבוועיים האחרונים קיבלתי אין ספור טלפונים מתושבי צפת אשר הוכו בהלם על מעצר אחד המיוחד ממתפללי בית הכנסת 'פאר הנצח' בצפת, אברך יקר, שכל חטאו היה בגלל שנסע לציון רבינו הק' ובחזור ריצה בבית הכלא זמן רב, עד ששוחרר בס"ד. זהו מקרה יחיד מני רבים, אשר מלמד על הצורך הדחוף לתת גב לכל עצור ועצור ולהיות לו לעזר ולאחיסמך.

ונשאל בכנות, כל אחד ואחד מחסידי ברסלב, הרי אם היה זה אחיך מבטן ומלידה, אם היה נעצר חלילה לאחר שנסע לרבינו הק' במסירות נפש הלא כמה היית מחזק אותו, והיית הופך את העולם לתת לו חיזוק שלא ייפול חלילה, אם כן בא ונחזק את אחינו לדעה, בחורים ואברכים

לכבוד מערכת 'אבקשה'

רצייתי להביע את התרגשותי הרבה עם הופעתו של המדור החדש והמופלא "ימי תמימים" הנכתב בעט אמן על ידי הסופר הנודע ר' דוד דגן הי"ו. מן ההכרח להביע בפניכם את מלוא ההערכה וההתפעלות מהיוזמה הכבירה וחסרת התקדים הזו, אשר מביאה לראשונה בתולדותיה של ברסלב, את תולדות חייהם של גדולי ותלמידי מוהרנ"ת זיע"א, דמויות הוד, קדושים וטהורים, שבחלקו הגדול לא נחשף מעולם מעל גבי הכתב.

הקריאה במדור זה מספקת הצצה נדירה לנשמות טהורות שחיו מתוך מסירות נפש עילאית, ומילאו את ימיהם בעבודת ה' בתמימות ובפשטות כפי אשר קיבלנו מרבינו הקדוש. העבודה המייגעת המושקעת באיסוף הפרטים, בצד סגנון הכתיבה המרתק, מפייחה רוח חיים בסיפורים שנתרו עד כה חבויים בקרן זוית, ומאירה באור חדש ויקר את שרשרת הדורות של אנשי שלומנו.

אני ממתין בציפייה עזה לקראת המדור הקרוב. ומוצא לנכון לפנות אל כלל אנ"ש, להפנות את תשומת ליבם לכך ולהמליץ בחום לשים לב אל הסודות הטמורים והגנוזים המובאים במדור זה - עובדות וסיפורים המרטיטים את מיתרי הלב, אשר לא נודעו מעולם ובכוחם לעורר את הנפש בכיסופים ורצונות והתחזקות מחדש לעבודת הבורא יתברך.

יישר כוחכם על מפעל כביר זה, המשיכו להשקות אותנו ממעינות אלו. בברכת הצלחה מרובה,

אריה בורשטיין, פתח תקוה ירושלים

שימו לב למספר החדש

ניתן לשלוח מכתבים למערכת למספר פקס 0773180237 יש להקפיד על כתב ברור וקריא,

כמו כן ניתן להשאיר הודעה למדור זה בקו אבקשה במספר 026237686 שלוחה 6 נא להקפיד על השארת הודעה ברורה

חיותנו של חתול 333

זו זכות לצעוד בין 'הקוצים היקרים' האלו, טאטע. איזה חום. אגלי זיעה ניגרים מהמצח. מפלס דרך בין הצמחיה היבשה של תמוז דארץ הקודש. אבל כל פסיעה מקרבת אותי אל נפשי, אל ה'נקודת עצמו' שלי. כמאמר הבעש"ט הקדוש 'קרבה אל נפשי גאלה'.

מהם קוצים גשמיים, דוקרים ככל שיהיו, לעומת הקוצים והחוחים הרוחניים הסובבים את השושנה, המעיקים לנשמה וחפצים ליטול ממנה את חייה?

מתיישב על הספה המיושנת, שה'יישוב' סימן אותה מזמן כלא שימושית. בזכות רהיט מרופט זה אני זוכה לא לברוח מהשדה כעבור רבע שעה...

השמים מספרים כבוד א-ל. הבריאה צועקת 'אין עוד מלבדו'. שולף בקבוק מים, מברך 'שהכל' (ברכה כזאת יוצאת רק בשדה...) ולוגם. נותן לאוויר הטהור של חוץ ליישוב למלא את ריאותי.

הקצב כאן הוא אחר לגמרי מאשר ביישוב. שם הכל נמרץ לכאורה, סוער, דינמי, מלא עניין, אבל באמת עומד באותו מקום, ובעצם חוזר על עצמו. ואילו כאן, בבריאה הבראשיתית של הש"ת, בהסתכלות ראשונית נראה שהכל נע באיטיות, העצים ניצבים על עומדם, ורק לעתים מניעים בשלווה את צמרותיהם. אין כמעט תנועה משמעותית. אבל באמת לאמתו - כאן רוחשים החיים האמיתיים. כאן הנפש מוצאת את התנועה העוצמתית ביותר - היא מתעוררת לחיים חדשים מלאי רגשי קודש נעלים.

ריבוננו של עולם, אבי ומלכי, באתי לפני הכל להקשיב. יש לך, יתברך שמך, כל כך הרבה מה לומר לי, אבל במשך היום אני מוסח כל כך, שקולך לא מגיע ללבי.

שמת לב מה אמרת קודם? 'שהכל נהיה בדברו'. בטרם כל שיח, חפץ אני שתדע, בני היקר, שהכל, אבל הכל זה אני.

מה, גם זה שפלוגי ציער אותי, זה גם אתה, טאטע? אבל איך יתכן? הרי אתה כל כך טוב ומטיב. כן, אני יודע מהספרים הקדושים ש'הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'. אבל בכל זאת הלב לא תמיד שם...

נכון, בני. אני טוב ומטיב. אבל דרך הטוב והחסד להתלבש לפעמים בגבורה. 'אברהם' (חסד) - 'הוליד את יצחק' (גבורות). וגם מה שאתה עובר בתקופה הזו, זה רחמים גדולים שמתלבשים בלבוש של דין.

אם הכל זה חסד ורחמים, והכל בא מידך הרחמנית, ומאוד מאוד עמקו מחשבותיך, טאטע, איך יתכן שנהגתי כפי שנהגתי? אנא סלח לי. עוזר נא לי לתקן.

כך, בלי שתכננתי בכלל, אני מוצא את עצמי בעיצומה של שיחה שכולה תשובה מאהבה. כמה דיו נשפך בספרי הקודש על המושג הנעלה הזה, המהפך חושך לאור, והנה כאן זה קורה פשוט כל כך. זהו כוחה המופלא של ההתבודדות.

רבת אנפין היא ההנהגה הקדושה הזאת. היא כוללת שתיקה,

זעקה, משפט, וידוי, שיחה כאשר ידבר איש אל רעהו, בקשה, הודיה, התייעצות, הכנעה, טענות, תחנונים, אמתלאות, ריצויים ופיוסים, בכי, ריקוד, הכל-הכל נכלל בה. ואין התבודדות אחת דומה לחברתה.

יש פינות פחות 'מוארות' בחיי, שלעולם לא אפתח אותן בפני שום נברא. אבל הרבי, הבעל תפילה הקדוש, מלמדנו לספר ה-כ-ל. אז לפניך טאטע אני פותח הכל.

השיחה על הנושאים הרגישים הללו אינה בהכרח נעימה. אבל הפלא ופלא, אחרי השיחה אני מרגיש פתאום מטהר כל כך. החושך הנוראי הזה, שהיה חומר הגלם לשיחה עם אבא, הפך פתאום לאור. ושוב אני נוכח לראות שאם יש משהו בעולם שבכוחו להפוך את החושך הסמיך ביותר לאור בהיר מאין כמותו - זו ההתבודדות.

יש ימים שבהם לבי מלא הודיה ופי ממלל שירה להשם, ויש ימים שמרוב 'חבילין דמעיקין' אני לא מצליח לחלץ ולו מילה אחת מפי.

יש ימים שאני זוכה לשבעין קלין, לזעקות בכלות הנפש. ויש ימים שכל ההתבודדות שלי מסתכמת בשתיקה אחת ארוכה-ארוכה.

פעמים מרוב הנועם העליון והטעם גן-עדן קשה לי לחזור מן ההתבודדות לעולם המעשה, אבל יש גם ימים שבהם אינני מבין מה אני עושה כאן, בארץ צייה ועייף בלי מים, מחפש לחלוחית של חיות - ואין. ואפילו לזעוק 'למה פניך תסתיר? אין בכוחי.

אבל אני נאחו בעצתו של כלליות שבעת הרועים. אני כאן בגלל דבריו הקדושים והיוקדים במעלת וחשיבות ההנהגה הזאת, שרק על ידה אפשר לזכות להיות יהודי כשר באמת.

והפלא ופלא. גם בשובי מהתבודדויות 'יבשות' לכאורה, אני חוזר כמו חדש. ואז אני מבין שאני לא מבין. ושהעצה הקדושה הזאת שגילה הוא זכר צדיק לברכה, עמוקה היא בהרבה ממה שנדמה לי.

ההתבודדות גם יוצרת התקשרות ב'בעל התפילה'. כל התורות, השיחות, המעשיות, העצות, ההלכות - מקבלים פתאום תווים ומתחילים להתנגן בנשמתי. וה'יודע נגן' בעצמו, הוא אומר הרבי הקדוש, הופך אותי לכלי-נגן בידיו האמונות. היש תענוג גדול מזה?

ריבוננו של עולם, ברצוני לבקש ממך בקשה לא שגרתית. אני רוצה להתבודד על ההתבודדות. נכון, ברוך ה', אני זוכה הרבה פעמים לגנוב את עצמי אל מחוץ ליישוב ולשוחח עמך. אבל הרבה פעמים הבעל-דבר גונב לי את הזמן היקר ואני לא זוכה. אז טאטע, בבקשה, זכני בכל יום לבוא לכאן. והריני מוסר את כל תנועותי אליך, שיהיה הכל כרצונך באמת.

אומו

ראש השנה

תשפ"ז

מגוון טיסות סדירות - בתאריכים המבוקשים!

בחר טיסה חזור ✈️					
תאריך	מוצא	שעת המראה	חברת תעופה	מחיר \$	מחיר ₪*
יום שני ג' תשרי 14/09	קשינב	20:10	FLYONE	799	2397
	קרקוב	05:50	Wizz	439	1317
יום שלישי ד' תשרי 08/09	בוקרשט	13:10	Wizz	429	1287
	קרקוב	15:05	Wizz	399	1197
	בוקרשט	18:40	FLYONE	599	1797
	בוקרשט	22:30	Red Wings	499	1497
הלוך וחזור מקרקוב שלישי ערב - שלישי בוקר ווין ₪ 2397 / \$ 799					
הלוך וחזור מבוקרשט רביעי בוקר - שלישי אחה"צ ווין ₪ 2397 / \$ 799					

בחר טיסה הלוך ✈️					
תאריך	יעד	שעת המראה	חברת תעופה	מחיר \$	מחיר ₪*
יום שלישי כ"ו אלול 08/09	בודפשט	10:10	Wizz	329	987
	קשינב	19:30	FLYONE	699	2097
	קרקוב	20:45	Wizz	369	1107
	בודפשט	20:55	Wizz	369	1107
יום רביעי כ"ז אלול 09/09	בוקרשט	22:30	FLYONE	499	1497
	קרקוב	11:05	Wizz	339	1017
יום חמישי כ"ח אלול 10/09	קשינב	21:50	FLYONE	599	1797

כל הטיסות כוללות מזוודה ותיק גב | ההרשמה כפופה לאישור התקנון המלא, להלן תקנון חלקי: ניתן לשלם בדולרים, התשלום בש"ח מחושב לפי שער המרה קבוע - ולא לפי השער היציג | ההרשמה בתשלום מלא ובמסירת פרטי דרכון | רכישת כיוון אחד בתוספת \$50 | שינוי שם עד ר"ח אלול \$70 לכיוון לאחמ"כ לא יתאפשר. שינוי טיסה: עד כ"ה אב \$50 לכיוון + הפרשי מחירים - לפי המחיר המעודכן | ביטול טיסה (מכל סיבה): לפי חוק הגנת הצרכן ולאחמ"כ לא יתאפשר כלל. במקרה של ביטול הטיסה ע"י חברת התעופה ח"ו, יינתן החזר מלא בניכוי \$40 לכיוון. | עד 3 תשלומים בכ. אשראי ללא ריבית | ט.ל.ח.

השנה מנצלים את
שער הדולר הנמוך
ומשלמים בדולרים!

ניתן להרשם במערכת ההזמנות!

03.313.148.1

b.k-tours.com | abcw148@gmail.com

המעוררות אהבה.

אהבת אב לבנו, כלל אינה תלויה בדבר / מי שנוטה לחשוב כי הוא אבוד ואין לו עוד כלל תקוה, הוא מאדריכלי החורבן / אנו אמורים לבכות בכי של כיסופים. בכי של רצון. בכי של בנים המייחלים לשוב אל כור מחצבתם / אסור לנו לטעות את טעותו האומללה של יענקל'ה.

נחמן ישראל סטארט

חלק א': כפרח מלבלב

האיתנים. החבר החדש משך אותו מטה, צעד אחר צעד, אל תוך מעשים המשחיתים את הנפש ומעכירים את המחשבה.

המדרון, כידוע, הוא חלקלק, והנפילה הייתה מהירה ומכאיבה מנשוא. הלימודים נזנחו כלא היו. פניו המאירות והגפנות התקדרו בהבעה מיוסרת, כעושה ומנוכרת. החוטים העדינים שקשרו אותו אל בית הוריו, אל חמימות המשפחה ואל ערכי העבר, נפרמו בזה אחר זה. בתוך זמן קצר, מצא את עצמו יענקל'ה בשאל תחתיות של תעייה ותהייה.

הוריו החרדים, שראו את מפעל חייהם מתמוטט לנגד עיניהם, לא החשו. הם זעקו בכל כוחם, מתוך נהמת לב. הם דיברו אל ליבו ברחמים אין קץ, מיררו בבכי על צווארו, וניסו בכל דרך להזכיר לו את כתר המלוכה שנשא בצעירותו, את האור הגדול שגנוז בו. משכלו כל הקיצין, פנו אל גדולי המחנכים ואנשי המקצוע - מומחים מנוסים היודעים לדלות נפשות אובדות ממצולות הייאוש.

אך כל המילים, הרכות והקשות כאחד, נתקלו בחומה בצורה ואטומה. יענקל'ה כבר לא היה פנוי להקשיב; הוא היה שבוי לחלוטין בזרועותיה של שנאה עצמית יוקדת. האשמה הכבדה על מעשיו העכירה את רוחו עד כדי כך שהוא לא האמין עוד, ולו ברמו, ביכולתו לשוב ולתקן. הוא חש כי הכתים את נשמתו בכתם שחור ובל יימחה, כתם שהפך אותו לטמא ופסול בעיני עצמו.

וככל שנקפו הלילות, וייסורי המצפון ניקרו במוחו והדירו שינה מעיניו, כך העמיק לצלול אל תוך הבור שכרה לעצמו. נפילתו לא נבעה עוד מהנאה או מפיתוי, אלא מתוך תחושה קשה, אכזרית ומייאשת - שאין לו עוד מה להפסיד

"בני, מחמל נפשי, אל נא תפליג אל החשכה! הישאר!" היו אלו מילים קורעות לב אשר נזרקו אל חללו של הרחוב השומם, ומצאו שם רק את שתיקתו הקפואה של הלילה. היא ניצבה שם, צללית בודדת תחת אלומת אור של הלכנה החיוורת - אישה שבורת לב שחיו של בנה נשמטו מבין אצבעותיה. דמעותיה המרות חרשו בליבה המיוסר תלמים של צער עמוק, מנצנצות לרגע באור העמום ואובדות בחשיכה.

יענקל'ה. בנה מחמדה אשר היה כל משענתה, יחיד ומיוחד לה, הילד שבו נקשרה נפשה בעבותות בל ינתקו. מן היום שבו הגיח אל אוויר העולם, נשאו אותו תפילותיה החרישיות בכל עת והזדמנות. כל חפצה, כל מאווייה ותקוותיה, היו לראותו צומח כאילן מפואר, ששורשיו נטועים עמוק בקרקע האמת וענפיו שואפים תמיד אל הטוב ואל הטוהר.

בילדותו, היה יענקל'ה כמעייין המתגבר. פניו הקרינו זוך ותמימות עילאית, ובעיניו הגדולות בערה אש של רצונות עילאיים. עוד בימיו הראשונים בין כותלי מסגרות הלימוד, עמדו המחנכים על סגולותיו הנדירות. תפיסתו הייתה מהירה כברק, זיכרונו והתמדתו היו מן הבולטות.

"הילד הזה", שחו המלמדים להוריו בפנים קורנות, "נועד לגדולות. הוא עוד יאיר את שמי עולמנו, ויביא ברכה רבה לכל רואיו".

ואכן, השנים נקפו ויענקל'ה הלך מחיל אל חיל. הוא היה כפרח המלבלב, מקור בלתי נדלה של שמחה ותקווה למשפחתו כולה. יומו היה גדוש בתורה, בעבודה ובמעשים טובים. מסלול חייו נראה סלול לבטח - דרך סלולה, מבטיחה ונהירה אל עבר פסגות השלמות הרוחנית.

חלק ב': הצללים שבשולי הדרך

אך המציאות, מטבעה, טומנת בחובה ניסיונות ומורכבויות. ביום אחד שחור וקודר, נסדק המרקם העדין של חייו. הייתה זו פגישה מקרית, כביכול נעדרת חשיבות, עם נער שוליים שהתגלגל אל פאתי השכונה - נער חסר עוגן, מלא מרירות וטענות כלפי תבל ומלואו. אותו נער, שהיה למוד תחבולות, הבחין מיד בתמימותו ובגפנות לבו של יענקל'ה, וסימן אותו כטרף קל להפגת בדידותו ההרסנית.

בסבלנות רבה, בצעדים מדודים ובמלכודות פסיכולוגיות שטווה במיומנות, מצא נער האשפתות דרך אל לב הנער. הוא הציע לו "חופש" כוזב ומשוחחרר מכבלים של חובות ומסגרות מחייבות, ופתח בפניו צוהר לעולם שנראה נוצץ ומפתה, אך היה למעשה חלול ואפל, ריק וקר.

יענקל'ה, שלא ידע נפתולי חיים מהם, ומעולם לא נאלץ להתמודד עם פיתויים מעין אלו, נשבה בקסם השווא. הלחץ החברתי, הסמוי והגלוי, כרסם אט-אט בעקרונותיו

חלק ג': המנוסה אל ארץ גזרה

חייו של יענקל'ה הפכו למערבולת של ייסורי נפש. הפער הבלתי נסבל בין זכרונות העבר הטהורים למציאות הנוכחית לא נתנו לו מנוח. רעיו מהעבר הפנו לו עורף, ובכל סמטה חש כי המבטים הננעצים בגבו ספוגים בלעג ובבוז. הבדידות חנקה את גרונו, ורעיון אחד החל לקנן במוחו: לברוח, להיעלם, להותיר מאחור את עברו המעיק, להשאיר מאחוריו רק אבק...

ביום המר והנמהר, כשהסאה גדשה, ארז חפצים מעטים בצרור, והחליט לצאת אל הלא נודע. ברגע האחרון, מתוך דחף פנימי עמוק, עבר דרך פתח בית הוריו, המקום בו בילה שנים ארוכות ונעימות, אולי כדי לבקש הצדקה לצעדו הנואש.

"אני עוזב", הפטיר בקול קר ומנוכר לעבר אימו המופתעת. "חיי כאן אינם חיים. בעיני כולם אני מוקצה מחמת מיאוס. אלך לי למקום אחר, נידח, שם לא ידעו מי אני, ולפחות לא אסבול כל כך".

"אנא, יענקל'ה, בני יחידי, עצור!" התחננה האם, וידיה הרועדות נשלחו אליו כעוגן הצלה. "אל תלך אל החושך".

בשפלותם, כי שערי תשובה לא ננעלו וכי אהבת בוראם אליהם היא נצחית - היו מוצאים את תעצומות הנפש לעצור, לשוב הביתה, ולמנוע את השבר.

בוודאי שהעוונות היו הגורם הסופי לחורבנה של ירושלים, אך היה כאן גורם יסודי שהביא למילוי סאת העוונות. כאשר בני ישראל נכשלו בעוונות חמורים, הם החלו להביט בזלזול על עצמם, הם ראו את עצמם כ"גויים גמורים" ולא האמינו שהנקודה הפנימית של יהדותם כל כך חשובה עד שהם יכולים לפתוח על ידה תמיד דף חדש.

אם הם היו מוכנים להאמין אחרי כל העוונות שהם אהובים בעצם מהותם לבוראם וכי רחמי ית' לא כלים לעולם - יהא המקום שאליו נפלו שפל ככל שיהיה - כי אז לא היו מגיעים לסוף המר, הם ודאי היו מתחזקים ושבים מעומק הרע אל התחלה חדשה.

כִּי עָקַר הַקִּלְקוּל שֶׁלָּהֶם הָיָה שֶׁנִּפְּלוּ בְּדַעְתָּם כֹּל כָּךְ עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לְחִקְרוֹת, שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג, עַד שֶׁלֹּא יָדְעוּ לְהַבְחִין בֵּין קִדְשָׁת יִשְׂרָאֵל לְזִמְמַת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, עַד שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בְּתוֹרַת תְּחִלָּה שֶׁהוּא אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְכוּ'... כִּי לֹא הָאֲמִינוּ בְּזֶה מַחֲמַת שִׁדְעוּ בְּעַצְמָן עִצְמוֹת קִלְקוּלָם, עַל־כֵּן אָמְרוּ 'נְהִיָּה כַּגּוֹיִם'... וּבִאֲמַת זֶה הַפָּגֶם - גְּדוֹל מִכָּל הַפְּגָמִים. [לִיקוּטֵי הַלְכוֹת בְּרַכַּת הַשַּׁחַר ה-ז]

שמחת "שלא עשני גוי" היא שמחה שאיננה בטלה אפילו בעומק ההסתאבות. כל עוד היהודי שמח ומכיר בערכה של אותה נקודה יהודית שעדיין מפעמת בו, הרי הדרך חזרה פתוחה בשבילו. אך ברגע שזו נמאסת על ידו, נפתח הפתח לחורבן הסופי.

האבל שלנו כיום איננו רק על חורבן בית המקדש, אלא גם על חורבן הדעת - "כל אדם שיש בו דעה, כאילו נבנה בית המקדש בימיו" - אנו בוכים על המוח היהודי שהיה אמור להיות מלא ביראת השם ואהבתו, ולדאבון לב היונו שמים, שועלים הילכו בו.

האבל נועד לעורר בנו כיסופים לחזור למקום האמיתי שבו אנו אמורים להיות; הוא נועד לבנות מחדש את הקשר שלנו לאב הרחמן ולעורר בנו תשוקה להיות סמוך על שולחנו.

אך כאשר היצר מצליח לעורר בנו תיעוב עצמי, עד שאיננו רואים שום אפשרות לחדש את קשר האהבה בינינו לבין אבינו שבשמים - אזי אנו מאבדים את תקוותנו בידיים. מדי לילה בוכה הקב"ה כביכול על כך, הוא מאמין בנו ויודע את ערכנו, הוא אף שלח לנו צדיקים שיודיעו לנו זאת וילמדו אותנו לשמוח בכך.

הבכי על הריחוק, אמור וחייב לכלול התרפקות של אהבה, לבכות ולכסוף על חזרה הביתה, להאמין בהתחדשות הקשר בינינו לאבינו שבשמים.

בכי של עצב, בכי של ניכור, הוא הגורם מספר אחת לעצם החורבן. אסור לנו בכלל לפזול לכיוון הזה. זה רק יהרוס את המעט שנשאר.

אנחנו חייבים לעורר בעצמינו בכי של שמחה. בכי של תקווה. בכי של בן רחוק המייחל לשוב אל שולחן אביו.

ומתוך אותה שמחה נבכה על הריחוק, בכי של כיסופים אל האהבה האלוקית שלא פסקה לרגע. רק בכי טהור שנובע מהשתוקקות שכזאת, הוא אשר ישיב אותנו אל חיק אבינו שבשמים!

[על פי 'לקוטי הלכות' ברכת השחר ה-ז; וראה 'לקוטי תפלות' תפילה ס]

הבית פתוח, נתחיל מבראשית, נשכח את העבר. אנו איתך, בכל מחיר".

אך אוזניו של יענקל'ה היו אטומות. הייאוש הפך את לבו לגוש אבן. הוא היה משוכנע, באמת ובתמים, כי אין להוריו חפץ בו לאחר הבושה שהמיט עליהם. מתוך התיעוב העצמי שחש, השליך את רגשותיו על סביבתו והאמין כי מילותיהם אינן אלא רחמים מאולצים ולא אהבה אמיתית. בעיני עצמו הוא כבר חצה את קו האל-חזור, והפך לנטע זר שאין לו חלק בבית המפואר הזה. 'אין סיכוי', לחש לעצמו הקול הפנימי, מזין את עצבי הייאוש, 'הם כועסים, הם פגועים. אני לא רצוי אצלם', ובעוד מחשבתו מכאיבה את ליבו, הסתובב ונעלם אל תוך חשיכת הליל, מותיר מאחוריו אם בוכייה ותקווה מנופצת.

לו רק היה מבין את מה שפה אירע, אם רק הייתה נכנסת אל לבו האמת הצרופה: כי 'אהבת אם ואב' אינה תלויה בדבר. אין היא שכר על התנהגות טובה, ולעולם לא תפוג כשהבן מועד. עצם היותו בנם הופך אותו לחלק בלתי נפרד מנפשם, באהבה נצחית שאינה דועכת לעולם. אילו רק האמין בכך - הבריחה הייתה נמנעת, והריפוי היה מתחיל.

חלק ד'; בכי של אהבה והתרפקות

סיפורו המיוסר של יענקל'ה אינו סיפור יחיד, אלא אספקלריה מאירה למצבו של עם ישראל בימינו אנו, ובשלהי ימי תפארתו של בית המקדש.

עם ישראל באותם ימים של טרם החורבן התפתה אחר תרבויות זרות ותאוות חולפות. הם עזבו את באר המים החיים ושקעו בחטאים כבדים. נביאי האמת נשלחו השכם והערב, קראו בקול ניחר והזהירו מפני הבאות, אך נתקלו באטימות לב, עד שהגיעה השעה המרה של החורבן, והעם הוגלה מארצו שבור ורצוף.

במבט ראשוני, התשובה לשאלת סיבת החורבן נראית פשוטה: החטאים והעוונות הם שהחריבו את הבית. אולם כפי שמגלה לנו מוהרנ"ת, מתגלה רובד עמוק בהרבה, החושף את שורש שבר בת עמי. החטאים אכן היו המכה הסופית, אך מאחוריהם הסתתרה קריסה רוחנית עמוקה יותר.

כאשר כשלו בני ישראל פעם אחר פעם, קרה להם בדיוק מה שקרה ליענקל'ה בסיפור: הם החלו לחוש תיעוב עצמי. ייסורי המצפון פירשו את נבואות הזעם כניתוק מוחלט של הקשר בינם לבין קונם. הם ראו את עצמם כמי שאין להם עוד תקומה, ואיבדו את האמונה בערכם הפנימי.

הם חשבו שהנבואות הן בסך הכל, כתבי אישום חמורים המפלילים אותם מכף רגל ועד ראש.

הם שכחו כי הניצוץ הפנימי, הגחלת שבלב, לעולם אינה כבה, וכי בעיני הבורא הם נותרים בני אהובים בכל מצב ('בין כך ובין כך קרויים לך בני'). הם חשבו לרגע שאהבת בוראם תלויה במדרגות אליהן הצליחו להעפיל. הייאוש הוא שהניע אותם להמשיך ולחטוא, מתוך מחשבה הרסנית של ייאוש וריחוק סופי מאבינו הרחום.

זהו עומק הטרגדיה: החורבן לא בא בשל המעשים הרעים גרידא, אלא בשל אובדן האמונה באהבת בוראם 'אביהם שבשמים', אהבה שאין לה קץ. אילו היו מאמינים, גם

איש תם וירא אלקים

נקודת האמת של איש האמת, המבצבצת ועולה מחייו מלאי האמת לאמיתה של הגאון החסיד רבי נתן ליברמנש זצ"ל, הביאתנו להשלים ביריעה קצרה ותכליתית עוד מעט מתהלכות חייו, עם נכדו הר"ר אברהם דורפמן שזכה לשהות בביתו שעות רבות ולראות מעט מקצות דרכו של ברסלבר חסיד אמיתי

נחמן כ"ץ

פשוט צעד אחורה, יצא מהבניין, והמתין בסבלנות עד שנרגעו הקולות.

כשביקשו הנכדים למזוג לסבא כוס שתייה, הוא לא הסכים בשום אופן ודרש למזוג בעצמו, כדי שאפילו סרך של כבוד לא יתפס בעקביו.

לעומת זאת, כשחשש שמא הקפדתו בענייני פרסום עלולה לגרום לביזיון ובושה לאדם, הוא לא היה מתעקש על כך. באחד הימים שלח לו אחד מתלמידיו, גביע כסף מעוטר בשבחים; "לכבוד מורינו ורבינו עטרת ראשנו...". ולמרות שהדבר כאב לו מאד, השבחים, והתארים, אך בכדי שלא לבייש את אותו יהודי, שהתאמץ ושלה לו בתום לב מתנה יקרה בכדי לכבדו, הוא לא אמר לו כלום.

באחת הפעמים טס לחו"ל יחד עם העסקן היקר מאנ"ש ר' דוד (דוקי) גרינוולד הי"ו. בדרך, תוך כדי שיחתם, אמר לו ר' דוד, שוודאי הוא - ר' נתן - יקבל גן עדן. אבל ר' נתן בענוותנותו הרבה ובלי שמץ של הרגשה עצמית, ענה לו שלפי מה שהוא מכיר את עצמו, הוא דווקא יקבל גיהנום...

מעין אותו מעשה סיפר לי ר' מנחם קירשבוים שליט"א, על אחת הפעמים שחזרו מהעבודה הקשה של סידור הקיבוץ בירושלים על ימי ר"ה - דבר שעליו חירף ר' נתן את נפשו במסירות נפש - וכשבא לקראתם החסיד ר' יהושע העשיל פרנקל זצ"ל, הוא ביקש מר' נתן בהתרגשות שייתן לו תקיעת כף שיזכה להיות לידו בעולם הבא, על פעלו הרב למען ענייניו של רבינו. ור' נתן הגיב שהוא אינו יודע כלל היכן הוא הולך להיות בעולם האמת... והוא מפחד לתת תקיעת כף כזו...

אהבתו לאמת שהייתה ידועה ומפורסמת, היא שהובילה אותו גם בימיו האחרונים ממש.

פעם עליתי אליו לאחר תפילת וותיקין, זו הייתה עת שהיה שופע ביותר מנועם שיחותיו על ענייני רבינו ז"ל ודרכו הקדושה. ביקשתי ממנו שיחזקני בענין קימת חצות. והוא החל במשך שעה ארוכה, לחזק אותי דווקא על 'ללכת לישון מוקדם'. הוא סיפר לי סיפורים מר' לוי יצחק בנדר ור' שמואל שפירא, על שמירת הזמן שלהם, ועל הקפדתם ללכת לישון בזמן, כאומר: "אם תלך לישון בזמן, ממילא, בעזרת השם גם תקום בזמן!..."

בענייני המשפחה, הוא היה אמן של ממש. למרות שבברסלב הכירוהו כמשפיע הגדול שידע להיות חריף ותקיף במקומות הנכונים, לצד עדינות ורוך בזמנים המיועדים לכך. הרי שבכל הקשור למשפחה, הוא היה רגיש ועדין ביותר, וידע לתת את ההרגשה הכי טובה לאדם שמולו.

כך בכל פעם שעליתי אליו, היה מתעניין בחיי ובמשפחתי, ואפילו שואל איך היה בכולל... רק לאחר מכן היה עובר לשיחות בעבודת ה'. הוא היה כה אבהי וכשנולד בנינו למזל טוב, התקשר הסבא לנכדתו, ולפליאתנו, התעניין גם כמה שוקל הילד... ואילו בברית של בן אחר, הוא התקשר במיוחד לבקש סליחה, שאינו יכול להשתתף בשמחה, מחמת שרגלו נשברה...

למרות כל האמור, על ההרחקה מכל שמץ של פרסום הוא לא וויתר גם כשהיה מדובר בקרב בני המשפחה. זכורני, שפעם אחת, כשנכנס למסיבה משפחתית, הילדים החלו לשיר "ימים על ימי מלך תוסיף..." והמשתתפים קמו לכבודו. הוא,

החיים דומים לחליל" היה ר' נתן חוזר לעתים תכופות על אמרתו של רבי אברהם בן רבי נחמן זצ"ל "לפעמים הניגון יותר חזק, לעתים הוא נחלש. קולו עולה ויורד חליפות. ובלבד שהמנגן ימשיך לחלל...".

לאחר הכתבה המקיפה בגיליון האחרון של 'אבקשה' ביקשנו להשלים את היריעה בעוד כמה תיאורים מרגשים שנתרו מאחור, לשם כך פנינו לנכדו הר"ר אברהם דורפמן הי"ו חתן בנו הרה"ח ר' נחמן ליברמנש שליט"א. שהיה אחד מנכדיו הקרובים ביותר, וזכה לשהות עמו לא מעט, כדי לשרטט כמה זרחורי אור נוספים מחייו של החסיד הדגול שהסתלק מעמנו לפני כשלושה חודשים בלבד:

אחד מבניו סיפר לי, שבימיו האחרונים, ראהו קורא קריאת שמע, והמילה שעליה התעכב ביותר, הייתה המילה 'אמת'.

עם ילדי החמד בחגיגת החלאקה בת"ת צאן הנחל בית שמש

אסיפה למען תת ברסלב בני ברק בשנת תשמ"ג. נראים שיבלחט"א רבי יעקב מאיר שכטר ר' נחמן בורשטיין ז"ל ור' נחמן ברגשטיין ז"ל

הראש השנה שלי עולה על הכל

חזור						
1	יום שני ג' תשרי	19:30	enter	רישא	מזודה	1780
2	יום שני ג' תשרי	21:25	ELM	ורשה	מזודה+סרולי	אזל
3	יום שני ג' תשרי	23:50	✪ ישראל	רישא	מזודה	1800
4	יום שלישי ד' תשרי	10:00	arkia	רישא	מזודה	1700
5	יום שלישי ד' תשרי	11:00	ELM	פראג	מזודה+סרולי	אזל
6	יום שלישי ד' תשרי	15:15	Wizz	קרקוב	תיק יד	990
7	יום שלישי ד' תשרי	19:30	arkia	רישא	מזודה	1630
8	יום שלישי ד' תשרי	21:35	ELM	ונה	סרולי	אזל
9	יום שלישי ד' תשרי	23:45	smartwings	פראג	מזודה	990
10	ליל רביעי ה' תשרי	01:30	arkia	רישא	מזודה	1600
11	יום רביעי ה' תשרי	05:00	Wizz	בודפשט	מזודה/תיק יד	700/990
12	יום רביעי ה' תשרי	06:10	Wizz	ורשה	מזודה/תיק יד	800/1050
13	יום רביעי ה' תשרי	10:25	ELM	ורשה	מזודה+סרולי	1290
14	יום חמישי ו' תשרי	05:00	Wizz	בודפשט	תיק יד	590
15	יום חמישי ו' תשרי	05:40	Wizz	קרקוב	מזודה/תיק יד	780/980
16	יום חמישי ו' תשרי	10:05	ELM	ורשה	סרולי	1320
17	יום חמישי ו' תשרי	20:00	HiSky	קשינב	מזודה	1590
18	יום שישי ז' תשרי	05:40	Wizz	קרקוב	מזודה/תיק יד	530/735
19	יום שלישי י"א תשרי	16:10	SkyUp	קשינב	מזודה	990

הלוך						
1	יום שלישי י"ט אלול	20:00	SkyUp	קשינב	מזודה	1050
2	יום רביעי כ' אלול	23:40	HiSky	קשינב	מזודה	1200
3	יום חמישי כ"א אלול	20:00	SkyUp	קשינב	מזודה	1200
4	מוצ"ש כ"ד אלול	23:40	HiSky	קשינב	מזודה	1350
5	יום ראשון כ"ה אלול	06:00	ELM	ורשה	סרולי	1200
6	יום ראשון כ"ה אלול	20:00	SkyUp	קשינב	מזודה	אזל
7	יום ראשון כ"ה אלול	20:55	Wizz	בודפשט	סרולי	640
8	יום שני כ"ה אלול	17:30	ELM	ורשה	מזודה+סרולי	1490
9	יום שני כ"ה אלול	19:40	ELM	בודפשט	סרולי	1345
10	יום שני כ"ה אלול	20:55	Wizz	בודפשט	תיק יד	640
11	יום שני כ"ה אלול	23:40	HiSky	קשינב	מזודה	1725
12	יום שלישי כ"ו אלול	07:15	ELM	ורשה	מזודה+סרולי	אזל
13	ליל שלישי כ"ו אלול	01:15	arkia	רישא	מזודה	1350
14	יום שלישי כ"ו אלול	17:00	arkia	רישא	מזודה	1475
15	יום שלישי כ"ו אלול	19:40	ELM	בודפשט	מזודה+סרולי	אזל
16	יום שלישי כ"ו אלול	20:55	Wizz	בודפשט	מזודה/תיק יד	870/1060
17	יום שלישי כ"ו אלול	23:50	arkia	רישא	מזודה	1490
18	יום רביעי כ"ז אלול	14:00	✪ ישראל	רישא	מזודה	1500
19	יום רביעי כ"ז אלול	21:00	ELM	קשינב	מזודה+סרולי	2490
20	יום רביעי כ"ז אלול	21:15	arkia	רישא	מזודה	אזל
21	יום רביעי כ"ז אלול	22:40	Wizz	ברטיסלבה	מזודה/תיק יד	650/800
22	יום חמישי כ"ח אלול	06:00	ELM	ורשה	מזודה+סרולי	1490

נסיעות פנים: קשינב 20\$ בלבד! בודפשט/רישא כ 120\$ ורשה/קרקוב כ- 150\$ פראג כ-200\$

לפרטים והרשמה 073.237.9581 שעות מענה: 11:00-20:00

כל המחירים הינם בש"ח, תשלום מתבצע בש"ח בלבד. כיוון אחד בתוספת תשלום (הלוך 100 ש"ח חזור 200 ש"ח) | שינויים: שינוי טיסה עד ר"ח אב 50 ש"ח לכיוון, עד ר"ח אלול 100 ש"ח לכיוון, לאחר מכן לא יתאפשר. שינוי שם עד ר"ח אלול 225 ש"ח לכיוון, עד ט"ו אלול 550 ש"ח לכיוון, לאחר מכן לא יתאפשר. אין אפשרות ביטול. במקרה של ביטול מצד חברת התעופה יוחזר הכסף ששולם בניכוי 200 ש"ח לכיוון או 300 ש"ח הל"ש דמי משרד. יהיה ניתן להמיר לזיכוי על מלא הסכום לרכישה עתידית אצלנו | נסיעות פנים: אנו פעלים בכל הטיסות והקבוצות שלנו לנסיעות פנים באוירה כשרה ומתאימה תוך מחשבה על זמני התפילות, מקווה, גבולות, וכדו, הנסיעה בנסיעות הפנים היא בשמירה על האוירה המתאימה, נסיעות הפנים יהיו באוטובוסים פרטיים שלנו או בשילוב של אוטובוסים פרטיים שלנו ורכבות, מחיילי הנסיעות פנים משתנים מטיסה לטיסה | רכבות: אנחנו משתדלים להשיג מקומות ברכבת לכל הנוסעים שלנו מהיעדים הרלוונטיים - כלל היעדים מלבד קשינב, ובפרט למעברי הגבול, הציבור נקרא להתפלל שחפץ ה' בידינו יצליח ושהדרכים והגבולות יעברו על צד היחור טוב | בעז"ה אנחנו מקווים לארגן גם נסיעות פנים בארץ ישראל מ ואל שדה התעופה | בכל טיסות הצ'צטר (הטיסות מרישא) זמן ההמראה יכול להשתנות 4 שעות לפני או אחרי | יש להתייצב לטיסה 3.5 שעות לפני ההמראה | אין אחריות על איחור טיסה כלל

הנסיעות חיוניות לבעלי טלפון כשר בלבד!

- נסיעות באוירה
שמהר וקדושה
- מלונות ואכל
כשר למהדרין
- רכבת
- נסיעות פנים
באיחוסה
- הימשה קבוצות
ב"זמנים"
- טיסות לאומן
ולקברי צדיקים

153774904423 ☎ 073-3103161 📞 073-2379581
esakshamay@gmail.com

אסק שמיים
לא מתפשרים על קדושה וטהרה

שלל גילויים
מפעמים
מפוקסי קהילת
נמירוב

ימי תמימים

בעקבות תלמידי
מוהרנ"ת זיע"א

רבי עקיבא זאב טייטלבוים מנמירוב

האיגרת, הסערה, והבריחה מנמירוב // השיחה הנוראה ששמע מפי קדשו של מוהרנ"ת בערב יום כיפור האחרון ולפני הסתלקותו הקדושה // פרטים עלומים על חותנו רבי ליפא ליפשיץ מנמירוב - מתלמידי רבינו הק' וידיד נעוריו של מוהרנ"ת, וימי היארצייט שלו ושל בנו רבי יוסף ליפשיץ מתלמידי מוהרנ"ת - המתגלים לראשונה

חד זמן

קיץ תקצ"ו. מזה כשנתיים יושב מוהרנ"ת בנמירוב, אליה הוגלה מברסלב בשלהי שנת תקצ"ה בעקבות מסירות המתנגדים. בתחילה, היה אסור בבית האסורים בברסלב ולאחר מכן שוחרר בערבות, באופן זמני, כשאנ"ש הפקידו סכום הגון של אלפיים רובל עבור כק, עד למשפטו. בשלהי חודש אב 'הגיע הפקודה מהפאליציע [המשטרה] עם דרישה מידית לעזוב תיכף את העיר ברסלב ולעבור מיד לעיר מולדתו נמירוב¹. בעיר זו הוא התגורר למעלה משלוש שנים, עד לפני חג הסוכות תקצ"ט², בהיותו נתון תחת השגחה, אסור היה לו לצאת את העיר ללא

נקודת מקום - נמירוב

1. מכתב מיום א' שופטים תקצ"ה.
2. ליקוטי הלכות, הקדמה להל' רבית ה"ה: "בעת אשר גירשו אותי מבייתי מברסלב ע"י עלילות שקר בעצת החולקים, וה' לא עזב חסדו מאתי ויתן אותי לרח"מ מים ובצר הרחיב לי... ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם...".
וראה "מי התלאות" סימנים כט לא.

הגירוש לנמירוב הקרובה מאד לברסלב, היה בעצם המתקה וישועה גדולה עבור אנשי שלומינו, כי מאוויים של שונאיו היה בהרבה יותר מכך, הם דאגו בכל כוחם לפעול אצל השלטונות שיגזרו עליו עונש הגליה ל'ארץ גזירה' - היא אדמת **סיביר** הקפואה, 'עד שלא יהיה לו שום עשיה ועסק עם אנשי שלומינו, ובזה יהיה נשכח חס ושלום כל ענייני חסידות ברסלב⁴.'

אך לעומת מזימתם מהדהדים עדיין דבריו הנוקבים במכתב לאנ"ש: "ואי אפשר לעמוד על סוף דעתם של המתנגדים מה חושבים בזה שרוצים לגרשני מברסלב, הלא אם אסע למקום שאסע, אודיע גם שם אמיתת תורתו הקדושה, ויהיו נעשים שם גם כן ברסלבר חסידים, שהם כשרים אמיתיים שבישראל. ובאמת עולה על דעתי, אולי כוונת השם יתברך בשביל זה, אך יש לי רחמנות גדול עליכם, להיות נפרד מכם חס ושלום, פתאום..."⁵.

בצילו של התלמיד הנרדף

ואכן, אם סברו המתנגדים שהגירוש יעצור את השפעתו של רבי נתן, הרי שהם התבדו. גם בנמירוב קירב נפשות לעבודת ה' וגם לשם התקבצו אליו אנשים לשמוע מפיו דברי אלוקים חיים. בד בבד, התעוררו גם שם גילויים של התנגדות, שחלקם מתואר במקורותינו. אחד המאורעות אירע לקראת 'שבת הגדול' תקצ"ו כשקבוצה מאנ"ש נסעה לנמירוב להסתופף בצל מוהרנ"ת, בדרכם פגש בהם משה חניקעס ממובילי ההתנגדות, ויחר אפו. בשובו לביתו שבברסלב פנה אל המוסר 'שניאור' ושלח אותו אל המושל המקומי כדי שידווח לו שרבי נתן ממשיך לערוך אסיפות גם בשבתו בנמירוב. בעיצומה של סעודה שלישית של שבת הגדול הופיעו שוטרים בבית מוהרנ"ת. בדרך נס הספיקו רוב הנוכחים להימלט מהמקום, מלבד שלושה. אותם השלושה, וכן מוהרנ"ת עצמו, הובלו למשטרה, אולם בחסדי ה' כעבור זמן קצר שוחררו לשלום⁶.

גם בחג השבועות תקצ"ז נאספו בצל קורתו תלמידים נאמנים. ביום טוב קודש זה גילה מוהרנ"ת לעם סגולה את הלכה ה' מהלכות פדיון בכור, המיוסדת על התורה 'כי מרחמם ינהגם' (ליקוטי תנינא

פנים בית הכנסת הגדול בנמירוב

תרשידה

עלילת האגרת

רבי עקיבא זאב (וואלף) ב"ר נחום טייטלבוים מהעיר הייסין, למדן מופלג, היה חתנו של רבי ליפא ליפשיץ - הלא הוא רבי ליפא מנמירוב מתלמידי רבינו הקדוש וידיד נעוריו של מוהרנ"ת. רבי עקיבא זאב עצמו התקרב לדרך רבינו הקדוש בהייסין עיר מגוריו, שם גרו אחדים מתלמידי מוהרנ"ת המובהקים, בהם רבי נחמן חזן - אשר לימים נודע כרבי נחמן מטולטשין - ורבי איצלה מהייסין.

בהייסין התעוררה מעט מחלוקת נגדו, אולם עתה בבואו לנמירוב להסתופף בצל מוהרנ"ת, התלהטה סערה סביבו לאחר שכמה מהמתנגדים פרסמו כי מצאו איגרת שיצאה מתחת ידו. האיגרת המזויפת הכילה בדיות ושקרים. בעת תפילת מנחה ומעריב בבית הכנסת החסידי הגדול בנמירוב, בין יא ל-יב סיון, פרסמו את עלילות השקר ונמצאו רבים שקיבלו את הדברים כאמת

סימן ז) בה מבואר גודל החיוב על כל אדם להשאיר אחריו בנים ותלמידים שיקבלו את דעתו הקדושה. בדרוש ארוך ונפלא זה אנו מוצאים רמזים לתלאות שעברו עליו ועל תלמידיו באותם עתים: "כי הבעל דבר והסטרא אחרא מתגברים מאד מאד בכל דור ודור כנגד אלו הבאים לקבל את הדעת הקדושה הזה. על כן עיקר התיקון על ידי הארת הרצון שמכניס בהם [-הצדיק], שאיך שיהיה, על כל פנים יהיה רצונם וכיסופם וגעגועם וחשקם חזק תמיד לה' יתברך, ועל ידי זה מחזקם ומקיימם על עמדם לכל יפלו לעולם..."⁷

לאחר חג השבועות נסעו אנ"ש בחזרה למקומות מושבותיהם. והנה ידוע כי כל אימת שמתעורר הקול דקדושה, מתעורר כנגדו ה'קול הברה'⁸. הפעם עמד בעין הסערה האברך רבי עקיבא זאב ממקורבי מוהרנ"ת.

3. 'טובות זכרונות' סימן ח.

4. מרחק של 18 ק"מ, ראה על כך 'כוכבי אור' בחלק 'שיחות וסיפורים' סימן מד.

5. 'טובות זכרונות' שם, עמ' קלו קלט. ובעמ' קמ: "עוד יותר רחוק מסיביר, כי הוא נגד המלוכה...".

6. יום ד' תצוה תקצ"ה אומאן.

7. ע"פ קונטרס "מי התלאות".

8. אות טז.

9. ליקוטי מוהר"ן תורה כב.

אבן קשה

וכו"¹¹.

כעבור שבועיים מספר מוהרנ"ת¹²: "ותהלה לא-ל כעת פה נשקט קצת, אך עדיין יש לי בכל עת פחדים כשמתקבצים אנ"ש, ואני יודע כלל איך להתנהג. ותהלה לא-ל בשבת העבר [-פרשת שלה, כח סיון] היו אצלי ד' אורחים כשרים, וברוך ה' דיברנו דברי אמת ושמחנו קצת, וכל דברינו היו מענין המדרש שכתבתי לכם: 'אין מחזקין אלא למחזקין' וכו"¹³.

כעבור שלשה חדשים, בז' באלול, נולד בן לרבי עקיבא זאב וזוגתו סימה, ונקרא שמו בישראל 'שמשון'.

הרי אתה חוזר 'מגינים'...

מאוחר יותר העתיק רבי עקיבא זאב את מגוריו לנמירוב. הוא נזכר כמה פעמים במכתבי מוהרנ"ת: "וכעת אין בלשוני מלה כי טרידנא טובא, כאשר יספר לך מוסר כתב זה, ידידי ר' עקיבא זאב נ"י"¹⁴. "כבר שלחתי לו מכתבי על ידי ר' איצילי מהייסין"¹⁵, וגם על ידי ר' עקיבא זאב מנעמריב שלחתי לו אגרת קטן"¹⁶.

ביום רביעי לסדר אחרי מות-קדושים, י' באייר (נצח שבנצח) תקצ"ט נפטר חותנו רבי ליפא לבית עולמו (ראו מסגרת)¹⁷. כשלושה חודשים מפטירתו, בשבת קודש פרשת מטות ומסעי, ב' מנחם אב תקצ"ט, נולד בן לבתו וחתנו רבי עקיבא זאב, ונתרפאה כל המשפחה¹⁸. הברית התקיימה בשבת הבאה, ביום תשעה באב, ונקרא שמו 'חנינא ליפא' על שם הסב¹⁹.

כאמור, היה רבי עקיבא זאב למדן מופלג, והיה נוהג לחזור על ה'מגינים' (הפוסקים שסביב השולחן-ערוך) ולשננם בעל-פה. פעם אמר לו מוהרנ"ת: "הרי אתה חוזר 'מגינים' - כשתחזור גם 'ליקוטי מוהר"ן בעל-פה, אזי כשתנוח בקבר - כשהתולעת תתקרב אל העצם, היא תאמר: בעצם הזו מונח ליקוטי מוהר"ן ואין ביכולתי להתקרב אליה!"²⁰

בפעם אחרת, כאשר התפלפל עם מוהרנ"ת אודות פירוש כלשהו ב'מגן אברהם', נענה

לו מקום לברוח", כיון שאביו המתגורר בהייסין "בכעס גדול עליו" ואילו מנמירוב עיר מגורי חותנו רבי ליפא הוכרח לברוח, "ומי יודע אם הוא חזק עדיין כראוי לברוח רק להשם יתברך", והוא מסיים את מכתבו בדברי התחזקות: "ועל כל זה ה' יתברך בעזרי ונתן כוח ברזל לעייף כמוני גם בימים הללו לברוח גם עתה לה' יתברך. ובחסדו הגדול הצילני עד הנה, ולחסדו אני מקוה עדיין שיצילני תמיד מפחדים וסכנות ומכל מיני פגעים, וישיבני לביתי לברסלב לשלום מהרה. למענו ולמען צדיקי האמת. לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד וכו'. וגם עתה תהלה לא-ל אני בשמחה קצת על כל החסד אשר עשה עמי ועמנו, ברוך ה' שלא נתננו טרף לשניהם... בכל יום עומדים עלינו, והקב"ה מצילנו מידם".

בדברי מוהרנ"ת בחתימת מכתבו הוא רומז לתוכן של אותה איגרת מזויפת שחוללה את הסערה: "חיזוק ויאמץ לבבכם כל המייחלים לה'. כי לא יטוש ה' את עמו כעבור הגדול שמו וכו'. כי ה' יתברך יודע עוצם אהבתנו את כל אחד מישראל, אפילו הקטן והגרוע והפחות. ומה נעשה שיש מחררי ריב בחינם, תאלמנה שפתי שקר

גמורה בלא לבדוק אחריהם. בית הכנסת סער כיורה רותחת.

רבי נתן, כחכם הרואה את הנולד, הבין מיד כי פורצת כאן מחלוקת מחודשת אשר אחריתה מי ישורנה ולבו נמלא פחד ועגמת נפש רבה. חששו התאמת כאשר למחרת בבוקר התנפלו בני הנעורים על רבי עקיבא וואלף בשצף קצף וביזו אותו, ונער אחד אף שלח ידו והכהו, עד שכמה מחשובי הקהל שנגעה יראת ה' בלבם, הצילוהו מידם. מוהרנ"ת מתאר את השתלשלות הדברים במכתבו ומוסיף: "ואי אפשר לבאר לכם מה שעבר בזה, עד שהוכרח [-רבי עקיבא זאב] לנסוע מפה תיכף ביום ה' הנ"ל. ועלי נפל פחד גדול. ואחר כך נעשה רעש על ר' ליפה על שהיכה את הנער המכה את חתנו. כלל הדבר, שיש לי פחד וצער גדול מזה והוכרחתי תיכף לגרש מביתי את ב' אנשים שהיו בביתי: ר' נחמן מברסלב ור"א²¹. וגם עתה חלילה שיבוא אדם לביתי על שבת קודש, כי אם בימי החול, כי מתפארים שימסרו [-לשלטונות] ח"ו. ה' יתברך ירחם ויתקן הכל מהרה".

מוהרנ"ת מדגיש את "עוצם הרחמנות על ר' עקיבא זאב הנ"ל, שהוא מגורש גדול ואין

10. כנראה: ר' איצלה.
 11. יום א' בהעלותך תקצ"ז נעמירוב.
 12. יום א' קרח תקצ"ז [כט סיון] נעמירוב.
 13. במדבר רבה ז' על פסוק (דברים ג' כח) "וצו את יהושע וחזקיהו ואמציהו". מוהרנ"ת מזכיר מדרש זה ומבאר, גם במכתבו הנ"ל מיום א' בהעלותך תקצ"ז, וכן בהלכות פדיון בכור ה' [אות לג] שחידש בעת ההיא.
 14. יום א' דברים תר"א [אומאן].
 15. הוא המכתב מאור ליום ה' מסעי אומאן, ובתו"ד: "ואני שולח מכתבי ע"י ר' איצילי מהייסין שהוא כעת פה, והוא ימסור אותו ברי"אריד על היריד הסמוך לאנשי ברסלב".
 16. ר"ח מנחם אב תר"א אומאן. (- הכוונה למכתב הנזכר, מכתב קצר, מיום א' דברים).
 17. מעניין לציין כי 2 תינוקות שנולדו באותו יום בנעמירוב נקראו על שמו. הדבר מראה על ההערכה המופלגת שרחשו לו תושבי העיר, וראה ח"י מוהר"ן סי' ש.
 18. ירושלמי מועד קטן ג, ז.
 19. כך היה שמו המלא של הסב רבי ליפא, גם שאר נכדיו נקראו בשם זה (וראה גם בהערה הקודמת). יוצאי חלציו הנוספים של רבי עקיבא זאב: חיה - נולדה ח"י תשרי תר"ח, ובן נוסף בשם ר' משה.
 20. טעם זקנים יב.

רישום לידת שמשון ב"ר עקיבא זאב, ז' אלול תקצ"ז

יהודים בנמידוב בימים עברו

מוהרנ"ת ואמר לו: "אתה מתווכח עמי? פעם לא ידעתי ביאור באיזה קטע ב'מגינים' - הגיע ה'מגן אברהם' בעצמו ואמר לי את הפשט!"²¹

במחיצת מוהרנ"ת לפני עלותו למרותים

"העניין של הרבי הוא ראש השנה, והעניין שלי הוא יום כיפור" - כך נשמע מפי קדשו של מוהרנ"ת, ואמנם היו מאנ"ש שנהגו לנסוע אליו (אם כי נסיעה זו היתה ללא רעש ופרסום²²) כדי להימצא במחיצתו ביום הקדוש ואף סעדו אצלו בסעודת ערב היום. על דברות קדשו בערב יום כיפור האחרון לחייו הקדושים, ובשבת האחרונה לפני הסתלקותו, סיפר רבי עקיבא זאב לרבי אברהם ב"ר נחמן חזן, אשר העלה את הדברים על הכתב בהקדמת הקונטרס 'מי התלאות':

"ידידנו המופלא ה"ר עקיבא זאב מנעמריב היה רגיל לספר מעוצם ההתעוררות שראה ממורנו מוהרנ"ת בערב יום כיפור האחרון. כי דיבר אז בעת סעודת ערב יום כיפור מענין הדי' יסודות: דומם, צומח, חי, מדבר, ואמר: הלא אנחנו רואים, כל מה שהמדרגה נמוכה יותר, נמצא בו טוב יותר. כי יסוד המדבר הוא האדם, ומקח האדם במכירתו לא יעלה כמקח הסוס שהוא מיסוד החי הנמוך מהמדבר, כנודע, שנמצא סוס שנותנים במחירו כמה אלפים רובל כסף, ומקח הצומח יעלה עוד יותר, כי נמצאים שושנים ופרחים שמביאים ממדינות רחוקות שאין ערך כלל למחרם לשווים. וביסוד הדומם נמצאים אבנים טובות ויקרות העולים עוד יותר, ורואים אנו את הטוב וה[חיות] אלקות שנמצא בהם,

אם סברו המתנגדים שהגירוש יעצור רבי נתן, הרי שהם התבדו. גם בנמירוב התקבצו אליו אנשים לשמוע מפיו דברי אלוקים חיים

מפקודת התורה על הכהן גדול, שבכל עת כניסתו לבית המקדש יהיה לבוש בחושן ואפוד, שיהיו נתונים בהם כמה אבנים טובות. "ואחר הדברים האלה נכנס מוהרנ"ת ז"ל

בדבריו הקדושים מענין לענין, עד שהתחיל לדבר בהתעוררות גדול בשלהבת אש נוראה, וצעק בקולו הקדוש בזה הלשון: ואף על פי כן נמצא גבוה מעל גבוה, קדושה נעלמה ונסתרה, קודש הקדשים, שהכהן הגדול כשהיה צריך ליכנס לשם היה צריך להפשיט כל הבגדים היקרים, רק 'כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו'. ואמר את הפסוק הזה בניגון של הקורא ביום כיפור...²³

"והנה, על שבת שלפני פטירתו בא אליו שנית ר' עקיבא זאב, וכליל שבת אחר הסעודה דיבר עוד הפעם מעבודת הכהן הגדול ביום כיפור בהתלהבות גדול ונורא, והזכיר אז כמה תיבות מהפיוט שבסדר העבודה: 'נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד', ועוד כמה תיבות"²⁴.

לאחר הסתלקות מוהרנ"ת, הובן למפרע שדבריו הקדושים בערב יום כיפור האחרון, ובשבת האחרונה, אודות 'בגדי לבן' ולפני ולפנים' - נסובו על הסתלקותו לרום גזי מרומים!

21. שם סב.

22. שיח שרפי קודש הנדפס מחדש ח"ב, תרלב.

23. וראה עוד טעם זקנים נ אודות נוסח סדר העבודה: "זהבים מעביר ולבנים לובש / שעבודת היום בבגדי לבן".

24. שיחה קדושה זו שנאמרה בליל שבת האחרון לחיי מוהרנ"ת, מוזכרת גם במכתב שכתבו אנ"ש דברסלב לאחר הסתלקותו: "כליל שבת פרשת מקץ אמר תורה על המנוחה, ורקד בעצמו. ואחר שהלך מהשולחן סיפר מענין העבודה של יום-הכיפורים. והוציא מפיו הקדוש אש שלהבת, ואמר העבודה ממש כמו הכהן-גדול שנכנס לפני ולפנים: 'עמד במקום שעמד, נכנס במקום שנכנס, ראה לפני מי אתה נכנס, ראה לפני מי אתה נכנס. אחת ואחת וכו' - והתלמיד חכם גדול מכהן גדול, כמו שכתוב 'קרה היא מפנינים' (ודרשו חז"ל בהריות יג, 'מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים')."

הקשר המובהק של מוהרנ"ת עם ענין הכפרה והסליחה התבטא שוב בכך שלפני הסתלקותו למרומים רחשו שפתיים פעמים רבות 'חנון המרבה לסלוח'. רבי אברהם ב"ר נחמן מצ"ח כי מילים אלו הם הגימטריא המדויקת של שמו "כי הרבה הרבה בעלי תשובה, שבודאי נתכפר להם עוונותיהם, נעשו על ידי דיבוריו וספריו הקדושים שהשאיר אחריו" (הקדמת 'מי התלאות', וראה עוד 'כוכבי אור' חכמה ובינה אות לט; ובספרו 'חכמה ותבונה' סימן א).

גילוי היארצייט של רבי ליפא מתלמידי רבינו הק' וידיד נעוריו של מוהרנ"ת!

פרסום ראשון!

נמירוב מצד הדרך לברסלב

לאחר התפילה פתחו בשיחה עמו והוא שח להם כי זכה לשובות בברסלב אצל רבינו הקדוש רבי נחמן שהצית שלהבת קודש בנשמתו. עובדה זו עוררה אותם ודחקה בהם להזדרז ולנסוע שוב לרבינו, ולהתקרב אליו ביתר שאת ויתר עוז.

מתוך שבירת מניעות ומסירות נפש יצא רבי נתן לדרכו עוד באותו יום ראשון, וכך זכה לשהות אצל רבינו הקדוש משך 18 ימים רצופים, החל מימי השבוע של פרשת נצבים, כולל שבת ('השבת הראשון שנתקרבתי אליו') שאז גילה רבינו את התורה "אתם נצבים" ('התורה הראשונה שזכיתי לשמוע מפיו הקדוש' תורה מ"ד), עם ימי ראש השנה של שנת תקס"ג שחלו בימים שני שלישי, וכל עשרת ימי תשובה, עד אחרי יום כפור.

וכך הוא כותב ביומנו: "בשנת תקס"ב בחודש אלול זכיתי להתקרב לאדוננו מורנו ורבינו הקדוש והנורא, הרב האמת מורנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, והוא אחז בידי וקרבני ברחמי המרובים, ונשא אותי כאשר ישא האומן את היונק. ותיכף אחר ראש השנה הראשון התחיל להרגילני לכתוב תורתו הקדושה..."

ומאותה התועודות של הרב והתלמיד, משה ויהושע, חמה ולבנה - תוצאות חיים עד היום הזה!

במשך השנים לא היה ידוע יום פטירתו של רבי ליפא, כמו גם פרטים נוספים אודותיו, עד אשר בסייעתא דשמיא לאחר חיפוש מעמיק בין בתרי פנקסי קהילת נמירוב המצהיבים, ברישומי הפטירה של תושבי העיר היהודים, נמצא כתוב: "ר' ליפא ב"ר יוסף ליפשיץ" - תאריך הפטירה: י' באייר תקצ"ט. סיבת הפטירה: "מחולי טבעיות". גיל: 62. (עוד נמצא כתוב שם, כי אלמנתו מרת רחל ע"ה הלכה לעולמה בכט אלול תר"ה).

ת.נ.צ.ב.ה.

נכנס לכאן, אבל השם יתברך חמל עלינו מן השמים וחשב מרחוק להיטיב אחריתנו להשאיר שארית בארץ למען עשה כהיום הזה להחיות עם רב... ואנחנו זכינו ברחמי המרובים להתקרב אליו תיכף בכניסתו לפה... ואמר, אילו לא בא לברסלב אלא בשביל לקרב אותי, די!" (חיי מוהר"ן קטו).

ואכן, בתחילת השבוע הבא, פרשת 'כי

בלילה הראשון של 'סליחות', הבחינו רבי נתן ורבי נפתלי כיצד הוא עומד מאחורי התנור ואומר סליחות בהתעוררות מיוחדת שטרם נראתה אצלו

תבוא, יצאו לברסלב לקבל את פני רבינו, ארבעה מתושבי נמירוב: רבי נתן, רבי נפתלי, רבי ליפא, ורבי זלמן 'הקטן'. "מיד בכניסתם לאדמו"ר ז"ל דיבר עמהם הרבה, ובתוך שיחתו הקדושה סיפר להם שלשה מעשיות... [- שבהם רימזו להם דברים גדולים ועצומים]. ומאז נמשכו אליו בהתקרבות גדול מאד, ומוהרנ"ת ז"ל הבין מיד שבודאי יהיה לו תועלת מאתו בעבודת השם יתברך כרצונו הטוב. ואחר כך חזרו לביתם" (כוכבי אור ג).

רבי ליפא אף זכה לשוב באותו שבוע לעיר ברסלב, ולעשות את שבת פרשת 'כי תבוא' במחיצתו של רבינו הקדוש ולשמוע מפיו דברים נפלאים ונוראים שהלהיבו את לבו לעבודת ה' באמת ובתמים. בשובו לנמירוב במוצאי שבת, בלילה הראשון של 'סליחות', הבחינו רבי נתן ורבי נפתלי כיצד הוא עומד מאחורי התנור בבית הכנסת, ואומר סליחות בהתעוררות מיוחדת שטרם נראתה אצלו.

בדברי ימי חסידות ברסלב ידוע ומפורסם שמו של החסיד רבי ליפא מנמירוב, ידיד נעוריו של מוהרנ"ת, אשר התקרבות מוהרנ"ת לדרך החסידות, ולרבינו הקדוש, נתגלגלה במידה רבה על ידו, כמסופר בתחילת הספר 'מי מוהרנ"ת': "ונתחברתי ללמוד בחורף [-תקנ"ו] עם חברי ז"ל והוא היה מגודל מקטנותו בין החסידים והיה אצל כמה צדיקים ודיבר עמי הרבה והתוכח עמי שהחסידים הם יראים ושהצדיקים המפורסמים שביניהם הם גדולים במעלה מאד ועובדים את השם יתברך באמת... אחר כך מריבוי הדברים של חברי הנ"ל ושאר אנשים הבחנתי האמת, וזכיתי לכנס באמונת חכמים והסכימה דעתי עם החסידים שטוב להתקרב להצדיקים המפורסמים גדולי החסידים, כי הם אנשי אמת וה' עמם ואז נמשך עלי יראה קצת ונשתנית לטובה בכמה דברים הידועים לי".

הדברים מובאים ביתר אריכות בספר 'אבניה ברזל' (בפרק 'התקרבות מוהרנ"ת לאדמו"ר צוק"ל'), שם מתואר כיצד באחד הימים הגיע אורח לנמירוב, רבי נתן ורבי ליפא קיימו בו מצוות הכנסת אורחים והגישו לפניו לאכול, כששמעוהו מברך 'על נטילת ידיים' והמוציא בדביקות נפלאה, התפעלו מאד ושאלוהו מהיכן הוא, "מאניפולי", השיב האורח ולבקשתם סיפר להם עובדות קודש מהרה"ק רבי זושא, אליו הוא מקורב. שני הרעים נפעמו מדבריו. רבי ליפא התעורר מחדש לבקש קרבת ה' בצל גדולי החסידות, ואילו רבי נתן החליט להתחקות אחר אורחותיהם, שמא ימצא אצלם את שאהבה נפשו. כך למעשה החלה התקרבותו לחסידות ובימים הבאים זכה להסתופף בצל קורתם של הרה"ק רבי זושא מאניפולי, הרה"ק רבי ברוך ממזבז', הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש, הרה"ק רבי גדליה מליניץ, הרה"ק רבי אברהם דוב מחמלניק, הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ, ועוד מצדיקי הדור.

השנים נקפו. ועדיין הרגיש רבי נתן "תועה בדרך ולא ידעתי בין ימיני לשמאלי כי לא היה לי מנהיג כראוי", כלשון קדשו (ימי מוהרנ"ת שם), עד שהגיעו ימי אלול תקס"ב. בסמוך לשבת פרשת 'כי תצא' נכנס רבינו הקדוש לדור בברסלב הסמוכה לנמירוב.

"וכאשר נשמע הדבר בנעמריב הסמוך לפה [-ברסלב], היה אצלנו דבר פלא מאד שהוא

רישום פטירת ר' ליפא חברו של מוהרנ"ת בנמירוב - י' באייר תקצ"ט

רבי יוסף ב"ר ליפא ליפשיץ מאנשי מוהרנ"ת - יום פטירתו ט"ז בתמוז תר"ח

גילוי מרגש!
תיעוד מברית
מילה של בן
תלמידו - בה
שימש מוהרנ"ת
כמוהל

ג' יסו של רבי עקיבא זאב - רבי יוסף (אסי) ב"ר ליפא, אף הוא מתלמידי מוהרנ"ת היה, ונזכר לא אחת במכתביו:

"יקבל האיגרת לר' יאסי ב"ר ליפא לאדעס [-אודסה], ויראה לשלחו מיד, כי נחוץ הוא, כי אני מזרזו שיבוא על ראש השנה הבא עלינו לטובה, אשר זה טובת כולנו - שיתוסף נפש אל הקיבוץ הקדוש כדי שיתרבו הבתים וכו"¹.

"ותהלה לא-ל עבר גם שבת זה בשלום ושמחה קצת ודיברנו דברי תורה אמתיים בענין התורה 'מי חנוכה הם ימי הודאה'

תקופה מסוימת
מילא משרת
מלמדות בקשינוב
הרחוקה יחסית
מברסלב, אולם גם
אז לא פסק הקשר
עם רבו מוהרנ"ת

שאינ אתה יודע אדרעס [-כתובת] שלו, תחזירהו לכאן. אך מהסתם אתה יודע היטב. ותשלחהו מיד ותרשום עלי מעות פאסט [-דואר]².

מעטים הפרטים הידועים אודותיו, אך הנה נמצא תיעוד מרגש בפנקסי קהילת נמירוב: לידת בנו 'צדוק' בה' בחשון תקצ"ח. הברית התקיימה בי"ב בחשון (ערב שבת קודש פרשת לך לך) - כאשר ה'מוהל' הוא ר' נתן ב"ר הירץ שטערין הארץ" - הלא הוא מורנו רבי נתן! הרישום הנו מעת שהותו של מוהרנ"ת בנמירוב, בתקופת הגירוש מברסלב!³

ובענין 'בצר הרחבת לי' וכו', והיו פה ר' ישראל מליפויץ⁴ ור' יוסף ב"ר ליפא - תהלה לא-ל - מנעמיריב⁵.

רבי יוסף שימש כמלמד דרדקי, ואף בן זקוניו של מוהרנ"ת - רבי יוסף יונה, למד אצלו בילדותו. תקופה מסוימת מילא משרת מלמדות בקשינוב הרחוקה יחסית מברסלב, אולם גם אז לא פסק הקשר עם רבו מוהרנ"ת והוא זכה לקבל ממנו אגרות קדושות, כאשר כותב מוהרנ"ת לבנו רבי יצחק ששימש במשרה בדואר בטולטשין: "ויקבל רצוף פה מכתב ללבוב... גם אגרת לר' יוסף ב"ר ליפא שהוא מלמד עתה בקעשינוב. ועתה נזכרתי שיכול להיות

1. הדברים מקבלים משנה משמעות, לאור המובא בספר 'כוכבי אור', אנשי מוהר"ן, אות ל (השני): "המעשה מר' ליפא ז"ל וכו' בשנה האחרונה לא היה על ראש השנה ושאל רבינו ז"ל עליו. ותרצו אותו כי הוצרך ליסע בשביל אתרוגים בשביל כל האוקריינה. ענה רבינו ז"ל ואמר 'מה אומר לכם, הראש השנה שלי עולה על הכל, קיין גרעסערס דערפון איז ניטא [אין גדול מזה]', וראה 'חיי מוהר"ן סימן תו: "בערב ראש השנה האחרון באומין עמדנו לפניו בעת שנתנו לו הצעטליך [-הפתקאות] שלנו ומעות על פדיון, אז שאל על איש אחד מנמרוב שלא בא על ראש השנה, והתחיל רבי נפתלי לתרצו, ולא קיבל הדברים, והקפיד עליו מאד". וראה 'שיח שרפי קודש' [החדש], ח"ג, תקקז: "שיחה זו נאמרה כשלא בא רבי ליפא חברו של מוהרנ"ת על ראש השנה, ושאל רבינו הקדוש: 'וואו איז ליפא?' - 'היכן ליפא?', והתחיל רבי נפתלי לתרץ ולהסביר את אי בואו של רבי ליפא, שמשום שאין אתרוגים מצויים באוקראינה בחרו בו אנשי עירו לנסוע עם עוד סוחרים לעיר אדעס כדי להביא משם אתרוג, ובחרו דווקא בו לסיבת זריזותו וחריצותו, ויש בזה מצוה של זיכוי הרבים; ואף על פי כן ענה רבינו הקדוש ואמר ככל הנ"ל".

2. יום ד' תצא [ח' אלול] תקצ"ח. וראה ליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה ח אות ו.

3. הל פריקה וטעינה ה"ד שנתחדשה אז המיוסדת על תורה ב בח"ב 'מי חנוכה' ועל תורה קצה 'בצר הרחבת לי'.

4. לימים מחותנו של מוהרנ"ת, ר' נחמן בנו של מוהרנ"ת היה חתנו, והחתונה היתה בשנת תר"ד.

5. אור ליום א' וארא [כד טבת] ת"ר. ר' יוסף היה אז באמצע שנת האבל על אביו ר' ליפא שנפטר באייר תקצ"ט.

6. כמובא במכתב מוהרנ"ת מיום ב' חוקת תר"ב: "זאחד רובל-חדש [יתן] לר' יוסף ב"ר ליפא, מלמד של בני יוסף יונה שיחיה; יום ג' עקב תר"ד: 'וב' רובל-חדש להמלמד ר' יוסף ב"ר ליפא נ"י".

7. אור ליום ג' צו תר"ג; ראה גם: יום ד' וארא תר"ג: "כי כל מגמתי וכל תשוקתי ותקוותי הוא רק להיות על ציון הקדוש הרבה פעמים, אולי אוכה לפרש את שיחתי לשפון לבי כמים נוכח פני ה' עבורי ועבור יוצאי חלציי ולדבר שם מעוצם מרירות צעקתך הקשה והגדולה מאד זה כמה, וכן צועקים במר נפש כל המסתופפים בצילנו [...] וכן באגרת שקבלתי עתה מר' יוסף ב"ר ליפא, מן הסתם קראת ושמת צעקתו המרה, וכן רובם ככולם. שומע צעקה שומע אנחה ישמע צעקתך וצעקת כולנו ויאמר לצרותינו די בפרט לצרות הנפש העולה על הכל".

8. מענין לציין כי בתיעוד מופיע עיסוקו של האב: מלמד.

רישום לידת חנינא ליפא ב"ר יוסף ליפשיץ בפנקס נמירוב. המוהל - ר' יודל שטרנהארץ אחיו של מוהרנ"ת

רישום לידת צדוק ב"ר יוסף ליפשיץ - בפנקס נמירוב. הברית היתה ב-יב חשון תקצ"ח, המוהל ר' נתן ב"ר הירץ שטערין הארץ - מוהרנ"ת ז"ע

בח' בטבת - מופיע בין בעלי הכיבודים בברית: "ר' יודל ב"ר הירץ שטערין הארץ" - הוא אחיו של מוהרנ"ת (היה זה כבר אחרי שובו של מוהרנ"ת לברסלב בתחלת שנת תקצ"ט). אף ילד זה נקרא על שם זקנו רבי ליפא חברו של מוהרנ"ת, שנסתלק לעולמו כשמונה חודשים קודם לכן.

בחודש טבת תר"ז נשא רבי יוסף ליפשיץ בזיווג שני אלמנה ושמה רבקה בת ר' יחזקאל ניו'ניק מטפליק ועבר לדור שם. כעבור כשנה ומחצה, ביום ט"ז בתמוז תר"ח, נסתלק לעולמו בטפליק, בגיל חמישים⁹.

ת.נ.צ.ב.ה.

תודות להרה"ח ר' אליעזר חשין על הגילויים וההקשרים הנפלאים

והודיעו לי מיד 'הנה כסא של אליהו הנביא מוכנת ועוד מעט יביאו תינוק למול ומעלתו יהיה מוהל בוודאי, ונתמלאתי שמחה שזכיתי למצוה כזאת בשעת ביאתי מיד, ותיכף ומיד הנחתי טלית ותפילין וכיבדו אותי במצות חיתוך, ומלתי את התינוק כדת. ועל ידי זה ניתן שמחה וחדוה גדולה מאד בלבי ... כי זכיתי בדרך למצוה כזאת, אשר לאו בכל פעם מתרחש לי מצוה כזאת בדרך".

מן הענין לציין גם את המובא במכתב מוהרנ"ת מיום ד' ויקהל תקצ"ז, טשעהרין: "וביום ג' היה ברית מילה אצל בנו של ר' הירש ב"ר אפרים נ"י, וקיימתי מצות חיתוך, אשר זה כמה לא זכיתי לזה כידוע לך¹⁰. ה' יתברך ירחם לחתוך ולכרות את כל שונאינו הנמשכין מערלת לב וערלת בשר¹¹, הרוצים לכסות חס ושלוש, להסתיר האמת לגמרי חס ושלוש¹². יאבדו הם ואלף כיוצא בהם ודבר אחד מדברי תורתנו אל יתבטלו!"¹³.

ברישום נוסף של לידת 'חנינא ליפא' בן רבי יוסף ליפשיץ וזוגתו האדיע ביום א' טבת ת"ר, כאשר הברית התקיימה

מוהרנ"ת היה כידוע מוהל מומחה, ואף זכה ליטול חלק בברית של בנו הקדוש של רבינו, כמובא ב"ימי מוהרנ"ת" (ח"א, ה): "בשנת תקס"ה סמוך לראש חודש ניסן נולד בנו וכו' שלמה אפרים ז"ל, ורבינו ז"ל כיבדו אותי במצות פריעה אצלו, ורבינו ז"ל בעצמו היה סנדק וחיתוך".

כך גם מספר מוהרנ"ת, (שם ח"ב, כו) על ביקורו בטירוביצה בבית המדרש של המגיד שהיה מתלמידי רבינו, "ותיכף כשראו אותי אנשי יצאו לקראתי בשמחה רבה כדרכם תמיד,

יהודים בקיינוב

9. גיסו של רבינו הק'.
10. כנראה עקב הגירוש לנמירוב, ששם עשו את מצוותם המוהלים המקומיים.
11. ראה הל' מילה ה"ב באריכות.
12. מוהרנ"ת טומן כאן ברמז את עניינו הקדוש של רבינו הנקרא בשם "ברסלב" - "לב בשר" ("חיי מוהר"ן ס"י שלט).
13. וראה עוד ב"ימי מוהרנ"ת" ח"ב אות עא [שביעי של פסח תקפ"ב]: "ואחר כך מלתי התינוק כדת תהלה לא-ל", ובמכתב מיום ד' בהעלותך ת"ר: "בשעה זאת באתי מברית מילה שהיה היום אצל ר' יודיל בר"מ וכיבדו אותי במצות חיתוך, ברוך ה' אשר עזרנו עד כה, כן יוסף ה' שיהיה נמשך שלום בעולם וכו' [- ראה ליקוטי מוהר"ן תורה לט].
14. ממניפת כולרה שפשטה אז בעיר.

טבלה מס' 1

אני נרדף הפסידה
מכלי המצויים

ארון ראש השנה

חברות
ישראליות

השב"ז

סטטוס	יעד/מוצא	המראה	חברה	תאריך לועזי	תאריך עברי	יום	מס' טיסה	הלוך
אזל	תל אביב	10:05	ישראיר *	09.09.26	כ"ז אלול פ"ו	רביעי	723	הלוך
	בודפשט	14:45	ישראיר *	15.09.26	ד' תשרי פ"ז	שלישי	724	חזור

סטטוס	יעד/מוצא	המראה	חברה	תאריך לועזי	תאריך עברי	יום	מס' טיסה	הלוך
פתוח	תל אביב	14:40	bluebird	09.09.26	כ"ז אלול פ"ו	רביעי	442	הלוך
	בודפשט	19:25	bluebird	15.09.26	ד' תשרי פ"ז	שלישי	441	חזור

סטטוס	יעד	המראה	חברה	תאריך לועזי	תאריך עברי	יום	קוד טיסה	הלוך
פתוח	ז'שוב	01:05	arkia	08.09.26	כ"ו אלול פ"ו	אור ליום שלישי	IZ 453	הלוך
פתוח	ז'שוב	16:50	arkia	08.09.26	כ"ו אלול פ"ו	שלישי	IZ 451	
פתוח	ז'שוב	23:50	arkia	08.09.26	כ"ו אלול פ"ו	שלישי	IZ 455	
פתוח	ז'שוב	09:00	ישראיר *	09.09.26	כ"ז אלול פ"ו	רביעי	6H 857	
פתוח	ז'שוב	14:00	ישראיר *	09.09.26	כ"ז אלול פ"ו	רביעי	6H 851	
פתוח	ז'שוב	21:10	arkia	09.09.26	כ"ז אלול פ"ו	רביעי	IZ 457	
פתוח	ז'שוב	00:55	arkia	10.09.26	כ"ח אלול פ"ו	אור ליום חמישי	IZ 459	

סטטוס	מוצא	המראה	חברה	תאריך לועזי	תאריך עברי	יום	קוד טיסה	חזור
פתוח	ז'שוב	19:00	ישראיר *	14.09.26	ג' תשרי פ"ז	שני	6H 854	חזור
פתוח	ז'שוב	23:50	ישראיר *	14.09.26	ג' תשרי פ"ז	שני	6H 856	
פתוח	ז'שוב	23:55	arkia	14.09.26	ג' תשרי פ"ז	שני	IZ 456	
פתוח	ז'שוב	04:55	arkia	15.09.26	ד' תשרי פ"ז	שלישי	IZ 460	
פתוח	ז'שוב	09:50	arkia	15.09.26	ד' תשרי פ"ז	שלישי	IZ 454	
פתוח	ז'שוב	19:35	arkia	15.09.26	ד' תשרי פ"ז	שלישי	IZ 452	
פתוח	ז'שוב	01:35	arkia	16.09.26	ה' תשרי פ"ז	אור ליום רביעי	IZ 458	

מחירי נסיעות פנים ללקוחות רוזנר טורס

מתנה בהזמנה יחד עם הטיסה

ז'שוב 300 שקל בודפשט 375 שקל (המחיר לכיוון אחד)
הטיסות לבודפשט מותנה ביחד עם נסיעות פנים

זמני יציאת האוטובוסים מאומן:

לז'שוב - 21 שעות טרם הטיסה לבודפשט - 28 שעות טרם הטיסה
מקום היציאה: בכביש של נהר התשליך בירידה של מלון 'אורות'
הנוסעים עצמאית - הגעה בזמן לטיסה על אחריותם

נסיעות פנים כוללות קברי צדיקים

ז'שוב - ליזענסק ומזבז - בודפשט - קרעטסיר ומזבז ועוד

יתכנו שינויים במחירי הכרטיס בהתאם לזמינות הטיסה
רכישת כיוון אחד: בתוספת תשלום
המחירים כוללים: כבודה 20 קילו - תיק טרולי עד 7 קילו
המחירים אינם כוללים: ביטוח רפואי - נסיעות פנים - מס מקומי
תוספת להזמנה: מושב קדמי או חירום/מזוודה שנייה בתוספת תשלום
דמי הרשמה: 900 שקל - סיום התשלום עד ר"ח אלול
דמי ביטול כרוך בתשלום: עד ר"ח אלול 600 שקל - החל מר"ח אלול דמי ביטול מלא
שינוי שם כרוך בתשלום: עד כ' אלול 300 שקל - החל מכ' אלול אין שינוי
שינוי טיסה: עד ט"ז אלול בלבד, בעלות 150 שקל ובתוספת הפרשי מחיר
שעות הטיסות אינם סופיות ומחכות לאישור נתב"ג צפי לשינוי עד 4 שעות

רוזנר
טורס

הדרך שלך לעולם

הבהרה: אנחנו סוכני נסיעות שרוכשים עבור הנוסע כרטיס טיסה ליעד הכתוב
בטבלה, ונסיעות פנים בחברת אומן אקספרס. מהיעד לאומן וחזרה,
אשר על כן איחור הטיסה או עיכוב בהסעה אינו באחריותנו
יקח הנוסע הערה זו לתשומת לב ורכוש בהתאם

תשלום בכרטיס אשראי: בתוספת עמלת אשראי
במידה וחברת העופה תבטל את הטיסות,
התשלום יחזור במלואו בקיזוח 150 שקל - דמי
טיפול המשרד

055-678-2005

מתתיהו 29 ב"ב | פקס: 077-179499 rozner.tours2@gmail.com

התקשרו
עכשיו

בין אדם
לחבירו
במשנת
התור נובע

הרה"ח ר'
אליעזר סאוויצקי
שליט"א

אהבת חסידיים

בר לב

לב בריא גורם לחיים ארוכים

כן, זה לעומת זה, הרי שעיקר הקדושה וההתגלות אלקות -] השראת השכינה] היא בליבו של אדם, עד כדי כך שמי שהוא 'בר לב' בבחינת (תהלים קט) 'לבי חלל בקרבי' - יוכל לדעת 'עתידות' על ידי מה שהלב אומר לו, שהוא דברי ה' ממש. כך שבעצם, מזהיר אותנו רבינו הק' שכל עבודתנו וחינו תלויים קודם כל במחשבות שבלב, הרי כמה צער נוכל לחסוך מעצמנו כשנהפוך להיות תמימים ונתחיל לחשוב מחשבות טובות - או אז יתנקה לבינו מכל פסולת ונחיה חיים מאושרים רגועים ושמחים.

כתרופה לכאב הגדול הזה שמבלבל את כל העולם, צועק רבינו הקדוש שוב ושוב, שצריך לילך בדרכי התמימות ושלא להרבות במחשבות, רבינו רצה שיהיה לנו לב בריא, נקי מרעל, כזה שירגיש את הרוח הקודש ושלא יסתבך בריבוי המחשבות. רבינו מציע לנו כדוגמה את ה'תם', זה שלא רצה להעמיק ולחשוב מחשבות, ועל ידי זה הוא היה יכול לדבר עם כל אדם, הוא לא היה צריך לזכור את כל הטענות שהיו לו על פלוני או על אלמוני, ולא לבחון מה 'באמת' כוונתו של זה שבא לדבר אתו, הוא לא היה חושב איך הוא מסתכל עלי, היה לו לב נקי בבחינת 'לבי חלל בקרבי'. הוא לא הלך אחר המחשבות, אלא הסיח דעתו מהם וחיפש את הרוח הקדוש שבלב, ולכן זכה להיות בשמחה תמיד.

בדרך זו ביאר הגה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א את מה שמספרת הגמרא (מגילה כ"ח) על ר' נחוניא בן הקנה, ששאלו אותו 'במה הארכת ימים' - באיזה זכות זכית לאריכות ימים? ואחד מהדברים שהוא ענה הוא, שמעולם לא עלתה על מיטתי קללת חברי. והשאלה היא מדוע הזכיר פה 'מיטתי', למה הוא לא אמר שמעולם לא קללתי את חברי וכדומה, מה ענין ה'מיטה' לפה?! וביאר הגרי"מ, שבדרך כלל כשאדם עולה על מיטתו ורוצה ללכת לישון, אז הוא מתחיל לחשוב על קורותיו של אותו היום, ופעמים שהוא נזכר באיזה דין ודברים או קטטה שהייתה לו עם חברו, כי רק עכשיו כשהוא סיים את עיסוקיו השונים הוא מתפנה במחשבתו ומתחיל להעמיק בכל מיני טענות וקפידות על מה שקרה... החידוש של ר' נחוניא בן הקנה הוא, שמעולם לא נכנסו בליבו מחשבות כאלו, בסוף יומו כשעלה על מיטתו והעביר לפניו את כל היום - מעולם לא עלתה במחשבתו למה ההוא עשה ככה, או למה ההוא מתנהג כלפיו באופן זה... ועל ידי זה הוא זכה באמת לאריכות ימים, כי מי שמנקה לבו ממחשבות כאלו - הלב שלו נקי מפסולת והוא בעצם 'אדם בריא', אכן לב בריא מביא לחיים טובים וארוכים.

לעובדא ולמעשה: רוב ככל המחלוקות שיש לאדם הם רק בגלל מחשבות הלב שאופפות אותו כל העת, 'דובא דרובא' מאותם מחשבות הם אך דמיונות בעלמא, כל מיני פרשנויות שהוא מעניק לכל מיני מאורעות שקרו עמו, ואם כן כשהאדם משתדל שלא לפתח ולנפח את המחשבות כנגד אנשים אחרים - הוא מגלה לפתע כיצד אש הכעס והיצר נעלם, כל המחלוקות הגדולות הופכות למשהו קטן ועלוב, ובזה האדם באמת מתעלה וזוכה לחיים יותר רגועים, יותר שמחים, וגם יותר ארוכים, אמן ואמן.

אחד הדברים החשובים ביותר לבריאות האדם הוא לב נקי, אם חלילה מתאספים בלב שומנים ופסולת הם מעכבים את תפקודו, ומשפיעים על הבריאות. וכמו בגשמיות, כך גם ברוחניות, לב נקי ובריא - בר לב, משפיע על כל היכולות הרוחניות של האדם. וכך מלמד אותנו דוד המלך בספר תהלים "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו - נקי כפים ובר לב".

ב'מעשה מחכם ותם' מספר רבינו הק' על הליכותיו של התם, וכתב: "והיו באים אליו בני אדם והתחילו בכוונה לדבר עמו בשביל להתלוצץ, והיה אותו התם אומר: 'רק בלי ליצנות', ותיכף שהשיבו לו 'בלי ליצנות', קיבל דבריהם והתחיל לדבר עמם. כי יותר לא היה רוצה להעמיק לחשוב מחשבות שגם זה בעצמו ליצנות, כי היה איש תם".

והנה, לכאורה התם הבין היטב שהם באים אליו בשביל להתלוצץ ממנו, שהרי רק בגלל זה אמר להם בהתחלה 'רק בלי ליצנות', ועם כל זה, קיבל דבריהם כשהשיבו לו 'בלי ליצנות', בלי לחשוב מחשבות האם הם דוברים אמת.

בני העולם מלאים מחשבות, כל האיברים פועלים רק בשעת הצורך, אבל המחשבה של האדם אינה עוצרת אף לרגע קט. המחשבות שלנו משפיעות על כל מה שאנחנו עושים ואפילו בלי שנרגיש, אנחנו עלולים לבנות 'בניינים' שלמים במחשבה על דברים שלא אירעו מעולם. אנו עלולים לכעוס במחשבה: מדוע ההוא עשה לי כך ולמה פלוני לא דואג לי וכו' בעוד שהאמת אינה כזו כלל, די שזה נמצא אצלנו במחשבה כדי ליצור 'מחלוקת' שלמה, וזה הכוח ההרסני שנמצא במוח.

וכמואב בספר חיי מוהר"ן (סימן תקנ): "גם אמר, שיש אחד ששוכב על מיטתו ובודה מלבו דבר שקר על חבירו שחבירו דיבר עליו או עשה לו שלא כהוגן להכעיסו וכיוצא בזה, ומתחיל להתרגז על זה ובווער כעסו על חבירו ונתמלא רוגז עליו חנים - על לא דבר, כי הוא בעצמו חשב ובה זאת על חבירו ובאמת חבירו נקי מזה לגמרי".

היכן נמצא 'בית החרושת' של כל המחשבות הללו? מלמד אותנו רבינו הק' בספרו (תורה מ"ט) שהמקור לכל המחשבות טובות ורעות כאחד, הוא בלב האדם, וכמו שכתוב 'רבות מחשבות בלב איש'. רבינו כותב שם שהלב הוא ה'צייר של המידות', כל המידות של האדם וכל ההתנהגות שלו - הכל נובע מן הלב, על פי מחשבות הלב.

המחשבות שבלב הם מנהלים למעשה את חיינו בפועל, לוחמים מלחמות, וקובעים עובדות, ואנו חשים ובצדק כי אנו נמצאים תחת שליטתם. האדם מרגיש כי הוא חי בתוך מציאות מורכבת מאד ובה כל מיני טענות ותרעומות שבנו וייצרו עבורו המחשבות שבלבו. ריבוי המחשבות מכבידים על הלב ומשפיעים על כלל תפקודו. ואם כן, נשאלת השאלה, איך נזכה לנקות את ליבנו ואת מחשבותינו, כיצד נצא מבלבול המחשבות, הטענות, והדמיונות שבלב?

רבינו מגלה (בתורה קל"ח) שכשם שבלבו של כל אדם יש 'בית חרושת של מחשבות' המכניסים אותו לכל מיני דמיונות ובלבולים, כמו

התבודדות

בלב הסוואנה

סיפור
אמיתי

השמת והפרטים
האישיים שזנו
מטעמים מובנים.

בעומק יערות אפריקה, בצילם של העבדים השחורים הפראיים שוכני הג'ונגל גילתה נשמתו כי יש ה' יתברך בעולם // ר' שלמה חוזר ומצייר בתיאורים מטלטלים כיצד בינות לבקתות ישנות ויערות עד הוא מצא את השם יתברך, טעם את האהבה אליו, ולראשונה גילה כי אפשר לדבר עמו כדבר איש אל רעהו // עם לבני אשיחה

נחמן כ"ץ

פרולוג

השמיים השחורים ממילא, השחירו עוד.

נהמות החיות נשמעו מרחוק.

שלומי שכב על האדמה התחוזה. מתחתיו בערה האדמה מחום נוראי גורמת לכוויות בכל חלקי גופו.

מעליו גהרו יתושי הענק ונגסו חתיכות מברשו לתיאבון.

הוא הרגיש את קיצו קרב. הזיות החלו לפקוד אותו, והוא איבד כל תחושה.

הוא לא הצליח להוציא הגה מפיו.

בשארית כוחותיו הרים את העיניים למעלה, לשוכן מרומים. אולי יחוס אולי ירחם.

ואז... נשמע הקול.

פרק א': חיפה - עיר ילדות

נער מְנוֹרָר מְנוֹרָר.

לראשונה אנו מוצאים את שלומי נוסע ברחובות חיפה, על האופנוע השלישי או הרביעי שעובר תחת ידיו. בדרך לעוד ערב מלא בדמיון שחור.

מבלה את הבלו של עולם בהבל מעשיו.

שהלא כך למד וחונך, עת יצא לאוויר העולם. חטוף ואכול חטוף ושתה. לכך נולדת, נבראת, נוצרת.

על 'שמע ישראל' לא ידע. שבת וחג לא הכיר. יום כיפור היה לחופשה, ואת פסח חגגו במשפחתו יחד חמץ ומצה, רח"ל.

ה'תכלית' - מה שתחליט, זו הייתה הסיסמה, הדרך, המטרה. לחגוג ולְהִתְהַלֵּל בהבל ההבלים "שמח בחור בילדותך ויטיבך ליבך בימי בחורותך והלך בדרכי ליבך ובמראה עיניך (עד כאן דברי יצר הרע, שבת סג ע"ב)" מבלי לדעת מהמשכו של הפסוק "ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט..."

וכשאדם חי ללא ייעוד, במה טוב הוא מבהמה. למעשה גרוע הוא הימנה בהרבה. ועוד, בהמה אינה גורמת צער לאחרים, וודאי לא מתוך כוונה תחילה. אדם שאינו זוכה לאור התורה ומצוותיה, אינו כוחל בדבר, בדרכו להשיג את התכלית המדומה, של הנאות העולם, גם אם יהיה זה על חשבון רעהו.

שלומי מגיע לגיל בגרות, והוא מחויב להתגייס לכור ההיתוך הציוני - צבא השמד. ואם המטרה היא ליהנות מהעולם, הרי כיצד ניתן ליהנות, כשבשעת בוקר מוקדמת, אתה ניעור לקול צווחות המפקדים, ויוצא בעל כורחך אל צינת הבוקר הקפוא לתרגיל שאין בו כל צורך ועניין, אלא לספק את גאוותו של אחד המפקדים שהחליט להתעלל בפקודיו, להראות להם מי 'בעל הבית'.

ובערב לפני שתלך לישון על מזרון דק שיגרום לכל עצמותיך 'להתפור' לכל עבר...

ארבע שנים קשות עברו עליו. ארבע שנים של זחילה בשוחות, מארבים תחת גדרות, מתיחת גבולות היכולת האנושית עד קצה הגבול, לילות שהפכו לימים, וימים שהפכו ללילות. מחיקת ימי הנערות, יחד עם התפכחות והתבגרות מהמדינה ומכל מה שהיא מייצגת. כל אלו ביחד וכל אחד מהם לחוד, גרמו לו להחליט החלטה נחושה:

לא להיכנע לאף אחד בעולם. לא להתבטל לאיש. לא להיות מונהג. לא לחיות כרצון אחרים.

להיות משוחרר. חופשי. בן חורין. ללא כבלים וללא אזיקים.

לא אזיקים פיזיים. ולא אזיקים נפשיים. לעשות כרצון העולה על רוחו. לא להיות מופעל.

לפעול. לא להתפעל.

פרק ב': יוהנסבורג, דרום אפריקה

ביום בו שלומי משתחרר משלשלאות הצבא, הוא מכתף קיטבג - תיק גדול עם בגדים, כסף, ועוד כמה פריטים נחוצים, ויוצא לחיפוש אחר האושר המקנה של העולם הזה. לרדוף אחר ההנאות שייתנו לו את שיא התענוג האפשרי הקיים ביקום.

הוא מצטרף לכמה חברים. ויחדיו הם עושים את הדרך אל יוהנסבורג, העיר הגדולה בדרום אפריקה.

יוהנסבורג, עיר מלאת נופים מתחלפים, הייתה באותם ימי סיום האפרטהייד, מקום לא רצוי עבור אנשים לבנים. האנדרלמוסיה שלטה בכול. ורק השכונות המרכזיות היוו מקום בטוח יחסית לאלו שאינם משתייכים לשבטים הילידים.

בתקופה הראשונה לשהותו במדינה, הוא נסחף אל אווירת ההוללות ששררה שם ובילה ימים ולילות במסבאות אפילות וגרועות אחת מחברתה. עד שהפך לאורח קבוע בהם, חי חיי אושר מדומים, ושוקע עמוק בצחנת גשמיות התאוות.

זהו סוד פנימיותה של אפריקה, מקום שבו חיים מעל הזמן. אין שעון ואין שעה. אוטובוס כי ייסע לדרכו, יגיע בשעה שיגיע. מה שנותן לאדם הרגשת שחרור מהעולם הגדול והמורכב. ומעניק לו תחושה עילאית של ריחוף אינסופי כביכול בבוועה מנותקת מהמציאות המחיבת.

אך ככל שעבר הזמן, הוא איבד עניין במוכר והידוע, והחל לחפש ולבקש אחר ריגושים ויצרים מקוריים שיצבעו את חייו החדגוניים בצבע מחודש.

או שמא הייתה זו נשמתו, שחיפשה את תכליתה הנצחית, את מקור חיותה ותקוותה, ובדרך לשם הוצרכה לעבור במקומות שונים ומשונים...

לאחר תקופה קצרה, חזרו הוא וחברו הקרוב

יחליט אחד הקצינים שבגדיך אינם מסודרים דיים, ואשר על כן לא תוכל לצאת לחופשה הקרובה לראות את משפחתך, המתגעגעים אליך. כל תחנן ובקשה נוספת מצידך רק יחמירו את העונש. עושים הכל בכדי שתפנים היטב היטב; אינך שווה דבר. חיך אינם שווים

זהו סוד פנימיותה של אפריקה, מקום שבו חיים מעל הזמן. אין שעון ואין שעה. אוטובוס כי ייסע לדרכו, יגיע בשעה שיגיע. מה שנותן לאדם הרגשת שחרור מהעולם הגדול והמורכב. ומעניק לו תחושה עילאית של ריחוף אינסופי

כקליפת השום. כל מעשיך נקבעים על ידי אחרים, כעבד נרצע, וכאסיר בבית הסוהר... עם זאת, היות ואחד מחבריו הטובים, החליט להשתלב באחת מיחידות העילית של צבא הכוחי ועוצם ידי, החליט גם הוא להשתבץ שם.

היה זה גהינום עלי אדמות. במשך חודשים ארוכים נשברו ונפקקו עצמותיו אחת לאחת. האימונים כללו הליכות ארוכות ללא מטרה ברורה. הרמת תיקים וכלי נשק כבדים המשברים את הגוף. בלילות הצטמרר גופו החסון מרוחות הכפור המשתללות, וביום נשרף עורו מחום השמש היוקדת.

מקום נחות ושפל הוא המקום המכונה צבא. ואם בכל גודו, ההתעללות בחיילים היא קשה ביותר. הרי שביחידות אלו, בכדי להפוך אותם למכונות אוטומטיות, הנשמעות לכל פקודה ללא שאלה וללא עוררין, ההתעמרות קשה כפלים. והמפקד מרשה לעצמו להציק לחייליו בכל עת וזמן, עוד יותר מככל גודו אחר.

שלומי שלנו שלמד בילדותו כי תכלית החיים היא להנות בלי גבול וסוף. התקשה לבלוע את הגלולה המרה. הוא הורד לשאל תחתיות הנמוך ביותר שקיים. אישיותו נמחקה לחלוטין, וכל מעשיו שנקבעו כאמור על ידי אחרים, נעשו באפאטיות גמורה, ללא רצון וללא כוונה.

המשתלב היטב בחשכת הלילה. הכושי תופס אותו בשני ידיו כאילו היה שק תפוחי אדמה, ומעמיס אותו על גבו.

הוא מכניס אותו לבקתה חשוכה, סוגר את הבריה הבלתי מהוקצעת המותקן על הדלת, ומסתלק ללא אומר ודברים.

אימה לופתת את ליבו.

'האם כאן יהא סופי? מתגנבת מחשבת ייאוש למוחו.

מבקש להיאחז במשהו. במישהו. לתפוס. להיתפס.

אפס. נאדה. כלום.

שלומי, שלומי - - - הרי הינך בן של השם יתברך מלכו של עולם - - -

קרא אליו - - - ישייך ויגן עליך - - - יסתירך בצל כנפיו - - -

מבעד לחריצי קני הבמבוק, מפציעה לה השמש בקרני אור ראשונות, מבשרת על יום חדש.

שלומי מתעורר משנתו הטרופה. דעתו נטרפת מחמת הספק.

'העיקר שמישהו ייקח אותי מפה... אפילו שירביצו לי. העיקר שיעשו עמי משהו. אני חש כי אני משתגע רק בגלל חוסר הוודאות...! השעות נוקפות. ואין איש יוצא, גם אין איש בא.

שלומי מנסה להעסיק את עצמו בכל דבר אפשרי. הוא ספר את מספר הקנים מהם עשויה הבקתה. ניסה לחשב את גודלה. למטרם. לאורך. לרוחב. לגובה. גם הציץ ככל הניתן מבין החרכים.

והוא לבד. לגמרי לבד. בודד בעולמו.

איש אינו יודע היכן הוא. ואיש לא יידע.

ורק מלמעלה הביט אבא אוהב על בנו. כי ישראל אף על פי שתינוק שנשבה הוא - נשאר בנו.

פינה דרך. סיקל מסילה. יישר שביל. החליק נתיב. להחזיר נשמה כוספת ומחפשת ומבקשת ומתגעגעת אל מקור חוצבה. להעניק לה חיי אמונה, חיי קדושה ושמחה. חיים של יהודי אמיטי.

רק לקראת שעת הערב, נפתחה הדלת. ושני שחורים הרימו את שלומי שכבר אפסו כוחותיו. והובילו אותו אל הציף, ראש השבט המקומי.

המנהיג ישב על כיסא צבעוני. לראשו מאות נוצות בצבעי הקשת. שיני אריות וכפירים תלויים לו בצווארו. החווה בידו על כיסא וביקש מהנער המפוחד לשבת.

באנגלית רצוצה, יחד עם 'שפת הסימנים', החל לחקור את שלומי, מאין באת ולאן אתה הולך.

לא לו שמוכנים להתכופף ולהיכנע לו, להכפיף את גווים תחת עולו המושך בגבם כעול על גבי הפרה החורשת, ודוחק בהם בלי סוף: "המשיכו להיות עבדים לזמן, למקום, למה יגידו ומה יאמרו", לגבולות ולגדרות, עדי יעלו קמטים על מצחכם..."

הוא יהיה ציפור דרוו. יחיה חיי פשטות. ללא נימוסים וגיגונים מיותרים. לחיות חיים של 'אמת'. להיות 'אמיטי'.

איי... שלומי, נשמתך רוצה שתתקרב לאמת. אבל איזו אמת...?

פרק ג': גילויים חדשים

ממחשבה למעשה. צורר בבגדיו סכום כסף קטן. במקומות בהם הוא עתיד להסתובב, כסף אינו מצרך שראוי להיות על בן אדם. מאה דולר, הם סיבה לגזירת מוות. לכן הוא תופר את הכסף בכיס נסתר בבגדיו. מכניס כמה בגדים. עוד כמה מזכרות מהעולם הישן יוצא לדרך.

והנה הוא כבר על הרכב שיוביל אותו לעבר הגשמת חלומו הגדול. לחיות כרצונו. בלי לחץ. בלי מתח. כראות עיניו. וכשבי ליבו.

אינו יודע כי גם בכרך גדול של רומי - שם דווקא מתגלה ביתר שאת גדולתו של ה' יתברך.

שעת לילה מאוחרת באחד הג'ונגלים המקומיים.

באיחור מה, שלומי מתחיל להבין שייתכן והוא כבר לא יראה יותר את משפחתו...

ליבו מפרפר בקרבו, ופעימותיו מתחילות לדפוק במהירות גבוהה... אך הוא ממשיך לצעוד, חייב לבחון את עצמו, עד כמה הוא יכול ללכת רחוק ולמתוח את גבולות הפחד והחשש שעומדים אדם יכול להתעמת.

הוא מתקרב לבקתות הראשונות הניצבות על אם הדרך, נכון יותר לומר באמצע הדרך.

לפתע מאחד העצים יוצא הר אדם. הוא נראה יותר כעץ גדל מימדים, עקב צבע עורו

לארץ ישראל. אך שלומי שהרגיש נבגד מהמערכת הממסדית, לא ראה את עצמו מצליח להסתדר במסגרת החיים ככל אדם רגיל. ועלה בשנית על מטוס לכיוון דרום אפריקה.

כאן החל פרק חדש בחייו.

אחד מהנאות האדם מטבעו, היא להרגיש את הסכנה ולהתעמת עמה פנים מול פנים, אדם אוהב להוכיח לעצמו ולכל סובביו, שהוא אמיץ וחזק, ושסכנות העולם אינם יכולים לו. שלומי חפץ להוכיח בעיקר לעצמו וגם לכל מי שרק יסכים לשמוע אותו, שהוא וגבולות לא יכולים לשכון יחד. הוא יתחכך עם המוות עד הנקודה האחרונה ויהי מה, יביט לו בעיניים, ואף יוכל לו. תכלית אשלייתית של הגעה לפסגת אושר שאין מי שהגיע אליה.

בעוד, כאמור, בשכונותיה הבטוחות של יוהנסבורג, יכול אדם לכן ללכת בבטיחות יחסית. הרי שלא כך הוא הדבר בפאתי העיר שהינה אחת הערים הגדולות ביותר בעולם כולו. יערות עד מכסים שטחים נרחבים מהמרחב שלה, ובהם מתגוררים רבבות הילידים, אנשי השבטים הפראיים, השחורים.

אלו, ידיהם קודמות למחשבתם. אדם לכן כי ייקלע בטעות למקום מושבם, ימצא את עצמו במקרה הטוב פצוע וזב דם, נכה לכל החיים. במקרה הגרוע יותר, תושלך גופתו אחר אי כבוד לאחד הבורות בסכך היערות הבלתי נגמרים החופפים למקום מגוריהם.

למרות האמור, ואולי דווקא בשל כך, מחליט שלומי לעשות מעשה שלא ייעשה.

הוא יברח מהעולם! ישאיר אחריו את הכל, כולל הכול, וילך לחיות איתם. עם השחורים, הפרימיטיביים, אלו שהולכים לישון כשהאור (השמש) 'נוחת' לים. ששוואבים מים מהבאר, אם עדיין נשארו שם כאלו, והבצורת האחרונה לא ייבשה אותם לגמרי. שבגדיהם עשויים מאריג גס שלא נתפר כל צורכו, וכפות רגליהם חשופות היות ונעליים הינו מוצר שמעולם לא שמעו עליו באזורים אלו.

ישאיר את העולם הקשה, המורכב וה'חכם',

שמעבירים מים ממקום למקום, ובודאי שלא על התפלת מים.

בישול המאכלים נעשה על ענפי עץ שהודלקו באש רגילה, על גבי כלים שנעשו מחימר. בגדים הם מוצר שתופרים מצמר הכבשים או הגמלים, אך הוא גס ביותר, ומיועד לאלו שיצרו אותו בלבד, שכן מכירת בגדים בחנויות אינה אפשרית משום שהדבר שנקרא חנות אינו קיים.

מה שגידלת לעצמך בחצר, זה מה שאתה ומשפחתך תאכלו. אם תפרת בגדים, יהיה לך מה ללבוש. אם יש לך כמה בהמות, התמזל מזלך ויהיו לך גם קצת חלב ואפשרות לרכוב ממקום למקום. רכב לא מותאם למקום, ולו בשל כך שכבישים הם עסק שחבל להשקיע בו כסף.

בשל כך, למרות שרבים מהם משתייכים לדתות שונות ומשונות. חיים אותם מיליוני שחורים באמונה גדולה בהשם יתברך. הם יודעים שבלי לבקש ממנו, להתפלל אליו ולהודות לו, לא יהיה להם מים, ואם אין מים, ואין מה לשתות, ואי אפשר לבשל, ואין מה לתת לבהמות ללעוס, אזי החיים תלויים על בלימה, ובשנות בצורת קשות, רכבות מתים ברעב ובצמא, ואם אין עוזר, "ונפל עוזר".

אשר על כן, יש בהם אמונה חזקה בבורא העולם, שרק הוא יכול להושיע אותם. אליו הם מתפללים, אתו הם מדברים בשפתם. שרים לו שירי הלל, מהללים תדיר את עזרתו של יוצר כל.

'ברוך ה', ובעזרת השם, כפי שנאמרים בשפתם הם, הינם מילים נפוצות ביניהם. השגחתו של השם יתברך בכל מקום מורגשת בצורה בולטת ברחבי הסוואנה הפראית של שבטי הזולו, בכל עת וזמן, ללא שיעור וללא גבול. 'ה' אוהב אותך' הוא ביטוי נפוץ הנאמר בכל אפשרות. זמירותיהם מלאים בהודיה והלל, לצד בקשה ותחינה, למי שאמר והיה העולם. כך מושרש בהם מאבותיהם. זורם להם בדם.

ואת האהבה הזאת העניקו בשמחה לאיש-מארץ-ישראל-הבן-של-השם.

"קודם כל, למדתי שיש השם בעולם. הפשטות והוודאות שבה הם אמרו את זה, נכנסו לליבי והבנתי שזו אמת פשוטה וברורה ללא שום ספק. מתוך דבריהם התברר לי שאני חייב לו את חיי, שהוא נותן לי הכל, ובלעדיו לא היה לי ולא יהיה לי דבר" דמעותיו זולגות מעיניו בלי בוש, והגעגוע לימי התמימות ההם עולה על גדותיו "אהבה עצומה שטפה אותי לאבי שבשמים, שאליו התוודעתי באותם ימים. אהבה שלא הייתה תלויה בדבר" - - -

וכתינוק שנולד ונפגש בדבר חדש, התחיל לשוחח עם השם מתוך תמימות ופשיטות נפלאים; "שעות על גבי שעות, יכולתי

שהם כולם צריכים להיות עבדים לאנשי ארץ ישראל - היהודים. זהו תפקידם עלי אדמות, רק מחכים הם שיבוא הגואל לאוספם ולשעבד אותם תחת בניו של הבורא.

פרק ד': התבודדות

חיהם של מיליוני השחורים באפריקה, רחוקים כממזרח למערב, מחיי רוב העולם שנחשף לציוויליזציה המערבית שחדרה לכל תחום בחיים.

הדברים הפשוטים ביותר, כמו חשמל המאיר את הבתים והרחובות, מים זורמים בברזים, בישול על גז שמועבר בצינורות, ביגוד שקונים בחנות, אוכל שנמכר במכולת, ואפילו נעלי עור מהוקצעים. ומי מדבר על עולם הטכנולוגיה של היום, טלפון אלחוטי ומידע שזורם מתחילת העולם ועד סופו בשניות בודדות, מכשירי חשמל שמתעשים עולם שלם, שמייצר בזמן קצר ומואץ, טונות של חומרים וחפצים.

המנהיג יושב על כיסא צבעוני. לראשו מאות נוצות בצבעי הקשת. שיני אריות וכפירים תלויים לו בצווארו. החווה בידו על כיסא וביקש מהנער המפוחד לשבת

באפריקה נתקעו כמו חיים הם לפני מאות בשנים. היום מסתיים ברגע שהשמש שוקעת, ומתחיל כשהיא זורחת. אין תאורה להאיר את החושך. כך שהחיים עוצרים ממסלולם, ושבים למסלול עם בוקר המחרת.

כך גם לגבי המים. אם יורד בחודשי החורף גשם, יהיה מים לשתות ולזבל את חצר הבית. אם ירצה הבורא שלא ירדו המים על פני האדמה, יצמאו האנשים, וחלקם אף ימותו מצמא. הם לא שמעו מעולם על צינורות

"למה באת אלינו? הרי אתה יודע שהמקום הזה הוא מסוכן ללבנים"? הבין שאם אדם מוכן להסתכן, יש תשובה מוצדקת לדבר, והסתקרן להבין אותה.

ברעד וברטט השיב שלומי על השאלות; "רציתי לראות כיצד אתם חיים... איך אתם מצליחים לחיות חיים מאושרים למרות שאין לכם שום דבר משכלולי העולם המתקדם שבחוץ... לפתור את החידה, איך אפשר לברוח מהעולם, ולא להצטרך לאחרים...".

הציף בשומעו על 'העולם המתקדם', נחר בנוז. "האם אנשים בחוץ חיים יותר טוב, האם חיהם יותר שמחים בגלל הטכנולוגיה המופלאה? אנו איננו צריכים דבר. אלא לחיות עם מה שנגזר עלינו מאת הבורא...!!"

לאחר סדרת שאלות נוספת, בהם בירר את כוונתו בעצם הגעתו למקום מושב השחורים. נשאל שלומי מהיכן הוא מגיע. הוא לא חזה לרגע את תגובתו הבלתי צפויה של הציף לשמע תשובתו.

"אני בא מארץ ישראל" - - -

באותו רגע, קם בהתלהבות הציף והחל לחבק אותו. היחס אליו השתנה במהירות. והוא ביקשו לשבת על אחד הכיסאות המקושטים וה'מכובדים' שהוצבו באוהל.

הוא ביקש ממנו לספר להם על ארץ ישראל. על עריה ודרכיה. על מעשי אנשיה. לתאר להם כיצד היא נראית. האם שלום בארץ הקדושה או שמא מלחמה מתחוללת בה. ועל כולנה הממה אותו השאלה שאליה לא ציפה.

"האם היית ליד הקיר שבו תוחבים פתקי בקשות לאלוקים...?"

לאחר שענה בחיוב. הביטו בו הילידים ביראת כבוד עליונה. אינם יודעים שמבחינתו, תחיבת הפתקים נעשתה כמעשה חבריו. כשהוא אינו מודע כלל לכך שזו בקשה. הרי הוא לא הכיר את אביו שבשמים. לא ידע שאפשר לבקש ממנו משהו. לכתוב לו פתקים.

ממרחק השנים, ר' שלמה מתאר לאבקשה בהתרגשות את אותם רגעים מכוננים, בהם הבין שיהודי ויהדות אינם מסמלים לאום ככל העמים, אלא דבר פנימי וערכי הרבה יותר מכל אדם אחר אשר על פני האדמה. קלט לפתע שהוא גבוה משאר אנשי העולם.

"הייתה זו ההצצה הראשונה שלי לברכת 'שלא עשני גוי', למרות שעדיין לא הכרתי אותה כמובן, הרגשתי הרגשה עילאית, בלתי מוסברת ובלתי מפוענחת. הרי נראיתי כמוהם בדיוק, וגם לא עשיתי דבר אחר ממעשיהם שיבטא את זה שאני יותר חשוב ומרומם מהם. אך הם כיבדו אותי בכבוד מלכים. בעיניהם הייתי כמעט המשיח בעצמו...".

בין השיטין, למד שלומי, כי מסורת מועברת בידיהם, מאב לבן. מסורת המדברת על כך,

להתייחד לבדי. לדבר אתך ולספר לו על כך שאני אוהב אותך ורוצה להיות קרוב אליך, לעשות את רצונו בשלימות, לחיות עמו ואצלו לעד" - - -

אי אפשר לתאר במילים, את גודל האהבה שעוטפת את שלומי. אור עצום שחיסרון גדול בצידו, אין לו גבולות ואין לו כלים. "אֶקְרָךְ תִּקְוֶן הַקְּלִים הוּא עַל-יְדֵי תוֹרָה וְתַפְלָה" (ליקו"ה הלכות מילה, ה, ד).

הכלים לקבל את האור, היו עדיין רחוקים ממנו. הוא לא ידע כלל שיש ציוויים, שאותם רוצה בוראו, והוא נדרש לקיימם. לא הכיר את תורתו הקדושה וטעמה הערב והמתוק.

אבל הוא כבר החל לטעום את טעם ההתבודדות. זו שנותנת לאדם הכל. מעניקה לו שלוה ויישוב הדעת, מלמדת אותו איך לקום אחרי כל נפילה. מבארת לו כיצד יוכל לצעוק וגם ללחוש. מאירה לו בחשיכה ובמסתרים. מאצילה עליו הבנה ואורך רוח. נוסכת בו כוחות ויכולות. מקרינה בתוכו רצונות וגעגועים. מבהיקה בו אי אלו כתמים נחבאים בעומק נשמתו. מיישרת את דרכו. מטהרת את ליבו. מקדשת את מוחו.

נוגעת ולא נוגעת בכל נימי נפשו. הופכת את כל גידיו.

טעם היין המשומר החל מרחוק טיפין טיפין, להיספג בקרבו. הוא החל לדבר עם יוצרו ובוראו, לחוש את הטעם של עולם אמיתי. להרגיש שקרבת אלוקים היא הדבר המופלא ביותר שקיים עלי אדמות.

בכל בוקר וערב, היה פונה בתחינה להשם יתברך:

"אבי שבשמים, יוצרי בוראי וקוני, אני אוהב אותך אהבה עזה. אהבה שאיש לא יוכל לה. וגם אם ייתנו לי כל הון שבעולם, לא אפסיק לרגע מלאהוב אותך.

אבי שבשמים. שמור עליי, עזור לי להמשיך לאהוב אותך כל החיים. לחיות איתך ולחוש אותך בכל מעשי וצעדי עלי אדמות. אל תעזבני ואל תרחק ממני, כי בלעדיך חיי אינם חיים" - - -

וכך שעה ארוכה היה ממשיך להשתפך בתפילתו.

"כי זה כמה נכסוף נכספתי אליך" - - -

כיסופי ערגה טמירים ומלאי המיה פנימית כובשת מילאו את ליבו.

"נפשי חולת אהבתך בהראות לה נועם זיווך" - - -

נפשי. חולת. אהבתך.

בלי שיעור. בלי גבול.

חולת אהבתך.

*

כך החלו חייו של שלומי להשתנות. בתוך תקופה קצרה הפך מאתאיסט גמור שאינו

יודע דבר - לאיש שדבוק בהשם ללא שיעור. אך עדיין כאמור, כל ההתקרבות הייתה רק 'אורות' ללא שום כלים, ללא נועם התורה ומצוותיה. רח"ל.

אך בכל נושא ודבר, היה פונה בפשטות ובתמימות להשם, מבקש על כך במילותיו שלו. חי בהבנה שכל מה שיש לו ושאינו לו, כל מעשיו ופעולותיו, מכוונים מלמעלה, ממצמוץ העין, ועד כיפוף אצבע הקטנה שברגל.

עם הזמן למד שריקוד הוא גם סוג של דיבור. שמחה היא אמירה פנימית. שירה היא ביטוי למילות הלב. וניגון הוא רצון שאין דבר העומד לפניו.

הפך להיות כאחד מהם. ללא נעלים, ועם בגדים קרועים, הסתובב האיש הלכן בין אלפי השחורים. מפיתם אכל. את מימיהם שתה. בשמחתם שמח. ובאבלם התעצב ליבו. סיגל לעצמו את מנהגיהם והרגליהם. משוחרר מכל עול, ושמח בחלקו.

איבד את היום. את השעה ואת הזמן. את המקום. חי איתם. ממשך מכפר לכפר, בימים מכיר אנשים. ובליחות... בורח אליו יתברך. מקשיב לרחשי הנשמה שהחלו לבעבע.

כמעט ואבד בן המלך, נזר הבריאה, בין העבדים השפלים והנקלים.

פרק ה': התקרבות להשם

שלומי ממשיך לדבר עם השם יתברך. הוא מרגיש וחש בתחושה פנימית עזה, איך השם מלווה אותו בכל דרכיו.

הרגשות אלו מביאות אותו לידי בכיות ודמעות התרגשות בכל עת שהוא מתחיל להתבודד. רואה איך דברים שהוא מבקש, מתקיימים. והוא חי חיי גן עדן עלי אדמות. חי את השם ממש בכל צעד ושעל.

במהלך נדודיו נפגש שלומי, פעם אחר פעם, בשחורים בעלי השמות אָפְרָם, אִיֶּסְחָק וְיֶאֱקֹב. אותם הכיר משיעורי התנ"ך שלמד בבית הספר. והוא רואה בזה רמז נוסף לאהבת השם אליו.

וככלל השמירה העליונה שחווה במסעותיו בין כל האנשים המסוכנים עמם נפגש, מחדירה לכליותיו ולמעיו את ההבנה שאין עוד מלבדו, וכיהודי יש לו אבא שדואג לו תמיד.

עוברת תקופה. שלומי עולה שוב על מטוס לכיוון ארץ ישראל. אך לאחר ימים בודדים, הוא עדיין לא מוצא את עצמו בעולם של מסגרות וגבולות, כאשר כל סביבתו החילונית, אינה מסוגלת להכיל את דיבוריו הבלתי פוסקים על השם ואהבתו לכל יהודי, ועל כך שהוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים ומנהיג לכל הברואים, ושוב הוא יוצא לכיוון אפריקה. לארץ אחרת. גאנה. ארץ שבה כולם כושים, אין לבנים בכלל.

באחד הימים בדרום אפריקה, שחור אחד

הציע לו לבא אליו לביתו בגאנה. וכך הווה. הוא מגיע לגאנה ומשתכן בביתו של אותו שחור.

אך אהבתו להשם, שכאמור לא הייתה עם פן מעשי ולא היתה מוגבלת בכלים של מצוות ובמעשי טוב אמיתיים, גורמת לו לחשוב שהוא צריך לצאת להיכן שישאו אותו רגליו, ומה שהשם ירצה, יעשה איתו. הרי יש תכלית לכך שהשי"ת ברא אותו, ובכדי לדעת מהי תכלית זו, עליו להתחיל ללכת לאן שישאוהו רגליו, והשם ינחהו, יביאהו למקום הקדושה... כהתחלה לכיוון של המסע, היות ובאותה עת החל ללמוד את התנ"ך והגיע לפסוק "זנהר יוצא מעדן" - הוא מחליט שעליו למצוא את הנהר הזה שמשקה את הגן...

הוא לוקח מפה. מסתכל עליה, רואה נהר במשולש הגבולות עם מדינת חוף השנהב, ומתחיל להתפלל ולהתחנן להשי"ת: "תיקח אותי לשם... אני מאמין שלשם אני צריך להגיע כדי להיות כרצונך...!"

מארחו מזהיר אותו, כי השטח המדובר מסוכן ביותר היות והוא משמש כגבול נפיץ במיוחד בין המדינות, וכי יאשימו אותו בהיותו מרגל. אך הוא לא שת ליבו לכך ויוצא לדרכו.

עולה על מוניית שמסכימה לקחתו עד המקום הקרוב ביותר. ומשם הוא מתחיל ללכת ברגל, לחצות את היער שיוביל אותו לעבר הנהר הנרצה.

יער במדינות אפריקה, בשונה מארץ ישראל הקטנה ומעוטת יערות העד הגדולים, הכוונה למקום שבמרכיב משטחו לא דרכה רגל אדם מעולם. חיות משחרות לטרף משוטטות בו תדיר. וקולות הציפורים מהדהדים את רחשי היער וצפונותיו המסתוריים. גם עצי היער עצמם מונעים התקדמות בהסתבכם האחד בשני. אך שלומי, מצויד בהתבודדות המפיגה מליבו כל חשש, צועד את מאות הקילומטרים, כשהוא נצמד כל העת לתוואי הנחל ואינו נכנס פנימה יתר על המידה.

בדרכו הוא פוגש אלפי כושים, שמיהם לא ראו אדם לבן. הם בטוחים שמדובר ברוח, ונסים מפניו בבהלה. הגעתו מייצרת רעש גדול וכולם עוצרים מהעבודה ובאים לראות מרחוק את האדם המוזר שהגיע למקומם.

לשאלת אחד מראשי השבטים על מוצאו, הוא עונה שהגיע מארץ ישראל. וכאחיהם שבדרום אפריקה, הם מתלהבים ומתרגשים. מכבדים אותו לשבת על כיסא. עושים סביבו מעגלי ריקודים. מנשקים את ידיו. וראש השבט הזקן אף מכופף את קומתו ומבקש ממנו ברכה.

הם מסבירים לו, שהרי הוא בנם של אָפְרָם, אִיֶּסְחָק וְיֶאֱקֹב. ומשכך הרי הוא נעלה ומרומם משאר בני העולם. בפרט אם הוא זכה להיות באִירוֹשָׁלַיִם עיר הקודש של הבורא יתברך.

פרק ו': עיני רק אל השם

וביום מן הימים מתגשם החלום. ושלומי עומד על שפת הנהר עליו חלם במשך שבועות וחודשים.

"באותם ימים, התחלתי לחשב חשבוננו של עולם. לנסות להבין כל דבר בחיי, מה תכליתו, ומה מטרתו בעולמו של השם יתברך. כל פעולה שעשיתי בעבר, התחלתי לשפוט לעצמי להחכים מה הצורך בכך.

וביום מן הימים הגעתי למסקנה, שבכדי לרכוש לעצמי את הביטחון המלא והמוחלט באלוקי, ולהרגיש שאכן אני חי איתו באמת עד הסוף, בלי שום הרגשה של ביטחון עצמי, חייב אני להפקיר הכל, לזרוק את כל ההשתדלויות ולצאת למסע שבו אהיה תלוי אך ורק בו יתברך.

וכך עשיתי."

הוא טומן את כספו ואת דרכונו תחת אחד העצים. מסמן אותו. שומט מידי את הסכין שעזרה לו לפלס דרכים בדרכו הנה, משליך עוד אי אלו אביזרים שעזרו לו. ונכנס אל עומק היער הענק שמשתרע לצד הנהר.

בניסיון הראשון, הוא נכנס אל עובי היער. אבל לאחר לילה שלם של הליכה, הוא מגלה שעיגל את דרכו, ויצא מאותו המקום בו הוא נכנס.

בניסיון השני, הוא מחליט להיכנס עמוק ככל האפשר לעובי היער. בין עצי הענק המסובכים בצמחים האחרים. זוחל מתחת ענפים שיצרו חסימה, קופץ מעל שיחים קוצניים המונעים את המשך מסעו. אינו נותן לדבר למנוע ממנו להשליך את עצמו לגמרי על בוראו.

בכל אותה העת, הוא ממשיך לדבר עם השם. ולבקש ממנו שינחה אותו בדרך הנכונה, כשהוא עצמו אינו יודע להיכן הוא מובל, ומה יעשה במקום אליו יגיע. עיניו תועות ותוהות בדרכו. שיחי השדה תמהים אף הם לעומתו; "מה לך כאן"? עצי השדה מצטרפים בנענועם לתפילתו ודיבוריו התמימים. ואף האבנים הדוממים, דומים בעיניו, שאילו רק יכלו, היו זועקות לבוראם; "מה יהיה בתכליתנו?"!

כך עוברים עליו בצעדה בלתי פוסקת יום וגם יומיים.

היום השלישי כבר נוטה לערוב. העצים שכמו התכנסו לתפילה המשיכו לעמוד על עומדם ולשלוח את ענפיהם למעלה, כמבקשים תחינה מאת בוראם. ובניהם המשיך ללכת הנער הצעיר כשכוחותיו הולכים ואוזלים.

המים האחרונים שמצא באחד מיובלי הנהר שחדרו פנימה, אזלו. הפירות הגדלים על העצים הלכו והתמעטו. רגליו נעשו כבדות. מוחו וליבו קהו מרגשות. אבל הוא המשיך ללכת בכל כוחו. מקווה שבמהרה יגיע למחוז חפצו... מקום שהוא עצמו אינו יודע היכן הוא, ומהי מהותו.

עד... שנעצר. מוצא את עצמו בסבך העצים. אין כניסה ואין יציאה. חושך מוחלט סביבו.

ואז - - -

הוא נזכר. מרים את עיניו אל השמים השחורים. ובאלם קול מתחנן: "אבא אהוב, תן לי חיים" - - -

מתחיל להכין את עצמו לרגע המוות המתקרב. כשלפתע... כנגד כל הסיכויים, הוא שומע קול של תרנגול מטרים ספורים ממנו, סימן להימצאות בני אדם בקרבת מקום.

"אני מבין שגאולתי נמצאת רחוקה ממני מרחק של דקת הליכה, אך אין בי טיפת כוח לזוז" כל גופו מרטט כשהוא נזכר בדקות גסיסה אלו "בשניות האחרונות לפני שכמעט נסתתרה עלי בינתי לחלוטין, בכוחות שלא האמנתי שקיימים בי, אני זוחל על ארבע, מפלס דרך בקושי רב תחת השיחים והעצים, חותר לכיוון מקור הקול. מגלה בקתה בודדת באמצע היער. הדלת נפתחת וממנה יוצא הר אדם, מרים אותי או את מה שנשאר ממני. רוחץ ומלביש אותי, ולאחר מכן מניח את שק העצמות שנותר מהגוף החסון והבריא שלי, על מיטה".

למעשה בשלב זה, שלומי חולה אנוש, מוחו בל עמו, צולל לחור שחור בלתי נגמר. ניס ולא ניס, תיר ולא תיר. במשך שלושה ימים ושלושה לילות, גופו הכחוש נלחם במחלות הנוראות שהשתוללו בתוכו. מלאך המוות נאבק בכל כוחו על נשמתו, אך ב"ה הוכרעה המלחמה, והוא נשאר בחיים.

פרק ז': מרגל

לאחר שלושה ימים. מתעורר שלומי לקולם הגס של חיילי צבא גאנה, שעם רובים שלופים עומדים מעליו ובפראות ברברית מנענעים אותו וצועקים לעברו: "אתה מרגל!!!"

הם לוקחים את הגופה המרוסקת ששוכבת על המיטה. מניחים אותה על המושב האחורי בג'יפ הצבאי, ומובילים אותו לתחנת המשטרה המקומית.

"אתה מרגל" הם מטיחים בו שוב ושוב ללא רחמים, והוכחה ניצחת בידם "היכן הדרכון שלך...?"!

הוא מנסה להסביר להם שהחביא את כל חפציו תחת אחד העצים בכניסה ליער. אך לאחר שהוא מובא למקום על יד, ומוצא רק את תרמילו ללא הדרכון, [תוך כדי סיפור, ר' שלמה מזכיר את המעשה מברגיר ועני בסיפורי מעשיות, על הטמנת הכתב תחת האילן] הם ממשיכים להתעקש ביתר שאת על עמדתם שמדובר במרגל.

רק לאחר שהעניק את 20 הדולרים האחרונים, שנשארו באמתחת תרמילו לאחד השחורים, שהתחנן אליו, שיש לו משפחה ברוכת ילדים.

הימת החיות נשמעת מרחוק מוסיפה נופך של חולשת הדעת, והחום של אפריקה משבש לגמרי כל טיפת מחשבה צלולה. כוחותיו כבר לא עומדים לו. הגיע למצב של אפיסת כוחות גמורה.

הוא נעמד במקומו. באותו רגע יתושי הבשר הגדולים של יערות אפריקה, מעבירי המחלות המלריה ועוד, שכמו חיכו רק לרגע זה, מתחילים לתלוש ממנו חתיכות של בשר ללא רחמים.

גופו החל זב דם. והוא מתחפר בקרקע כדי להסתתר מפיותיהם של היצורים הקטנים והאכזריים. חופר בור ומתכנס לתוכו, מכסה את עצמו למעט אפו וידו. אך חצי שעה של

הייתה זו ההצצה הראשונה שלי לברכת "שלא עשני גוי", למרות שעדיין לא הכרתי אותה כמובן, הרגשתי, הרגשה עילאית, בלתי מוסברת ובלתי מפוענחת. הרי נראיתי כמוהם בדיוק...

ייסורי חזמה הנוראי של אדמתה של אפריקה, מברחים אותו החוצה לאושרם של יתושי הענק, שלא וויתרו על הארוחה שהזדמנה להם.

רגליו אינן עומדות בחולשה הנוראה, והוא מתמוטט לקרקע. מבין שאלו כנראה שעותיו האחרונות בעולם. מעביר לנגד עיניו את חייו הקצרים, אירועים ומקומות, אנשים ותאריכים. אבא, אמא, אחים. חברים וידידים. הם כנראה לעולם לא יידעו מה קרה לו. יחפשו אותו עד שיתיאשו.

הצמא והרעב יחסלו אותו. ואם לא הם, אז נשיכות היתושים והמחלות שהחדירו לגופו הרופס.

על ראש השנה, לגלות את מסתורי נשמתו הטהורה שחיפויים רבים חיפו עליה. אבל היא נשארה נקייה בטהרתה.

ולאחר שקילפו מעליה את העטיפות החיצוניות, בצל קדושת רבינו הקדוש ודבריו המחיים לב ונפש, נשמתו מתרפאת מצלקות העבר, והוא מקים משפחה בחסדי ה', בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות.

לסיום מבקש ר' שלמה להדגיש נקודה מסוימת "הן אמנם, השחורים העבדים של אפריקה, אמונתם חזקה בו יתברך, כמו גם תפילתם שנעשית לפי תומם בלא שום מחשבה רעה. אך הבחירה הטובה מהם והלאה, וכשהם מסיימים את תפילתם, הפראיות והגסות שבים לשכון בפנימיותם. אין להם את התורה הקדושה, העבודה על מידות טובות וההתגברות על התאוות, אינם קיימים.

לעומת זאת טוהר הלב, וזיכוך המידות של יהודי, בפרט חסיד ברסלב. כשהיא באה עם התבודדות כראוי, שלצד ריפוי הנפש והרוח, מעוררת אותו ודורשת ממנו להילחם כנגד פראיות נפשו עמה נולד, מעדנים את נשמתו ומביאים אותה לתפקידה ותכליתה על ידי אדמות. להינצל מכל הבלי העולם הזה. ולחיות חיי קדושה וטהרה, חיים של תורת אמת, מתוך אמונה טהורה בה' ובמשה עבדו". ה' יזכנו להתקרב באמת לאורו של רבינו הק' ולהידבק בעצותיו האמיתיות. ובפרט להתחזק בעצת העצות הקדושות - ההתבודדות - שרק על ידה יכולים להיות איש כשר באמת.

בכדי שידע להיכן עליו לפנות הוא שולח אותו אל החסיד ר' ישראל בער אודסר זצ"ל שהיה כבר בשנות חייו האחרונות, וחי בצפת. הוא נותן לו את הספר 'תורות ותפילות' והסובבים שולחים אותו לישיבה.

שם הוא מתחיל ללמוד תורת אלוקים חיים. מקבל עליו בנועם עול תורה ומצוות. בהמשך הוא גם מתוודע לאורו של רבינו הקדוש, שכל כך הרבה לדבר על מעלת ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו יתברך, ועל גודל הענין לעשות מתורות תפילות. מה שנותן לו לאחר הרבה שנים של שיחה עם השם, את הכלים הנכונים כיצד לחיות ולהכניס זאת אל החיים בעצמם.

הוא זוכה לדעת על הביטול האמיתי הגמור, שהוא אך ורק להשי"ת ותורתו הקדושה ולא מבלעדיו. אור תורת השם, ונועם זיו המצוות הקדושות משקיטים את טבעו הבעור, והוא מתיישב בדעתו. שוחה בנהר היהדות.

שני הדברים ששובים את ליבו יותר מכל בדרכו של רבינו הקדוש, הם כאמור ההתבודדות, שמעניקה לו את יישוב הדעת והרוח הנכונה לדלג על מהמורות החיים, והדבר השני שמקרב אותו הוא הספר הקדוש "סיפורי מעשיות", בו הוא מוצא את עצמו מחפש יחד עם המשנה למלך, בן המלך, וכל המחפשים האחרים, את מלך העולם, אביו שבשמים, להתקרב אליו ולהידבק בו בכל עת.

וכדי להידבק בה' יתברך באמת, צריך להתקשר לצדיק האמת, שיוליך אותו בדרך האמת. אשר על כן הוא זוכה לנסוע לאומן

הבינו החיילים שאדם המעניק את שלו לאחרים, אינו מרגל.

הוא משתחרר מידם ונזרק ליד מתחם השגרירויות בבירת המדינה - אַקְרָה.

גופו החלוש אינו מאפשר לו לעמוד על רגליו, ובמשך כמה שבועות הוא פשוט שוכב על הרצפה, אוכל ממה שהשחורים שסביבו, מרחמים עליו ונותנים לו לאכול.

היות ושגרירות ישראלית לא קיימת במדינה זו, הוא מנסה ליצור קשר דרך השגרירויות האחרות, אך "חסד לאומים חטאת", וכולם ממאנים לתת ליהודי את האפשרות לתקשר עם קרוביו בארץ ישראל.

רק לאחר שהצליח במעט להתאושש ולקבץ נדבות לסכום שיוביל אותו אל מחוץ למדינה. הוא נוסע לטוגו הסמוכה, עובר את הגבול בגניבה, נעצר ללא דרכון על ידי שוטר. ונאלץ לשחד אותו בדולר שלם. בבואו לשגרירות המקומית הוא מגלה שהיא סגורה עקב מלחמת האזרחים. ואז לוקח אותו השוטר לביתו הפרטי של השגריר, וזה דואג לעזור לו לנסוע חזרה לארץ ישראל.

הוא מגיע לארץ, מסתובב בה הלך ושוב, אך הוא לא מוצא את עצמו. הוא שוב פעם חוזר ונוסע לאי ג'מייקה. יושב שם בודד וחושב על תכלית החיים. הסימנים שהצטברו אצלו על הצורך בחיים של דבקות בהשם, ובפרט האמונה העזה של כל השחורים בכך שאלוקיו אמת, הוא ברוך, וארצו ברוכה, מביאים אותו להחלטה שהוא חייב לבדוק את דרך התורה הקדושה, אולי היא תביא מזור ושקט לנפשו הסוערת, שלא מצאה מנוח בשום מקום בעולם.

פרק ח': לחיות באמת עם השם יתברך

הוא חוזר בפעם האחרונה לארץ ישראל. נוסע לכיוון צפת. אלא שבדרכו הוא מגיע לחבורת תימהוניים המתגוררים בבתי עץ ללא חשמל ומים... חיים בטבע כבר ראה די והותר, עכשיו הוא כלל לא מסתכל עליהם אלא רק שואל אותם: "התוכלו לעזורני, כיצד אוכל לקיים את מצוות אבי שבשמים?"

ראש הקבוצה שמבין שהאיש הגיע למקום הלא נכון. מצביע לו על הר מירון ואומר לו: "שם תמצא את מה שאתה רוצה".

הוא מגיע לעיר וקדיש, שם הוא פוגש יהודי חסיד ברסלב. שמניח לו תפילין לראשונה בחייו. ואומר איתו תיקון הכללי. אך לר' שלמה אצה הדרך, הוא רוצה להבין מהי יהדות, וכיצד עושים זאת למעשה.

היהודי מסביר לו שבשביל שיוכל ללמוד באמת כיצד להתנהג, עליו ללכת לישיבה.

אבקשה

אבקשה

בקצה בית המדרש יושב לו יהודי: כל אבריו קשים עליו כברזל ואינו יכול להניעם, אך ליבו ומוחו מרוכזים כל כולם בעמוד הפתוח לפניו. בכוחות נפשו האחרונים... הוא מתמיד ומכוון את עיניו אל המילים הקדושות בערגה מלבבת שאין לתאר // לרגל מלאות שנתיים להסלקותו של **הרה"ח ר' הלל גולדברג ע"ה** קיימנו שיחה מיוחדת עם בניו ומכריו היקרים ממנה עולה ומאירה דמותו הבלתי נשכחת שחסרה עד מאד // על התמדה ופשיטות מסירות וחסד ללא גבול בשורות המרטיטות שלפניכם

שמעון שפירא

אבקש

עבודתו של

ה' הלל... צליל ענוג מתנגן בלבבות רבים מאנשי שלומינו ושאר מכריו, כשאך מזכירים את שמו של איש האשכולות, ה"ה הרה"ח רבי הלל גולדברגר ז"ל.

כך בפשטות ובטבעיות ר' הלל... יכנוהו ויתארוהו, כך בתמימות וענווה ניגן את שירת חייו שהיו מלאים עליות ומורדות, אשר סיפרו ולימדו מסכת שלמה לדמותו של חסיד אמיתי הדבוק בכל נימי נפשו בצדיק האמת.

במשך ימי חייו שימש ר' הלל כדמות ומופת לברסלב'ר חסיד בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, תלמיד חכם עצום השוקד באהלה של תורה כל היום, כפשוטו ממש, בקי בכל מכמני התורה, כאשר לצד זאת הוכר ר' הלל גם כאיש חסד בקנה מידה בלתי נתפס, בכל מקום ועניין שהזדקקו לו לעזרה היה הראשון להופיע, אך ביותר בלטה דמותו כשנפגש עם ענייני רבינו הק' שם הקריב את כל רצונו ונפשו לעשות ולפעול בכל כוחותיו ויותר מכך, והכל בענווה ופשטות, תמים דעים בעבודתו, למען יקרת דרכו של רבינו הקדוש.

מידת הזריזות בה ניחן ר' הלל היוותה את סימן ההיכר שלו, בכל דבר שבו נדרשו ידיו הוא הושיט עזרה בשמחה, בזריזות עצומה ביצע את מטלותיו, וכבר מצאוהו חזרה בשעה הקבועה של תחילת הסדר ב'כולל' שוקד על התורה משוש חייו, והכול בחיות וחיון תדירים שהמיסו כל זיק של עצבות ויגון לכל מי שרק בא איתו במגע.

פרק זוהר במסכת חייו, היה תקופתו האחרונה עלי אדמות, ייסורים מרים וקשים שהקיפוהו האירו את דמותו באור יקרות, הזיכוך המר בו התנסה בשנותיו האחרונות הראו וזעקו ללא קול את כוחו של הצדיק האמת, האמונה והחיות שקרנו מסביבתו, המלחמה הבלתי מתפשרת להמשיך בסדר יום עמוס ותובעני בלי להתפשר כמלוא נימה, ולא פחות מכך המאבק להישאר בשמחה גם כשהכול נראה חשוך ואפל כציוויו של רבינו הקדוש, כל אלו לימדו את סובביו פרק ושניים בתהלוכותיהם של החסידים הנאמנים השואבים ממימו הזכים של הנחל הנובע, ועומדים איתן מול כל גלי הים הזועפים האימתניים ביותר.

דמותו קורנת החמימות, עדיין צרובה בקרב כלל חסידי ברסלב, כאיש העשייה במלוא מובן המילה, בענווה, פשטות ושפלות. איש תם וישר שכל מאווייו למלאות רצון ה' לנצל את ימי חייו בזה העולם בתורה ועבודה וגמילות חסדים. מסירות נפשו למען ענייני רבינו הק' ממשיכה לעשות פירות בארץ, המוסדות הרבים בהם הקריב את חלבו ודמו ממשיכים ומשגשגים בכוחו וזכותו, ושירת חייו תספר לדורות, ביטול לצדיק מהו, ואת עניינה של פשיטות

ותמימות, ואמונה יוקדת שאינה יודעת התחכמויות. ברסלב'ר חסיד בלב ונפש. במלאות שנתיים להסתלקותו שהכתה בהלם וכאב את כלל חסידי ברסלב, ישבנו לשיחה מרתקת ורוויית געגועים לדמותו המאירה שזהרה באור אמונה ושמחה עם בניו היקרים - ר' נחמן, ר' יוסף ור' מנחם, יחד עם חתנו ר' נתן קלצקי שליט"א כשאליהם מתלווה ידיד נפשו הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא שליט"א. למען נספר לדור אחרון את פועלו הנורא של הצדיק האמת ועזוז תפארת אנשיו היוצקים לחייהם את דעתו ועצותיו הקדושים.

עיקר מקומי הוא רק ארץ ישראל...

סבו הגדול של אביכם, שהיה שורש המשפחה בארץ, התקרב לברסלב בצורה ייחודית מאוד. כיצד זה קרה?

בנו ר' נחמן: אכן, ה'עלטר זיידע' (סבא רבא) שלנו, ר' מנחם מנדל גולדברגר ע"ה, היה במקור מתלמידיו של בעל ה'שומרי אמונים' זצ"ל בהונגריה. הוא היה יהודי עובד ה' משכמו ומעלה, שבער לה' יתברך. יום אחד עוד בהיותו בחור התגלגל לידיו הספר 'ליקוטי מוהר"ן'. הוא התפעל ממנו עמוקות, וכשעיניו נפלו על המילים המרעישות: "אי אפשר לילך מדרגה לדרגה כי אם על ידי ארץ ישראל", נפל אצלו האסימון. נהיה לו ברור שאין מקומו עוד בחוצה לארץ, מיד ארז את חפציו ועלה לארץ ישראל.

היה זה בשנת תר"צ, ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה. באמצע הדרך סערו גלי הים, וספינתם נשברה לחלוטין. בניסי ניסים הם נסחפו לאי קטן, ומשם חולצו על ידי אונייית מלחמה אנגלית שהביאה אותם לחופי הארץ. התאריך שבו דרכו רגליו על אדמת הקודש נחקק בלבו לתמיד - ח"י בתשרי, יום ההילולא של רבינו הק' - סימן מופלא על כך שזכה בעלייתו ארצה להתקרב אל הנחל נובע מקור חכמה. כאן בארץ ישראל התקרב רבי מנחם מנדל לאורו של רבינו הק' שהאיר את נשמתו במשך כל ימי חייו, הוא עצמו הפך לאחד מגדולי המפיצים, והקים את קרן ההדפסה המפורסם יחד עם 'ידלחט"א הרה"ח ר' אריה וינשטוק שליט"א: בין היתר הוא ההדיר לראשונה את הספר 'ליקוטי הלכות' אורח חיים חלק א' עם מראי מקומות ותיקונים.

לר' מנחם מנדל נולדו שני בנים שידלחט"א ר' מרדכי ור' משה, הסבא שלנו ר' משה שליט"א כבר נולד לבית של מסירות נפש לענייני רבינו הק', כזה שהיה ספוג באור אשו הטהורה של הצדיק האמת, על אדניו האיננים הקים את ביתו עם סבתנו ע"ה שם נולד אבינו ר' הלל ז"ל ואכן, אש זו עיצבה את כל חייו.

ר' שמעון צבי שפירא: הייתה לי הזכות ללמוד עם ר' הלל עוד כילד, בחיידר 'תורה תמימה' שייסד הרה"ח ר' מרדכי טורץ ע"ה. כל התלמידים ידעו שבבית שלו משכימים קום,

הוא תמיד היה הראשון להגיע לתלמוד תורה, לא היה ילד שהקדים אותו אי פעם. מאוחר יותר למדנו יחד בישיבת 'תורה תמימה', ולמעשה היינו שותפים בייסוד השיעור הראשון של הישיבה.

במשך כל השבוע הוא היה יושב והוגה בתורה במקומו הקבוע על יד החלון, מבלי לבטל רגע. ספר אחר ספר היה נוטל לידי, ובהם חיבורים שאינם מצויים כל כך אצל הלומדים, אך הוא היה הוגה ושונה בהם שוב ושוב. סדרי הלימוד שלו כללו ספרים רבים כמו מדרש, תנא דבי אליהו, זוהר, סידור היעב"ץ, חתם סופר, ועוד ועוד. בכל ערב שבת היה אורז עמו את כל הספרים הביתה, כדי שלא לפספס אף יום מהסדרים הקבועים שלו. הייתי רואה אותו בצהרי יום השבת יושב והוגה בכל הספרים שלקח עימו בהתמדה עצומה.

סדר אחא"צ של יום החופה...

הרבה ראו בר' הלל 'חיי'ל דרוך על משמרתו, בעיקר בלטה הדבר בסדריו העקביים והתובעניים. ר' שמעון צבי: זה היה מרכז חייו. הוא היה קם לפנות בוקר בחיות ובזריזות מיוחדת. חברו בישיבה גדולה ר' נחמן שמעון קרמר, סיפר שתמיד ר' הלל היה זה שמגיע לפתוח את שערי הישיבה, חצי שעה לפני שהגיע הבחור הראשון. הוא וחבורת בחורי ברסלב היו מבליים בישיבה שעות רבות בעבודת ה' בחיות מיוחדת, הם היו יוצאים יחד לשדות להתבודדות. מה שחולל אז סערה לא קטנה בישיבה, עד שבמשך כמה שנים לאחר מכן סירבו לקבל בחורים חסידי ברסלב לטשעבין... עוד לפני נישואיו נכנס ללמוד בכולל, ממנו לא יצא אלא לדרכו האחרונה. הכולל עבורו לא היה רק מסגרת, אלא ה"יחי תימצו" הגדול ביותר לשבת על התורה והעבודה ללא הפרעות. היו לו לפחות שלושה כוללים שונים ביום, וביניהם שילב סדרים רבים. אפילו את זמן 'בין הסדרים' ניצל ללימודים קלים יותר; לשבת בטל, לא בא בחשבון אצלו בשום אופן. גם בדרכים, בלכתו לכולל או לבית הכנסת, היו אוזניות תחובות באוזניו בהן שמע שיעורי תורה ללא הרף.

בנו ר' יוסף: אבא היה עקבי לחלוטין בסדריו הכולל במשך כל חייו באופן בלתי יתואר, מאז שבא לעולם מכשיר 'הפלאפון' לא לקחו עימו אף פעם, את המכשיר השאיר בבית ורק בבין הסדרים היה מחייג לכל מי שחיפש אותו. על אף שהתעסק רבות בצרכי ציבור ולעיתים אף בדברים גדולים ביותר, את מנוחת נפשו לא נתן להפריע בעד כל מחיר שבעולם, היה לו ברור: לכולל הולכים ללמוד בלי פלאפון, הוא לא הבין איך יתכן ללמוד כשיש מכשיר זמין בכיס.

ר' נחמן: אחד הדברים החזקים ביותר שהיו שגורים בפיו תדיר, שאם אדם מחליט להקדיש את שעותיו לתורה ומשאיר זמן קצוב ומדוד לענייני העולם, הוא יראה סייעתא דשמיא

נסיעה מורשת הנחל תשרי ע"ז

נסיעה ניסן

ראש חבורה, הוא היה ה'רוח החיה באופנים' כשהיה מארגן לכלל הפעילים אסיפה שבועית ואף הוא עצמו לא החסיר שבוע מלהשתתף בה. במשך כל השנים היה מעמודי התווך לבסס ולהקים את האימפריה הענקית ששמה 'מורשת הנחל', בכל הפעולות היה ר' הלל ה'צב' לעשייה למען צעירי הצאן. אם קרה וראש חבורה לא יכל להגיע, הוא הפך את העולם למצוא לו מחליף.

ר' נחמן: כך לדוגמא בשבתות הראשונות של הבחורים שהיו במירון, היה האוטובוס יוצא מפתח ביתנו, ואת בקבוקי השתייה היינו מוציאים מהמקרר הביתי...

היה חשוב לו מאוד כל פרט ברוחניות של הילדים והבחורים. הוא שם לב לדוגמא שבבין הזמנים הבחורים נוסעים לשדה בהסעות שבהן נוסעים טיפוסים שונים, שאינם מתאימים לרוחם של בחורי אנ"ש ומיד ארגן נסיעה שמורה ומיוחדת לבחורים, ולא נחה דעתו עד שעלה איתם בעצמו לאוטובוס כדי להנעים להם את הדרך באורו של רבינו הק'.

ר' מנחם: כשראה את הילדים משתעממים

ר' שמעון צבי: את הישיבה המפוארת 'מתיבתא' שכהיום נמצאת בבית שמש הוא הקים, הוא הבין שחייבים ליצור מסגרת חדשה עבור הבחורים, הוא קרא לי ואמר: "אני אשלח את הבן שלי, אתה תשלח את הבן שלך וכך יהיה בסיס", אליהם צורף עוד בחור שחיפש מקום לימוד, ומאותו גרעין קטנטן קמה אימפריה של תורה.

ר' יוסף: אני גיליתי את העוצמות הללו שהיו חבויים בו כשנעזרתי בו להקים את החיידר החסידי באומן. הוא היה לעזר מאחורי הקלעים בכל מה שהיה צריך, החל מהכוונה על חומרי הלימוד ועד להשגת התכנים לדפי הקשר השבועיים. וכשהיה מחסור במלמדים, הוא ישב ודאג יותר מכוחו וכבודו לעזור להשיג אנשים מתאימים...

מסלון ביתו יצאו פעילויות ציבוריות רבות, כל הדברים שהיה צורך לייסד למען הציבור בברסלב, הוא הרעיש את העולם, אירגן אסיפות ולא הרפה עד שהדבר קרם עור וגידים.

ר' מנחם: ב'מורשת הנחל' היה אבא לא רק

פלאית, והוא יספיק הכל בתוך אותו זמן קצר. לפעמים הוא היה מגיע אלי בבין הסדרים ומספר בסיפוק: "בשעה הזו הספקתי את כל העולם! דיברתי כבר עם כמה רמ"ם, עם עורך דין, עם ראש ישיבה וראשי חבורות... אתה רואה מה אפשר להספיק בשעה אחת כשיש ברכה?".

בנו ר' מנחם: גם בימים העמוסים ביותר, כמו בימים שבהם השיא את ילדיו, לא ויתר אבא בשום אופן על סדרי הלימוד שלו, והכול בהצנע לכת מוחלט. ר' שמואל מאיר חשין סיפר לי שפגש אותו ביום החופה של בנו לומד בבית הכנסת זמן מה לפני תחילת החתונה, ומששאל אותו מדוע לא הגיע ללמוד בכולל, השיב אבא בפשיטות: "אם אגיע לכולל ביום החופה, אנשים יסתכלו על כך כמשהו מוזר ויוצא דופן, שהלא אין זה דרך רוב בני אדם. לכן העדפתי ללכת לבית כנסת צדדי וללמוד את סדריי בשקט ובלי שאיש יבחין".

ר' נחמן: הוא זכה לחתן את ילדיו בכבוד בלי להשאיר שום חובות, וכל זאת אך ורק ממלגת הכולל הצנועה... הוא תמיד היה משנן באוזניו, בשם הרה"ח ר' מיכל דורפמן זצ"ל, שבכסף של התורה יש ברכה מיוחדת מעל הטבע. וכך הקפיד כל ימיו בשום פנים לא לקחת חובות גם כשהיה נצרך ביותר, וכשהיה פוגש אברכים שהתחתנו, היה מדבר איתם מחומר העניין של חובות.

להיזי הרים בהצנע לכת

מצד אחד הכרנו את אביכם כמתמיד עצום שלא פסיק פומיה מגירסא, אם כן כיצד מצא זמן להתעסק בצרכי ציבור כל חייו כיצד זה השתלב?

ר' נחמן: זה בדיוק היה סוד חייו. אנשים שראו אותו בלימודו היו בטוחים שמדובר באדם שמרוםם לחלוטין מן העולם הזה ואין לו שום מושג בענייני החול. לעומת זאת, מי שהכיר את פעולותיו בעסקנות, היה בטוח שכל חייו מוקדשים רק לפעול למען הכלל. אצלו, כל דבר שבקדושה שעשה היה עם ההתלהבות וה'ברען' עד שנדמה היה כאילו זה הדבר היחיד שקיים בעולמו.

במשך כל חייו היה אבינו עמוד התווך בהקמת מוסדות רבינו הק' ונשא את עולן, החל מהתלמוד תורה שנמצא מעל לשול' בירושלים, שהייתה תקופה שבה הוא נסגר עקב קשיים כלכליים כבדים, ואבינו שראה בכך לא יכול היה לשאת זאת; הוא קפץ מיד למים ובמסירות נפש פעל לפתוח אותו מחדש ולייצב את המערכת. ועד יומו האחרון נשא על כתפו את משא התלמוד תורה, וכך גם עשה ופעל כשהיה צריך מלמד חדש או כל דבר אחר. כמו כן בכל מקום בו הוצרכו להקים מוסד על שם רבינו הקדוש היו מגיעים אליו לשאול ולהתייעץ, והוא במאור פניו ומסירות נפשו נתן את כל כולו לעזור ולתמוך עד שהכל יעמוד על נכון.

חינוך הבנים

איך התנהג מרום מקומו בעבודת ה' כאבא לילדים בבית?

ר' נחמן: עם כל היותו עסוק כשהוא מדלג בין סדרי הכולל לעסוק בצרכי ציבור, כשהגיע הביתה - הוא היה כולו מתמסר לחינוך הילדים ולתיפקוד הבית. זכורני כשהיינו ילדים, התיישבנו פעם בשבוע בסלון הבית, לשעה של עונג רוחני בו טבע והבעיר בקרבנו את אשו של רבינו הק', על השולחן הוגשו מיני תרגימא, ואבינו היה מספר לנו סיפורים מרתקים מחייו של רבינו הקדוש מתוך 'שבחי הר"ן', 'חיי מוהר"ן', 'אוצר יראת שמים', בחן ובאומנות שזר את נעימות אורו של רבינו הק' בהתאם לגילנו, מה שהטביע בקרבנו את נעימות אורו לאורך שנים.

ר' יוסף: יום השבת היה כל כולו דבקות וחיות בחי עולמים, ההכנה לשבת כשהיה צועד בשעה מוקדמת לקבר שמעון הצדיק השוכן במרחק הליכה מביתו, שם הכין נפשו בלימוד והתבודדות לקראת שבת. הנעימות שהכניס בזמירות שבת, העונג שבת שהיה לנו בדיבורים וסיפורים בסעודות.

ר' מנחם: מיוחדת הייתה השחרית כוותיקן עליה לא וויתר, יהיה מה שיהיה, מגיל צעיר ביותר היה מעיר את כולנו מדי שבת והיינו הולכים יחד ל'שול' לשחרית, כל השבוע היינו מחכים לשעות האלו של הוותיקן בשבת בבוקר.

גם במשך השבוע כשהיינו מתעוררים באמצע הלילה, המחזה הקבוע שנחרט בלבנו היה לראותו יושב בסלון ושופך שיח בהתבודדות באשמורת הבוקר.

ר' נחמן: נושא מיוחד היה אצלו התפילה בבית המדרש הנקרא על שם הצדיק, במשך כל חייו הקפיד להתפלל בבית מדרשנו הגדול במאה שערים, שם קבע את תפילותיו ושם התפלל דבר יום ביומו, כך גם חניך אותנו, שאת התפילות מתפללים בבית המדרש של רבינו.

ר' נתן קלצקי: ישנם בתים בהם אין צורך לכדוק את ספרי הקודש בערב פסח, משום שלא משתמשים בהם כמעט, אך אצל חמי לא היה כזה מושג, כל הספרים היו בשימוש כל השנה כולה, ולא רק בלימוד קבוע אלא אפילו בסעודות שבת כשרצה לצטט מתוך הספר בפנים, ואז ראינו שאין ספר שלא היה בקי בו, כשהיה פותח ספר היה זוכר בעל פה במדויק את המיקום אותו היה צריך, עד שכמעט אין ספר שהוא לא ידע לצטט ולהביא את הלשונות מתוך הכתב.

אחד מהספרים שאהב מאד לצטט מהם היו ספרי רבי אלחנן ווסרמן וכך גם כן בספרי החפץ חיים היה ממש בקי ורגיל, בכלל החזיק מאוד מספרי רבי אלחנן וחזר עליהם רבות בשפכו אור על תהפוכות אחרית הימים, להחזיק נכון בהשקפת תורתנו הקדושה מול כל ניסיונות התקופה.

בימי בין הזמנים, הוא ייסד את 'שיבת בין הזמנים' המיוחדת מבית מורשת הנחל שפעילה עד היום, הוא דאג לפרסים ועידוד, כדי לשמור עליהם מפגעי הרחוב.

ולא זו בלבד, אלא גם את הרישום לטיסות הצ'רטר של 'מורשת' לאומן הוא ניהל, בפשטות, הוא ישב ורשם בחורים ואברכים בזמן בין הסדרים, והכל על מנת שתהיה נסיעה בקדושה ועל טהרת הקודש וייתן מענה לפגעי הדרכים.

ר' נחמן: הוא היה זה שייסד את לוח הלימודים המפורסם של מורשת הנחל, ולצד הדגש שניתן בסדרים של 'הספרים המרכזיים', היה לו חשוב מאוד שלא יזניחו את הלימוד בספרים האחרים, כמו 'עלים לתרופה', 'מי מוהרנ"ת' וכדומה. הוא דאג שירכשו אותם במהירות כים במיוחד עבור בחורי החבורות, וכך במשך השנים יעברו על כל הספרים.

הלב החם והחסד הסמוי

ועם כל העומס הזה, הוא מצא זמן גם לעניינים פרטיים של חסד?

ר' שמעון צבי: החסד שלו היה מבהיל על הרעיון. בכל פעם שהוא שמע על משפחה מאנ"ש שזקוקה לתיקון טכני בבית, הוא היה מופיע מיד בבין הסדרים עם הכלים המתאימים ומסדר הכול. הוא היה בונה במו ידיו כעשר סוכות מדי שנה עבור בני משפחה וידידים שהיו זקוקים לסיוע. לפעמים הייתי יכול להתקשר אליו בשעה מאוחרת בלילה עקב תקלה דחופה בבית; אם הוא לא ישן, הוא היה מופיע תוך דקות ספורות, מתקן במומחיות, ונעלם כלעומת שבא.

כשהיתה שמחה במשפחתו של אחד החברים, אם מדובר היה בבר מצווה או ברית, היו נגשים לאבא והוא היה מייעץ ועוזר לארגן את כל הצרכים הטכניים מניסיונו הרב, הכל כדי להיות לעזר בזמן שישנם הוצאות כספיות מרובות, בכדי לראות איך אפשר להזויל עלויות. לאברכים רבים שהיתה זו השמחה הראשונה שהם חוו, היה זה ממש עזרה דחופה ביותר, לדעת איך נגשים לשמחה ולארגן את הכל על הצד היותר טוב.

ר' יוסף: כולם ידעו שהוא כמו 'הכותל המערבי' - אצלו אפשר לשפוף את הלב. למרות שזמנו היה מדוד וקצוב עם 'סטופר', ידעו כולם שאצלו אפשר לשפוף את הלב, כשהוא מצדו מקשיב באוזן קשבת ומשתתף בצער והמצוקה בהשתתפות ואכפתיות כנה. באחד הפעמים נודע לו על בחור שאין ידו משגת לרכוש כרטיס טיסה לאומן על ר"ה; הוא דאג לו לכרטיס בסתר, ואיש לא ידע מכך עד ימי השבעה, שאז הגיע הבחור בעצמו וסיפר לנו על כך שאילולא כך, לא היו יודעים את זה לעולם.

באסיפה עבור מורשת

החיים מתוך ייסורים

בשנים האחרונות לחיי נפתח פרק חדש ומזהיר בדמותו, מתי התחילה התקופה המורכבת בחייו?

ר' יוסף: הכול התחיל לאחר שהחליק ברחוב, וניתוח פשוט שעבר על הרגל הסתבך, לאחריו החל לסבול מניוון שרירים חמור ומתקדם, לצערנו. בתקופה הראשונה הוא סירב לוותר לעצמו אפילו כמלוא הנימה. הוא היה צועד לבית הכנסת ולכולל ללא הליכון, כשהוא נתמך במישהו או נאחז בקירות ובידיות במסירות נפש ממש.

המצב הלך והחמיר, מאדם פעיל, זריז, ועסקן, הוא הפך לנצרך לבריות, אך גם וביותר בתקופה זו ראו את תעצומות נפשו, כשלא ויותר ללכת ל'כולל' אף יום, מוקדם בבוקר היה מגיע אברך לקחתו לשחרית בבית מדרשו הגדול, משם המשיך לכולל לפני הצהרים, אחר כך חזר לכולל אחרי הצהרים בבית המדרש הגדול, ורק לאחר מעריב חזר לבית, כשזה אומר בעצם, כי הוא פשוט ישב על הכסא במשך כל היום!! בלי יכולת לנוע, בייסורים נוראים.

גם בתקופה האחרונה לחייו כשגם כוח הדיבור ניטל ממנו, וכמעט שלא היה מסוגל לבצע כלום לא ויותר לעצמו כמלוא נימה! הוא ביקש שיוליכו אותו לכולל, ושם היה יושב כשלפניו היתה פתוחה חוברת האוצרות יהודים' במשך שעות על גבי שעות בכיסופין ורצון דקדושה המלווה בעקשנות דקדושה בל תתואר, שלימדה פרק ושניים במסירות נפשם של אנשי הצדיק גם במצבים קשים ומרים ביותר.

ר' נחמן: שמחת חייו הייתה לשם דבר, בפרט בתקופה חשוכה זו, בכל האמצעים שעמדו לרשותו שימח את עצמו ואת אחרים, בדיבורי אמונה, במילתא דשטותא, ושאר עצות רבינו הק' העיקר להיזהר מעצבות.

הלא לכל אדם, קשה מחלה כזו בייסורים שאי אפשר לתאר, ואילו אבא בטבעו היה כל חייו אדם פעיל וזריז, ולכן הוכפלו ייסוריו עשרות מונים. מאדם נמרץ שאינו נזקק לבריות הוא הפך למשותק על מלא' וסבל ייסורים נוראים במחלתו שרק החמירה. אך דווקא שם הוארה זוהר נפשו, כשלא נתן לעצבות והדכדוך לשלוט עליו וכל הזמן ממש נלחם לדבר כל עוד הוא יכל, ואחר כך לשמוע דיבורי אמונה ודברים המשיבים את הנפש, העיקר להיות בשמחה ולשמח את כל סביבתו.

ר' שמעון צבי: בתקופה שעוד הצליח 'לגרור' את עצמו, היה עולה במדרגות במסירות נפש שאין לתאר עד לגג ה'שול' במאה שערים, כדי לקיים שם את סדר ההתבודדות היומי שלו מול מקום המקדש. הוא טיפס שלב אחר שלב כשהוא נאחז בידיו במעקה, ושום דבר לא עצר אותו.

אנשים במצבו פטורים מן הדין מהרבה מצוות והליכה לבית הכנסת, אך הוא נלחם

על קוצו של יו"ד. זכיתי ללוות אותו בנסיעה ההיסטורית והקשה לבלארוס לקראת ראש השנה תשפ"א, עליה לא הסכים לוותר בשום אופן. כוחותיו כבר עזבו אותו כמעט לחלוטין, והוא נאלץ לשהות בתוך אוטובוס בגבול במשך למעלה משלושה ימים רצופים! ללא יכולת תנועה ובייסורים נוראים. רק בערב החג, כשראה שאין שום אפשרות לעבור, נפרד מהגבול בכאב. וכשכולם הזדרזו לחזור מחמת דחיקת החג הקרב ובא, ר' הלל שלא יכול היה ללכת ברגליו נשאר שם לבדו, עד שהאיר השי"ת את ליבו של אחד מאנ"ש שכוחו במתניו והרכיבו על כתפו וכך חזרו עד לרכבים שהמתינו להם.

עד רגעיו האחרונים ממש הוא נלחם כדי להגיע לתפילות. הוא התחנן בעיניו שניקה אותו 'מעריב' שהתברר למפרע כתפילה האחרונה לחייו, לאחר שחזרנו הביתה, ישבתי עמו ושוחחנו על הנסיעה הבאה לאומן לראש השנה ומתוך אותה שיחה של כיסופים ואמונה, נפרדה נשמתו הטהורה ועלתה למרומים

ר' מנחם: פעם החליק בבית, וראיתי אותו שוכב על הרצפה לאחר שנפל ולא היה מסוגל לקום, בזמן שהמתין שאחד הבנים יגיע להרימו, הוא לא בכה ולא התלונן, אלא החל לשיר בדבקות את הניגון הידוע: "אם אַמְרְתִּי מְטָה רַגְלִי, חֶסֶדְךָ ה' יִסְעָדֵנִי..."

ר' נתן: כל דיבור, הלכה או הנהגה של אנ"ש היה אצלו קודש קודשים ללא פשרות. הוא לא ויתר על זמני קריאת שמע, ועל שירת זמירות שבת מהראשונה ועד האחרונה שבהן. אפילו בימיו הקשים ביותר, סירב בתוקף להכניס טיפת מים לפיו לפני התפילה. בשלב מסוים כשלא היה אחד שייקחהו לתפילה בבית הכנסת הנקרא על שם הצדיק, התחיל להתפלל שחרית בבית הכנסת 'ספינקא' שם למד בכולל בשעות לפני הצהרים בעשור האחרון לחייו. האדמו"ר מספינקא שליט"א שראה את מצבו אמר לו פעם: "אתה במצבך, מדוע אינך שותה כלום לפני התפילה הרי מותר לך לשתות אפילו ביום כיפור". אך אבא בשלו: "הרבי אמר לא לשתות לפני התפילה, אני לא שותה!".

ר' שמעון צבי: חמישה חודשים לפני פטירתו, עוד נסע איתנו למירון לשבת התאחדות של 'מורשת הנחל' דבר שעלה לו בקשיים

עצומים, אך הוא לא וויתר מלהשתתף בשבת יחד עם כלל אנ"ש.

ר' נחמן: באחת הפעמים, כשישב בפנינו הקבועה שמע שני תלמידי חכמים עוסקים בהלכות ריבית החמורות, לפתע רואים הם שר' הלל שאינו מסוגל להוציא הגה מפיו, מרמז להם בשארית כוחותיו דבר מה, לקח להם זמן עד שהבינו שהוא מתכוון שיוציאו ספר מסוים מהארון, שם הראה להם בשארית כוחותיו כי ההלכה אינה כמסקנתם.

ר' נתן: אחד מהאמרות שהיה נוהג להזכיר היה על הפסוק 'כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה' וכתוב במדרש: 'לקתה בכפלים'. ולכאורה קשה האם השי"ת מעניש אדם פעמיים על אותה עבירה?! אלא, היה מסביר, כשהקב"ה מעניש את האדם יש לו בחירה האם ליפול מזה לעצבות או להתחזק, וזה 'לקתה בכפלים', שמי שאינו מתחזק להיות בשמחה בעצם 'לוקה בכפלים', גם מהעונש בעצמו וגם מהעצבות והדכדוך שמגיעים בעקבותיו. אצלו ראו את הדבר בחוש בשנותיו האחרונות, כשהיה חולה מסובל בייסורים שאי אפשר לתארם, ואף על פי כן לא מש החיך מעל שפתיו ובשארית כוחותיו התחזק להיות בשמחה כל הזמן.

ותשחק ליום אחרון

ר' נחמן: בסוף ימיו, בשלושת החודשים האחרונים, כבר לא היה מסוגל להפוך את הדפים או להחזיק את הספר. אך הלימוד שהחזיק בו עד יומו האחרון, היה פרשת השבוע עם חומש רש"י, הוא היה מבקש מאיתנו ברמיזה לפתוח לו את הספר, והיה יושב ומביט במילים במסירות נפש עצומה. מאז היותו בחור בן שלוש עשרה, לא פספס מעולם את סדר לימוד החומש היומי עם רש"י. ובאותו יום אחרון, הספר היה פתוח במילים 'וַיֵּדֶם אֱהָרֹן' - ושם נשאר הדף פתוח. **ר' מנחם:** עד רגעיו האחרונים ממש הוא נלחם כדי להגיע לתפילות. הוא התחנן בעיניו שניקה אותו 'מעריב' שהתברר למפרע כתפילה האחרונה לחייו, לאחר שחזרנו הביתה, ישבתי עמו ושוחחנו על הנסיעה הבאה לאומן לראש השנה. כשהוא מסתכל בעיניו בערגה וכיסופים, ומתוך אותה שיחה של כיסופים ואמונה, נפרדה נשמתו הטהורה ועלתה למרומים.

הבנים מוסיפים לקראת סיומו של הראיון: אנו חשים חובה להזכיר את מסירות הנפש העילאית של האמא תחי', שרק בזכותה ועל ידה, הצליח אבא להגיע לכל הישגיו הרוחניים, כמאמרו של התנא רבי עקיבא "שלי ושלכם - שלה הוא". רק לאחר פטירתו היא גילתה לנו מעט מגודל המסירות נפש, שכן שום עניין מענייני העולם הזה לא תפס אצלו שום מקום - ומאידך גיסא, הוא תמיד עמד על כבודה וכיבדה בכל לבבו ונפשו. ועל שכמותו נאמר: "וַיִּשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרָיו". ת.נ.צ.ב.ה.

רק עמוד אחד ליום!?

לקראת המהפכה האדירה בהתחלת המבחנים השבועיים בליקוטי מוהר"ן ביקשנו לשאול את השאלות הבאות: + למה רק 'עמוד אחד ליום', איך נזכה להקיף את התורות הגדולות, ומהו כוחה של קביעות יומית עקבית? + שיחה לכבית ומרתקת עם המגיד-שיעור הנפלא, המוסר את אחד השיעורים הוותיקים והעקביים בעולם בסדר "העמוד היומי" בליקוטי מוהר"ן + הרה"ח ר' אהרן חשין שליט"א עם תובנות עמוקות ומשכנעות, שלאחריהן לא תרצו לפספס אפילו יום אחד.

המעלה: כוח הרבים

לסדר העמוד היומי ישנן מעלות ותועלות כבירות. מעבר לדחיפה הרוחנית העצומה שהוא מעניק לפרט, מכוחו של הכלל, הוא מאחד את כלל אנ"ש סביב אותם נושאים ותורות, ממש כפי שחזה בעיני רוחו הגאון ר' מאיר שפירא מלובלין זצ"ל בעת שייסד את הדף היומי בגמרא. מעבר לכך, ישנו עניין סגולי נשגב, כאשר ציבור כה גדול של אלפי איש עוסק בעבודה ובתורה מסוימת, זה בודאי מחולל דברים עצומים בעולם ואין לנו השגה כלל.

יתרה מזו, עשרות השנים שחלפו הוכיחו מעל לכל ספק כי ישנה עוצמה מיוחדת דווקא במינון של 'עמוד אחד ליום'. זוהי כמות השווה לכל נפש, ללא יוצא מן הכלל, המאפשרת גם לאנשים העמוסים ביותר להצטרף. המסגרת הזו הביאה המונים מאנ"ש ללמוד את ספרו של הרבי מכריכה לכריכה - דבר שאלמלא המסלול הזה היה נראה רחוק מאוד מהישג ידם. אלפים זכו להתחיל, לסיים, ולקנות בקיאות מקיפה כדיבורי רבינו.

אני זוכר שלפני פתיחת אחד המחזורים בשנים הראשונות, באתי מספר פעמים בדברים עם אברך יקר מחסידי ברסלב, וניסיתי לעודד אותו לשלב בתוך סדרי הלימוד שלו קביעות בליקוטי מוהר"ן. הוא דחה אותי בטענות שונות שחזרו כולן לקוטב אחד: 'אני לא מבין מה הרבי מסביר בכל קטע', 'אלו דיבורים גבוהים ורוחניים מדי בשבילי', או 'מה לי ולקבלה?'. אולם אני לא ויתרתי לו, והשבתי מלחמה שיערה על כבוד הצדיק בטענה ש"רבינו נחמן לכלל" - שתורתו של רבינו שייכת ומתאימה לכל יהודי בכל דרגא ובכל מצב, בסופו של דבר נבקעה החומה; אותו אברך החליט להשתדל מעכשיו להיכנס ללימוד, והנה, בפעם הראשונה בחייו זכה לסיים את הספר מתחילתו ועד סופו בהתמדה נפלאה. היום, כעשרים שנה לאחר מכן, הוא עדיין מחזיק בלימוד הזה - לימוד ששינה לחלוטין את מסלול חייו, הסיפור הזה, שאינו יחיד

זכינו והוספנו על סדר הלימוד: ואנו פותחים תחילה בלימוד דף יומי בספר 'ליקוטי הלכות', ומיד לאחר מכן עוברים לעמוד היומי ב'ליקוטי מוהר"ן'.

מכוח המציאות ומרוצת החיים, לעיתים מזדמנים ימי עומס או 'ומא דפגרא' שבהם אין אנו מצליחים ללמוד יחד את העמוד המיועד. במקרים כאלו, החובה מוטלת עליי ועל כל אחד ממשתתפי השיעור להשלים את הלימוד באופן עצמאי בהמשך היום. אולם, חוק בל יעבור הוא אצלנו: אצלנו בשיעור אין אנו מנסים להשלים קודם את החסר מאתמול, אלא ניגשים מיד ללמוד את העמוד של אותו היום! זוהי הדרכתו הידועה של הגה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א, שהיה ממלהיבי המהלך עוד מראשיתו: אין לו לאדם אלא את הדף השייך לאותו היום, בכחירת "היום אם בקולו תשמעו". רק לאחר מכן, יכול האדם להתחזק ולרוץ כגיבור כדי לאסוף את מה שנותר מאחור. בעיניי, זוהי עצה חיונית מאין כמותה לכל מי שחפץ להתמיד לאורך זמן בסדרי לימוד כלליים.

מהתחלה: איך הכל התחיל

היה זה אי שם בשלהי שנת תשנ"ט, סביב ימי ל"ג בעומר, כאשר נפל דבר בישראל. בהשתדלותם של אברכים נמרצים ובעידודם החם של זקני וחשובי אנ"ש, הוחלט על יוזמה חסרת תקדים: לאחד את הציבור כולו סביב לימוד הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' במתכונת קבועה של עמוד אחד ליום. הפרסומים הראשונים שהופצו לחלל האוויר הציתו מיד את הלבבות, והסחף הציבורי היה אדיר ומרגש עוד בטרם יצא המהלך אל הפועל באופן רשמי.

כמו לומדים רבים באותה תקופה, שכבר החזיקו בסדר לימוד כזה או אחר בספר הקדוש, מצאתי את עצמי מתחבט ומסתפק: האם להפחית מהכמות אליה הורגלתי כדי להצטרף למסלול יחד עם כלליות אנ"ש, או שמא להישאר בשלי? לאחר תפילה ובקשה מהשם יתברך, גמלה בליבי ההחלטה להצטרף לסדר החדש. מאז, ברוך השם, אני נמנה על לומדי הקבועים במשך למעלה מעשרים שנה. היום, במבט לאחור, ברור לי לחלוטין כי בזכות המסגרת הזו זכיתי ללמוד ולהקיף הרבה יותר מכפי שהייתי משיג אילו נשארתי ללמוד בגפי. בשנים הראשונות, סיומי המחזורים נחוגו במעמדים מרשימים ומרטיטי לב, שזקני אנ"ש הגה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א ור' שמואל משה קרמר שליט"א פארו בנוכחותם. כמו כן זכורים לטוב זקני אנ"ש זכרונם לברכה כר' יחיאל מיכל דורפמן ור' משה בורשטיין ור' נתן ליברמנטש ור' אלעזר מרדכי קעיני זצ"ל, לצד עוד רבים מחשובי חסידי ברסלב ויבדלו לחיים טובים וארוכים הרבנים החשובים. כל מעמד כזה הצית מחדש את אש ההתעוררות בקהל, וגרם לרבים נוספים לבוא ולקפוץ על רכבת הלימוד היומי.

השיעור: המציאות וההתמדה

במשך שנים ארוכות זכיתי למסור שיעור קבוע במסגרת 'העמוד היומי', וביחד צלחנו את הספר כולו מספר פעמים. בשנים האחרונות

כלל, ממחיש עד כמה המסגרת הזו מקרבת את הרבי אלינו ואותנו אליו.

המציאה: לגלות את הספר מחדש

לפני שנים, כאשר למדתי את תורה קס"ג בליקוטי מוהר"ן במסגרת העמוד היומי, עלתה במוחי קושייה חזקה. ניגשתי עם השאלה לכולל ברסלב' בבני ברק ופניתי לכמה תלמידי חכמים מאנ"ש, אך להפתעתי הם כלל לא זכרו את התורה הזו או את הדיבורים המופיעים בה... הם פשוט לא היו מודעים לקיומו של הקטע הנפלא הזה בספר, לבסוף מצאתי מישהו שייסביר לי את התורה היא.

האירוע הזה המחיש לי היטב את הנקודה העמוקה של הלימוד המחזורי הקבוע: רק כך זוכים להתוודע לכל חלקי הספר ולזכור היטב כל תורה ומאמר. מי שיתמיד בסדר העמוד היומי ייחשף בהכרח לכל מהלך ותורה של רבינו הקדוש, וככל שיעבור על הספר במספר מחזורים, כך יזכור אותם טוב יותר, בבחינת ההוראה הידועה של רבינו בשיחה ע"ז - 'לגמור ולהתחיל, עד שיהיה שותף ומכיר בכל דבריו של הרבי'.

ובוודאי שכל דיבור של הרבי, 'שכוח' ו'נסתר' ככל שיהיה, נכלל בדבריו של ר' אברהם ב"ר נחמן בגודל מעלת תורתו של הרבי: 'ובירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין מעולם - נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדיין בעולם, ושאינן ביכולת לעמוד כלל כנגדם, אם לא בסגולות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העתים. והבלתי מתרפא בהם, אבדה תקוותו, חס ושלום' (כוכבי אור).

העצה: לזרזיב את המעגל

ראוי ונכון לכל מי שמבין את גודל העניין ומעלתו, לפעול לייסוד שיעורים חדשים בעמוד היומי. בכמה מבתי הכנסיות של אנ"ש כבר נהגו לקבוע את הלימוד בין מנחה למערב, ומה נפלא להשקיע ברעיון כזה ולהיכלל בגדר 'נוטל שכר כולם'. גם מי שסדר יומו אינו מאפשר לו להשתתף בשיעור קבוע, כדאי מאוד שיקבע את הלימוד בחברותא - דבר שיקבע את הלימוד כחלק בלתי נפרד מסדר היום.

בסופו של דבר, עצם ההחלטה הפנימית שבה אדם אומר לעצמו: "אני זקוק לספרי רבינו שהם רפואת הנפש שלי, ואעשה זאת במסלול העמוד היומי" - היא המנוע הראשי. כשהלימוד הופך לחק ולא יעבור והאדם מתעקש שלא יעבור עליו היום מבלי לעבור על העמוד, זוהי קביעות חזקה מאין כמותה שמבטיחה התמדה נצחית.

החידוש: לימוד המשולב במבחן וסיכום
כששמעתי לראשונה על יוזמת המבחנים

השבועיים בליקוטי מוהר"ן, נדהמתי. זוהי בשורה של ממש! אין מתנה גדולה מזו: יחד עם לימוד העמוד היומי, הלומדים מסכמים מדי שבוע את החומר באמצעות 'קיצור ליקוטי מוהר"ן' - הלא דבר הוא!

מוהר"ן מביא בהקדמתו לספר, וכן בהקדמת הקיצור, כי עיקר עניינו של הספר ורצונו של רבינו היה להביא אותנו לידי מעשה, ונקודה זו מוזכרת פעמים רבות בדבריו. לכן, הרעיון להוציא את ספר הקיצור מקרן זווית לקרן אורה ולהפוך אותו לחלק בלתי נפרד מהלימוד הקבוע, הוא בשורה עצומה שמשרתת את תכליתו של הרבי: לחקוק היטב את העיקרים העולים מהתורות ואת המסקנות 'לעובדא ולמעשה' על לוח לבנו. מעבר לכך, זהו כלי עזר נפלא לסיכום התורות, שלעיתים הן מורכבות ועמוקות מאוד.

כששמעתי לראשונה על יוזמת המבחנים השבועיים בליקוטי מוהר"ן, נדהמתי. זוהי בשורה של ממש! אין מתנה גדולה מזו: יחד עם לימוד העמוד היומי, הלומדים מסכמים מדי שבוע את החומר באמצעות קיצור ליקוטי מוהר"ן - הלא דבר הוא!

כידוע, את ספר הקיצור המקורי חיבר מוהר"ן, והוא החל בכך עוד בחיי רבינו הקדוש, וכאשר ראה אותו רבינו אמר עליו 'א שיין צעטיל' (-פתק יפה). בהמשך, ראה מוהר"ן לנכון לסדר את העצות מחדש על פי ערכים וסדר אלף-בית, ובכך הפציע לאור עולם הספר הקדוש 'ליקוטי עצות'. בעקבותיו בא הרב מטשעהרין זצ"ל והוסיף ללקט מספרי רבינו 'מהדורא בתרא' של ליקוטי עצות. בשלב מאוחר יותר, הגיע תורו של החסיד היקר רבי ישראל קרדונר זצ"ל, שיחד עם ידידו החסיד ר' שמואל מאיר אנשין זצ"ל, קם ועשה מעשה: הוא לקח את 'ליקוטי עצות' ואת 'מהדורא בתרא', שילב אותם יחד עם ספר קיצור ליקוטי מוהר"ן של מוהר"ן, והוסיף עליהם משפטי-השלמה על מנת לנסות להחזיר אותם אל המבנה המקורי של התורות בליקוטי מוהר"ן - וזהו 'קיצור' המוכר והנפוץ בידינו כיום.

רבי ישראל כותב בהקדמתו אודות ספר ליקוטי עצות: "והספר הזה היה יקר מאד בעיני מורנו הרב הצדיק רבי נתן זצ"ל, ופקד וציווה לכל

אנשיו - לעסוק וללמוד בו בכל יום!". אם כן, על פי השתלשלות הדברים, מכיוון שה'קיצור' שבידינו הוא סידור מחדש של אותן עצות לפי סדר התורות, הרי שציוויו המפורש של רבי נתן ללמוד בו בכל יום - חל גם עליו ללא שום ספק, וזאת מעבר לתועלת העצומה של סיכום הלימוד עצמו.

לסיום: השלמות והמתקת הדינים

לסיום, אבקש לשתף שתי נקודות חשובות. הראשונה היא, שלפני כחצי שנה זכינו למעמד הכביר של סיום 'ליקוטי הלכות', וברוך השם מאז פועלים המבחינים על סדר הדף היומי ומעודדים מאות אברכים להתמיד בלימוד. עם זאת, היה קיים חיסרון מורגש שהעיב לעיתים על לימודם של רבים: הקושי להבין לעומק את פרטי התורה בליקוטי מוהר"ן שעליה בנה רבי נתן את חידושי העמוקים בתוך ההלכה. עתה, "יחדיו יהיו תמים" - באמצעות השילוב המופלא של התמדה בספרו של רבינו (שהוא 'אתחלתא דגאולה') לצד הלימוד בליקוטי הלכות (שהוא הג'ן עדן' של השי"ת), הלומדים יקנו בקיאות נפלאה ויוכלו להתענג שבעתים מנועים צוף אמרותיו של רבי נתן!

אסיים בהארה נפלאה שהתנוצצה בדעתי לפני תקופה, בעת שהציבור למד את דף כ"ג ע"ב בליקוטי תניינא (תורה ל'). שם מסביר רבינו שספרי הצדיקים נעשים מתוך דמעות, והדמעות הללו עומדות כנגד גזירות האומות ומבטלות אותן. לכאורה יש לתהות: הספר כבר נכתב והודפס, והוא כבר הועיל להמתיק ולבטל את הגזירות שהיו אז, ומה כוחו כעת עבורנו? אולם רבי נתן מגלה סוד עצום ונפלא בליקוטי תפילות על תורה זו, וזה לשונו הקדוש:

"ותעזרנו ותושיענו לעסוק תמיד בספרי הצדיקים האמיתיים ולהגות בהם יומם ולילה... באופן שיתעוררו בכל פעם כוח דמעותיהם הקדושות שעל ידיהם נתחברו ספריהם הקדושים, ויבטלו וישברו ויעקרו כל העצות רעות וכל הגזירות".

הרי לנו דבר מדהים בתפילתו הזכה: על ידי עצם הלימוד שלנו בספרים כיום, אנו מעוררים מחדש את כוח הדמעות שבהן נכתב הספר, ויכולים לפעול בזמן הזה ממש את ביטול הגזירות הניתכות על ראשנו השכם והערב! הדבר מסור בידנו ותלוי ישירות בהתמדה שלנו.

יהי רצון שנזכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים, לסיים ולהתחיל מיד מחדש. עד שיהיו דברי התורה שגורים על לשוננו בעל פה ובכל עת, ונזכה בזכות הלימוד הקדוש לביטול כל הגזירות הקשות ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

הגלגלה למעשיה בקיצור!

להגלגלה תחילת מחזור ל"ב בסדר 'עמוד היומי' בספרה"ק ליקוטי מוהר"ן אהרן 'מעט נג עדין' מתרחב ומשיק מבחן שבועי על הקיצור ליקוטי מוהר"ן המסכם את דברי רבינו הקדוש שולמון מירי שבע, וחקקו את פשט התורות והעולה מהם להלכה ומעשה על לוח ל'בנו!

בין הנבחרים בהצלחה יוגרלו 400 ש"ח מירי שבועי!

הקולא יעבור

שבת טעם

• מה זה בעצם 'טעם גן עדן'?

• ארגון שעוסד לעודד את קניית הבקאות בספרי רביה'ק.

• מעניין: איך זה עובד בפועל?

• ע"י מבצעים זמניים ושבועיים על סדרי הלימוד הקבועים של א"ש.

• כמה שאלות יש בכל מבחן?

• במבחן זמני יש 3 שאלות. ובמבחן שבועי יש 10 שאלות. השאלות בסגנון אמריקאי ומתאמות במיוחד לשמיעה בטלפון.

• השאלות קשות??

• 2 מתוך 3 שאלות הן ברמת הבנה בסיסית מאוד ו-1 מעט קשה יותר. וכן על זו הדרך במבחן השבועי.

• מה נחשב להצלחה במבחן?

• לפחות 2 תשובות נכונות מתוך 3 במבחן זמני, ו-1-7 מתוך 10 במבחן שבועי.

• יש פרסים??

• ודאי. מדי יום יש הגרלה על 100 ש"ח ומדי שבוע על 200 ש"ח.

• נפתחו עכשיו מבצעים גם על ליקוטי מוה"ר? האם

הזוגות הם מיושנים??
לא. המבצעים וההגרלות לכל ספר הן בנפרד ולכל אחד זכויות משלו.

• ומה קורה עם המבחן השבועי בליקוטי מוה"ר?

• המבחן השבועי יהיה בספר 'קיצור ליקוטי מוה"ר', על התורות שנלמדו במהלך השבוע.

• איפה ממלאים את המבצעים?

• פשוט... מחיינים 777-24-99-02. בפגם הראשונה נרשמים באחת משלוש האופציות: א. 'בהקשות' ב. 'בהקלות' ג. במענה אחי. לאחז'כ בכל בניסה למערכת מקישים את מס' הזרות וממלאים את המבחן.

• בכל פעם צריך להודות??

• לא חייב. יש אפשרות לקבל מספר ישר, שבעזרתו תוכלו להתקשר בצורה מזוהה למערכת. מקישים 3-9-9 בכניסה למערכת ומקבלים ציטוט מדמספר הישר, בו מזדהים בפגם הראשונה והו!

• באיזה שפה המבצעים?

• בשלושה: המבצעים בלשון ק' ובשלושה: המבצעים באידיש.

• איפה ניתן להתערבן בשמות הזוכים?

• בשלושה: 3.

• מה שעות הפתיחה של המבחן?

• החל מהשעה 2 בלילה ועד שעה 2 בלילה למחרת.

• ומה קורה בשבת?

• בליל שישי בשעה 2 נפתחים 3 מבצעים:
א. על הדף של יום שישי - נסטר
ב. במוצש'ק בשעה 2.

• על הדף של יום שבת - נסטר ביום ראשון בשעה 2 בלילה.

• ג. מבחן שבועי - נסטר בשני בשעה 2 בלילה.

ניגון של התקרבות

המשגיח שהיה חסיד ברסלב, הנסיעות להתבודדות ביער מורשה, הנסיעה לאומן בר"ח ניסן כנגד כל הסיכויים, והנסיעה לאומן על ראש השנה - שבועיים בלבד לאחר החתונה, הכיסופין לקימת חצות, והכניסה להיכל הנגינה דקדושה // **הבעל מנגן מאנ"ש ר' מנדי ויזל הי"ו בסיפור התקרבות מפעים מספר על רצונות וכיסופים, חיפוש ובקשה, שמששיכים עד היום | קומי רוני**

בלילה לראש אשמורות

נחמן כ"ץ

בירושלים, אלא אסע ללמוד בישיבה בבני ברק. אבי לא התלהב מכך, 'בחור צעיר רחוק מהבית...! אבל אבי-סבי שכנע אותנו, שאם זהו רצוני, יש לאפשר לי זאת.

הניצוץ בבני ברק

בעת למדי בישיבה בבני ברק, התוועדתי לראשונה לחסידות ברסלב. משגיח הישיבה, היה יהודי שבפנימיותו היה חסיד ברסלב מקושר בלב ונפש, והוא הרשה לעצמו מדי פעם לשאת דברים מתורתו של הרבי הגדול. אם באתגלייא - באומרו מפורשות שהדברים מובאים מספריו הקדושים, ואם באתכסייא, כשהוא מכניס בנו מושגים רבים וקדושים ועצות מופלאות לחוש קרובים להשי"ת, ולהידבק בו ביתר שאת.

גם חברים חסידי ברסלב לא חסרו לי. שניים כאלו ישנו עמי באותו חדר בפנימייה, הם לימדו אותי את תורה רפ"ב, התורה היסודית והכל כך בסיסית לכל חסיד ברסלב, כמאמריו של מוהרנ"ת במכתביו. ומושגים נוספים רבים מעולמם, שנתנו לי חיות גדולה וקורטוב של התחדשות במעשי היומיומיים הפשוטים ביותר.

כך מצאתי את עצמי מדי לילה בלילה, מתגנב יחד עימם לנסיעות המיוחדות משיבת ברסלב הסמוכה ליער מורשה, לקיים את עצת העצות של רבינו הקדוש - ההתבודדות. גם שיעורים לא חסרו ברדיוס הסובב אותנו, כאשר בכלל ברסלב

עוף מוזר

"אולי בגלל שהוא עצמו זכה להשתטח על ציונו של רבינו הקדוש, זכיתי אני להתקרב לרבינו", כך פותח ר' מנדי ויזל הי"ו בעל מנגן מאנ"ש, את סיפור התקרבותו המופלא לרבינו הקדוש "בהיותו אברך צעיר, ולמרות שלא היה לו שום קשר מיוחד לחסידות ברסלב, החליט לפתע אבי זכרונו לברכה לנסוע לאומן על ראש השנה. והנה לאחר אותה נסיעה "תמוהה" - נולדתי אני".

אבי - בעל חנות הרהיטים המפורסמת של מאה שערים 'רהיטי ויזל' - היה אמנם יהודי פשוט, 'אונגרישער איד'. אבל בעל לב ענק, הוא היה איש חסד גדול. והוא רצה מאד שכל ילדיו ייצאו עובדי השם. אם זכיתי למשהו בעבודת השם, ללא ספק הדבר נובע גם בזכות התפילות ששפך לפני השם יתברך, שנזכה להיות יהודים כשרים באמת.

מאז ומתמיד הייתי 'עוף מוזר' במשפחתי ובחסידות אליה השתייכנו. תמיד חיפשתי וביקשתי אחר משהו שרחק ממני, לא ידעתי מה אני רוצה בעצמי, אבל לא 'מצאתי' את עצמי בסביבתי הקרובה. היה לי טוב. לא הרגשתי חסרון בחיי, אבל רציתי חיות מתחדשת ואת זה פחות מצאתי במקום בו נולדתי. כך, כבר בגיל צעיר החלטתי בעקשנות, בניגוד לרוב חבריי, שאינני רוצה להמשיך מהת"ת הקהילתי לשיבת החסידות

התקיימו שיעורים המחיים כל לב ונפש, והם הרוני טללי נשמה.

אף המשגיח, כאמור, לא טמן בצלחת, ידו. והיה אומר תורות שלימות מתוך ליקוטי מוהר"ן. עד שאחד הבחורים, מאלו שלא זכו לדעת ולהבין מעניינו של הצדיק, גילה את שמו של הספר, והלך להתלונן אצל ראש הישיבה, מה שהביא לכך שהמשגיח ננזף על ידי ההנהלה.

למרות שמעתי הוא נזהר ביותר ולא דיבר כל כך מהרבי, אך מה שכבר נכנס לתוכי לא יצא לעולם... אני זוכר עד היום את המאמר של רבינו מליקוטי מוהר"ן המכונה ה'איגרת' (תורה מ"ח ח"ב) שהיה ה'תורה' הראשונה

שהוא הקריא באוזני, יחד עם תורות נוספות ששמעתי, והם כבר החדירו לליבי את קרני האור הראשונים, הבנתי היטב, שבדיבורים קדושים אלו, נמצא האור הגדול שיאיר את דרכי לחיי אמת ואמונה.

בעקבות המאורע ה'חמור' שאירע עם המשגיח, נשא ראש הישיבה משא מיוחד ובו התריע והזהיר את הבחורים שחובה לדבוק במסורת אבות... אותי דברים אלו רק חיזקו להמשיך בדרכי, שהרי ידעתי כי למרות שסבי הלך עם קסקט וחליפה קצרה, כדרכם של ההונגרים... אבי כבר שינה למלוש חסידי. ואם כן, מדוע לא ראוי שאשנה, אם אני מרגיש ויודע שזה מה שיקרב אותי אליו יתברך ובעניין כזה הנוגע בנפשי?!

המעבר לירושלים וחיפוש הצדיק

עברו השנים. ובמשך חיי עליתי וירדתי בשליבות הסולם הרוחני,

כדרכו של עולם. יש והאדם מתמלא ברצונות וכיסופים לעשות רצונו יתברך, ללמוד ולהתפלל עד כלות הנפש, ולעבוד אותו בכל טיפת דם שבו, אלא שלעתים היצר מפריע ומציק ומסית ומדיח, והאדם נופל, ורק אם מחזיקים חזק בידו של הצדיק ולא מוותרים, יכולים להמשיך ולקום ולסטות ממרוץ החיים הסוחף את העולם כולו לאבדון, חסר תכלית ומהות ערכית אמיתית, ולשחות נגד הזרם השוטף, להינצל מההבל, לא להתערב בטבל...

חיפשתי וחיפשתי. אמנם זכיתי לטעום מ'היין ההונגרי', אבל עדיין חסרתי דעה, להבין שטוב לי לחסות בנועם זיוו של הצדיק. אמנם על ההתבודדות לא ויתרתי. הרגשתי שזו העצה של רבינו להינצל מליפול לגמרי.

לבסוף הגעתי לישיבה גדולה, והפעם בירושלים. אחד מהבחורים מחסידי ברסלב שהפך לידיד קרוב שלי, הטעימני טעם מחודש בתורתו של הרבי הק' ואף העניק לי את הספרים 'השתפכות הנפש' ו'משיבת נפש' והם בנו נדבך נוסף בנפשי פנימה. היה לי סיפוק גדול מכך שאני מוצא לעצמי דרך חדשה ולא נסחף אחרי כולם. לא להיות כמו כל העדר...

יחד עם בחורים נוספים שזכו לטעום את הטעם המתוק והעדין, החילונו ללכת לבית המדרש 'אנשי מוהר"ן', לשמוע בשקיקה את שיעוריו המחזקים של הרה"ח ר' אברהם ירבלום שליט"א. שם גם למדנו את ספרי רבינו, ולאחר מכן היינו הולכים ליער לדבר עם השם.

לאחר זמן מה, נפרדה החבילה. היה זה בעקבות חשיפתה של

ההתקרבות הקבוצתית הגדולה על ידי צוות הישיבה. הם קיימו שיחות עם כל בחור בנפרד והזהירו את הבחורים לגבי הצעד ה'מסוכן' שעשו, מעשה שטן הצליח, ורבים התרחקו. אך בכל זאת היו כאלו שנשארו חזקים על מקומם, ובתוכם זכיתי גם אני.

מעניין לציין, שדווקא בגלל שלא התעמתתי עם הצוות, אלא הסברתי להם שאני נשאר חסיד, ובסך הכל, אני רוצה לשאוב קצת חיות מברסלב, הנהגה זו סייעה לי שלא רדפו אותי, אלא נתנו לי להמשיך ולשאוב מהמעייין הנובע, ללא הפרעות מיוחדות.

עדיין לא זכיתי אז להיות נקרא על שם הצדיק, ולהגדיר עצמי כחסידי של הרבי. אך לשתות ממי הבאר, שתיתי, גמעתי ואף רווייתי. בשלב מסוים, שמתי לב שאני לומד רבות בספרי ברסלב, על ה'צדיק'. אך אינני יודע מהי מהותו של הצדיק הזה, ולשם מה צריך להתקרב אליו. רציתי להיות קרוב לרבינו, ידעתי שהוא הוא הצדיק המדובר, אך לא ידעתי לשם מה ואיך עושים את זה.

ואז קיבלתי מתנה מהש"ת ושמה 'כיסופים לצדיק'. ללא פשר וללא הסבר החלו געגועים גדולים ממלאים את לבי, רציתי בכל לב לנסוע ולהגיע לאומן, לחסות בצל כנפיו, ולהיות מגונן מכל סכנה רוחנית.

התחלתי מסתובב בחבורות של מורשת הנחל. מגיע לשיעוריו של הרה"ח ר' שאול סירוטה, מלאי ההתלהבות דקדושה. מופיע בדרשותיו של הרה"ח ר' יעקב נתן אנשין מלאי החיות והנלבבות. קניתי את 'החוברת שתשנה לך את החיים' מאת הרה"ח ר' יהושע גרוס, שפעלה בי בירור מסודר במוחי, בכל הנושאים של חסידות ברסלב. גם את 'מועדי ישראל' על פורים הייתי קורא בשקיקה לפני פורים.

אבל הכל עדיין היה מרחוק. עוד לא זכיתי להיפגש עם מקור חיותי ושמחתי ראשי.

הנסיעה הראשונה: ראש חודש ניסן

בחודש אדר א' באתי בברית האירוסין. דבר שרק הגביר אצלי את החשק, להגיע לרבינו. רציתי להיות אצלו עוד לפני החתונה.

הרצון היה אדיר וחזק מאד ואל מולו ניצב מכשול כבד עד מאד; הלא הוריי מתנגדים לדרכי החדשה וכלל לא יודעים שלבי ורוחי כבר במקום אחר לגמרי מהמוכר להם. אך מן העבר השני, במסותרים תבכה נפשי: היכן הוא ההר של זהב ומבצר של מרגליות? היאך אוכל להגיע לציונו של מתקן הנשמות? האור של חיי? הרי אני רוצה משהו אחר מכל מה שסובב סביבי... אני רוצה לחיות. -- --

וה' ראה בעניי, שמע את תפילתי. אסף את דמעתי. והאזין לתחינתי.

וכך השתלשלה עניינה של נסיעה לצדיק, שבו תלוי כל יהדותו של האדם עלי אדמות (כמבואר בתורה ס"ו). באחד מן הימים הקודמים לראש חודש למלכים, הוא ראש חודש ניסן, שמעתי את אבי אומר שהוא צריך לחדש את הדרכון. אזרתי אומץ, קפצתי על ההזדמנות וביקשתי ממנו לנסוע ל... קברי צדיקים באוקראינה... אבי, בפרץ של רצון טוב, הסכים שאתקדם בתהליך, ולמרות שאמי שתלחט"א גילתה את אוזניו שאני רוצה לנסוע לאומן, אך,

אבי רצה לעמוד בדיבורו וקיווה שהדבר יישאר מוסתר מעיני הנהלת הישיבה.

אנשי שלומינו שהכרתי עזרו לי לקנות כרטיס, ואף אבי בעצמו נתן לי מאתיים דולר שקיבלתי לבר מצווה, מתנת סבתי. ומשמייס גלגלו שיחכו ליום פקודה לנסיעה הקדושה...

נסענו על ראש חודש ניסן לציון של רבינו הקדוש. ובאחד הימים קיימנו נסיעה לקברי צדיקים נוספים. בהגיעי למקום מנוחת ראש בני ישראל, לא שקט לבי כלל וכלל. אלא התעוררו וניעורו בי ביתר שאת הגעגועים העזים; מי יתן ואזכה להיות כאן על ראש השנה.

ביקשתי, התפללתי, זעקתי והתחננתי: "ריבנו של עולם! רחם עלי! עזרני וזכני להגיע לרבי על ראש השנה, הרי בזה תלויים כל העולמות. ואני בן שלך רוצה לעשות רצונך באמת, כפי שמגלה לי הצדיק האמת הוא רבינו הקדוש, והוא אמר שראש השנה אצלו עולה על הכל, שומה עלי להיות אצלו... רחם עלי שלא תעמוד בדרכי מניעה מכל סוג שהיא, בדרכי לעשות רצונו של מורי ורבי..."

המניעות של ראש השנה

חזרתי לארץ ולבי בל עמי. כולי בהתלהבות עצומה ובאש של אמונה ברבי. אבל לא היה לי הרבה מה לעשות, אלא הייתי כל היום מתבודד ומתפלל. ראש השנה אני חייב להיות אצל הרבי. באחד הימים פגשתי חסיד ברסלב, שהצליח להכווין אותי לכך, שאם ארצה - זה תלוי רק בי. ואם אתעקש ואתפלל בכל כוחי, יהיה פתרון לכל דבר. המשכתי להתגעגע ולהתפלל, לרצות ולהפציר שאזכה לכך.

נישאתי באמצע חודש אלול... ובעומדי תחת חופתי, בקשתי שאותה פיללתי ומיללתי שוב ושוב, הייתה כמעט אחת ויחידה; להיות אצל רבינו על ראש השנה - - -

באחד מימי השבע ברכות, ביקשתי מבני ביתי את רשותם לנסוע לאומן. מרוב הפתעה ואי הבנה של העניין, נענה הדבר בחיוב. כמובן שלא יכולתי להשאירם לבד.

התוכנית החלה לקרום עור וגידים, למרות הסערה שעמדה לפרוץ. בלי בדל מחשבה על משמעות מעשיי, עליתי לבית הוריי והטלתי את הפצצה. ומשמע זאת אבא הוא חשב שאני לא נורמלי... האמת, הוא בעיקר פחד מתגובת חמי שיחיה. ודווקא בבית חמי, קיבלו את הדבר בשוויון נפש, הם לא באמת הבינו מאיפה זה 'נפל' עליהם, אבל העדיפו שלא לייצר רעש מיותר סביב העניין.

ואני, לא מסתכל ימינה או שמאלה. ממשיך בכל הכוח ב'מסע'... כבר למחרת, בעיצומם של ימי שבע הברכות, עם השטריימל והבקיטשע, עלינו למשרד הפנים להוציא דרכון נוסף. ובניסי ניסים, הצלחנו לקבל אותו יום אחד בלבד לפני הטיסה.

בינתיים, ביררתי על כרטיסי טיסה, וקניתי באותו היום של הטיסה, שני כרטיסים, כאשר הוריי והוריה עדיין לא יודעים על התוכנית הסופית...

קונים מזוודה. מקפלים בגדים ועוד אי אלו דברים נחוצים. ונוסעים לשדה התעופה. מבקש בדרך מהחברים שכבר נמצאים באומן, לדאוג לי לדירה במז'בוז לכמה ימים. חסידי ברסלב רבים ששומעים את סיפורי המזור, תומכים בי, ועוזרים לי שהכל יעבור בשלום.

ראש השנה אני אצל רבינו. שברתי בחסדיו יתברך את כל המניעות. בני ביתי במז'בוז, אצל סבו של רבינו, מרחק של כמה שעות נסיעה. אחרי ראש השנה, חזרנו לארץ. ובחסידות נוצר רעש גדול. אך השי"ת יצר חדשות אחרות, שהעפילו על הדבר-המעניין-הזה ש'מנדי-ויזל-נסע-לאומן'...

שנה לאחר מכן משכתי את חמי לאומן על ראש השנה!!!

בהיכל הניגון של הצדיק

לאחר חודש מהחתונה, עברנו לגור בקרית גת. שם גרנו חמש שנים תמימות. התקופה הזו הייתה תקופה של בנייה פנימית שקטה, רחוק מהסערות של ירושלים ובני ברק. התחזקתי שם עם חבורה שאני בעצמי 'ייצרת', חבורה של אברכים מתוקים, עם כמה חסידים שאהבו לשמוע דיבורים מרבינו, לשבת יחד ולטעום מעט מהאור. אך האמת צריכה להיאמר - לא היה שם הווי אמיתי וסוער של חסידי ברסלב כמו שבאמת רציתי וחיפשתי, כזה שמבעיר את הלב בכל יום מחדש.

עברו השנים, והחיים גלגלו אותנו הלאה. נפלתי וקמתי ועליתי וירדתי, התקרבתי והתרחקתי ושוב חוזר חלילה, כמו שקורה לכל יהודי שעובר את משברי הזמן. הלב המשיך לחפש את המקום שלו, את הנקודה הפנימית שבה הרצונות והכיסופים יתחברו למעשה בפועל.

עד שזכיתי לפקוח את העיניים. הבנתי שהקב"ה חנן אותי בכלי מיוחד - בכוח הנגינה. התחלתי להבין שהדיבורים של רבינו לא חייבים להישאר רק בספרים, הם יכולים לעבור דרך הלב, להתנגן החוצה. התחלתי לגלות את ניגון הלב, ולזעוק בנגינה דקדושה - מעומק הנשמה. ולמרות כל הירידות והמרחקים שעברתי, הרגשתי בחוש איך רבינו הק', ביד רחומה, מושך אותי בעדינות אל תוך היכל הנגינה שלו.

השינוי האמיתי לא איחר לבוא. רק לפני כשנה, הגעתי לנקודת ההכרעה הפנימית. החלטתי סופית ש'פה אשב כי איתיה' - אני לא רוצה להיות רק אחד שטועם מברסלב מהצד, אני רוצה להיות חסיד ברסלב על כל המשתמע מכך, בכל רמ"ח איברי וסס"ה גדיי.

ומרגע שהסכמתי להתמסר עד הסוף לצד הקדושה, נפתחו לי מעיינות חדשים בנפש, ויכולתי לחלום ולכסוף לדרגות הכי גבוהות, בלי פחד ובלי עכבות. הצעד המעשי הראשון היה לעבור לביתר, ושם להתחיל ללמוד בכולל חצות של הרה"ח ר' יהושע מאיר דויטש שליט"א. הלילות של ביתר, הקימה באשמורת הבוקר, הטעימו אותי בטעם האמיתי של ברסלב.

ובמקביל, הכל התפרץ החוצה דרך הניגון והשירה דקדושה. השירה היא אומנות קלה ונקייה, מלאכת שמיים שלא מפריעה לעבודת השם, אלא אדרבה - מרוממת ומחייה אותה. וכך, מתוך אותם לילות בכולל חצות, נולד אחד מהשירים הראשונים שהוצאתי, שיר שכולו מדבר על הרצון, על הבעירה והכיסופין של לקום בחצות לילה ולשפוך שיח לפני בורא עולם.

ורק לסיום אשתף אתכם ברגע שבו קלטתי שאני כבר תפוס חזק בשקו של רבינו הק', שאין לי דרך חזרה וטוב לי שכך. זה היה כשעצרתי לרגע את מרוץ החיים, הבטתי על עצמי מהצד וחשבתי לתומי; לאיזה זמר בעולם, יש כיסופין אמיתיים כאלו, לקום חצות לילה ולצעוק להשם יתברך????!!!

אשרינו שזכינו!

אורה זך ועקבות בטלזסטון

נדבך אחד נדבך נבנתה קהילת ברסלב בטלזסטון. דאיון
מיוחד עם הרב ג'ר' ישראל אשר בלוי שליט"א על תקומת
בית הכנסת מעפר, עד שנעשה לראש פינה.

לא קלה היתה המלאכה. פעמים רבות היה צריך לעמוד בערב שבת עד השקיעה ממש, להתחנן בפני העוברים ושבים שיבואו להשלים מניין.

עסקה משתלמת...

סיפור נאה נקשר באיסוף המתפללים למניין. ר' דוד רוזנפלד מחסידי ברסלב בטלזסטון, פנה לידידו ר' צבי רובין, שהיה מקורב ליטאי, וביקש ממנו לבוא לחזק את אנ"ש ולהתפלל איתם יחד. הוא פירט בפניו את המעלות שיש לתפילה עם אנשי הצדיק ובהתקשרות לצדיק.

להרב רובין שהיה רגיל להווי הליטאי, היה קשה לעבור ממנין גדול ומסודר לאיזה מחסן קטן.

לפתע נצנץ בדעתו רעיון. הוא פנה אל הרב רוזנפלד ואמר לו: 'אתה טוען שעל פי דעת רבינו עלי לבוא להתפלל עם אנשיו, הבה נראה אותך -'

רבינו הרי דיבר נגד העישון. אני יודע שקשה לך עם ה'דיבור' הזה. אך אני מוכן לעשות איתך 'דיל'. אם אתה מקבל על עצמך להפסיק לעשן, גם אני מקבל על עצמי לבוא להתפלל עם חסידי ברסלב!

אכן כך היה. מאז אותו היום, הרב רוזנפלד שהיה מעשן כבד הפסיק לעשן לחלוטין, כשמנגד - הרב רובין החל להופיע בקביעות עם ילדיו בבית הכנסת...

חוץ ליישוב

היישוב קריית יערים טלזסטון בהרי ירושלים, הוא מקום פסטורלי ושקט. אורה של שלוה שולטת ברחובותיו, בחינה של 'חוץ ליישוב'.

בתוך היישוב שוכן בית הכנסת 'מדרכי הנחל' דחסידי ברסלב. בית המדרש שיצא שמו לתפארה כמקום שסוחף המונים. רבים מתושבי טלזסטון, גם כאלו שאינם נמנים על חסידי ברסלב, פוקדים את המקום לתפילות השבת.

לא תמיד היו כך פני הדברים. אני מתגורר במקום כשבע וחצי שנים. באתי לכאן לאחר חבלי הלידה. אך חסידי ברסלב בעבר הלא רחוק, צלחו ועברו על גבי מניעות רבות. בשורות הבאות אנסה לתאר את גלגולו של בית הכנסת מאז הוקם.

הנחשון שקפץ למים

למעשה, מי שקפץ למים והקים את בית הכנסת, היה בחור ברסלב'ר שגר יחד עם אימו כאן בטלזסטון. היה זה כאשר כמה מחסידי ברסלב שוחחו ביניהם והביעו משאלת לב רחוקה: 'הלוואי והיה לנו בית כנסת להתפלל יחד'. אותו בחור קפץ, והתחיל לחפש אחר מקום לקבוע בו יתד לחסידי ברסלב.

תוך זמן קצר עלה בידו לאתר מחסן קטן, בו החלו חסידי ברסלב להתפלל מידי ליל שבת. תחילה היה זה ממש מניין מצומצם, לאט לאט החלו להתקרב עוד מבני היישוב ובאו גם להתפלל במניין.

נעשו ניסיונות נוספים להקים בית מדרש ראוי לשמו. אך תמיד היו מי שהצרו את רגלי חסידי ברסלב, ותקעו להם מקלות בגלגלים.

אני אעזוב את טלזסטון!

עד שקרה הנס. חסיד ברסלב בשם ר' דוד כהן הרגיש שבאו מים עד נפש. הוא ניגש יחד עם רעייתו לעסקן הבולט ביותר בטלזסטון, מי שתחת סמכותו נחתכים כל ענייניה התורניים של היישוב. בתמימות ובפשיטות הוא אמר לו, כי אינו מסוגל יותר לשאת את המצב הנוכחי, ואם ימשיכו לזלזל כן בחסידי ברסלב הוא ייאלץ לעזוב את טלזסטון!

מעניין שדוקא הדיבורים הפשוטים הם שעשו עליו רושם. הוא התרכך מיד ואמר לו: אתה צודק, מגיע לכם להתפלל בבית כנסת נורמלי.

מכאן עברה ההשתדלות דרך שני תלמידים של הרה"ח ר' צבי חשין שליט"א. הלא הם ר' חיים לפקוביץ' וגיסו ר' שרולי בירנבוים, המוכרים כאן מאוד בטלזסטון. אליהם הצטרף גיס נוסף ר' צבי אריה אדלר. בסופה של השתדלות, הם קיבלו מפתח ואישור עבור חסידי ברסלב להתפלל בכיתה של חיידר. כל שמדובר היה רק על איזה קרוון חרב. אבל במצב הנוכחי הכל התקבל בברכה. חסידי ברסלב בעשר אצבעותיהם החלו לשפץ מעט את המקום, על מנת שיהיה אפשר להתפלל בו.

חנוכת הבית

כאן החל עידן חדש בתולדותיה של חסידות ברסלב בטלזסטון. רוח של התחדשות החלה לנשב ביישוב, ורבים מאלו שאהדו את ברסלב החלו לשוב ולפקוד את המקום.

כעבור תקופה פינו את כל מתחם הקרוונים, לקראת חפירות ובניין של התלמוד תורה. גם כאן כבר היה מי שדאג לחסידי ברסלב, ונתן להם אפשרות להתפלל במתחם של תלמוד תורה אחר.

בתחילת מגורי בטלזסטון זכיתי עדיין להתפלל באותו תלמוד תורה.

לפני כמה שנים זכו חסידי ברסלב סוף סוף לחנוך בית כנסת משלהם. ר' חיים לפקוביץ' תרם מבנה מפואר מפנלית, ומעתה נקרא בית הכנסת 'מדרכי הנחל', ע"ש הר"ר מרדכי לפקוביץ' זצ"ל אביו של ר' חיים.

בית הכנסת שוכן במתחם הקמפוס של ישיבה ספרדית גדולה. מטבע הדברים, בחורים רבים נכנסים לבית הכנסת ומתעניינים ולומדים בספרי רבינו.

כיום, הגישה כלפי חסידי ברסלב בטלזסטון השתנתה לחלוטין. היחס של שאר תושבי המקום מכבד ומערך.

מפח נפש

לרגל שבת בר מצוה לבנו, הזמין הר"ר דניאל ויסטרייך את חסידי ברסלב להתפלל במתחם גדול. בסיום השבת, גמר אומר בליבו לדאוג למקום תפילה ראוי בכל שבוע. כך עברו לאיזה מחסן של חנות ירקות. בהמשך עלה בידי חסידי ברסלב לשכור אולם גדול במרכז היישוב שישמש אותם לתפילות השבת.

תקופה זו זכורה לטוב אצל חסידי ברסלב. המיקום המרכזי גרם לרבים לבוא ולטעום תפילה במתיקות מהי.

חברך חברא אית ליה. משבוע לשבוע נראו בתפילת ליל שבת דמויות חדשות, שבאו להתפלל תפילה בחיות והתלהבות כנהוג אצל אנ"ש.

דוקא המיקום הכל כך מרכזי, צמוד לבית הכנסת הגדול בטלזסטון, משך אליו את אש ההתנגדות. גבאי בית הכנסת הליטאי שמו לב, כי מתפללים רבים החלו להיעדר בקבלת שבת. בירור קצר הוביל למניין הסמוך של חסידי ברסלב.

הם פנו מיד לבעל האולם ודרשו ממנו לבטל את ההשכרה לאלתר. בעל האולם דוקא אהב את חסידי ברסלב, ואף היה מגיע בקביעות להתפלל איתם יחד. אך מול הנחרצות של העסקנים שהיו 'מקושרים' היטב לכל המי ומי, לא היתה לו ברירה.

הוא הודיע לחסידי ברסלב כי הדבר אינו תלוי בו, והוא נאלץ להפסיק את השכרת האולם.

בליל השבת הקרובה התארגנה תפילת קבלת שבת ספונטנית של מאות איש, תחת כיפת השמים. למקום באו רבים לחזק את ידיהם של חסידי ברסלב. באו גם אנשים שאף לא היו כלל במניין של חסידי ברסלב, אך לא ראו נחת מהצעד בו נקטו נגדם. הדבר היה באמצע החורף, והתפילה אף הופרעה במטח גשם שוטף שירד מהשמים.

והיה ראשיתך מצער

למרות האהדה והחיזוק אותו נתנו התושבים לחסידי ברסלב, העסקנים לא זזו כמלא נימה מעמדתם.

בלית ברירה נאלצו חסידי ברסלב להרכין את הראש עד יעבור זעם.

מי שנחלץ לטובת כלל המתפללים היה שוב הר"ר דניאל ויסטרייך, שמסר נפשו להצלחת המניין המיוחד. הוא הודיע לחסידי ברסלב, כי מעתה התפילות יתקיימו בביתו הפרטי.

במשך תקופה ארוכה התפללו מידי שבת בסלון ביתו. גם לכאן באו רבים שהתגעגעו לתפילות המרוממות באולם, אך כמובן לא הייתה שום השוואה ל'ריבוי הבתים' שבעבר. תקופות מסוימות נאלצו גם כאן לקושש מניין.

אורחים בטלזסטון

תושבי טלזסטון מורגלים באורחים. המקום הקסום גורם לרבים לבוא לנפוש ביישוב, בפרט בחודשי הקיץ.

גם בית ההחלמה השוכן בטלזסטון, מביא בכנפיו את בעלי השמחה השוהים שם בשבת, ומחפשים אחר בית כנסת חסידי להתפלל בו. מלבד בית הכנסת של ברסלב אין עוד בית כנסת חסידי בטלזסטון. יש אולי איזה בית כנסת שנקרא 'חסידי', אבל מלבד התפילה המתקיימת בנוסח ספרד, אין לו עוד שייכות לחסידים.

כך ניתן לראות יהודים חסידים רבים, שבמקום מגוריהם לא היו מעיזים לדרוך בברסלב, וכאן הם רואים לראשונה את חסידי ברסלב בתפילות השבת. בקידוש בשבת בבוקר ובסעודה שלישית, הם נחשפים לשיג ושיח הפשוט המדובר אצל אנשי שלומנו: כיצד זוכים להתקרב להשי"ת? איך ניצלים מחיזו דהאי עלמא?

האווירה הנינוחה שיש לכל מי שמגיע לנפוש בטלזסטון, כמו השקט של 'חוץ ליישוב' - כל אלו גורמים לכך, שאזנם פתוחה לקבל ולשמוע דיבורים שלא היו פנויים לשמוע באופן רגיל.

לפני שבועיים פגשתי בבית הכנסת יהודי חסיד סלונים. ניגשתי אליו בברכת שלום עליכם, ואז התברר לי כי הוא בן דוד שני שלי.

שאלתי אותו: 'בתור חסיד סלונים, איך אתה בא להתפלל בברסלב?' הוא ענה לי, כי עמדה בפניו אחת מהאפשרויות הבאות: או להתפלל בבית כנסת ליטאי, או להתפלל בברסלב - כמובן שהעדפתי את ברסלב...

התבודדות בטלזסטון

בטלזסטון קיימות היום ישיבות רבות. ישיבות ליטאיות, וכן ישיבה לבחורים ירושלמיים. בקרב המקורבים באותם ישיבות, הכתובת של בית הכנסת ידועה ומוכרת. מהם שנכנסים בהיבא ללמוד ספרי רבינו. כן הם מארגנים 'חבורות' בבית הכנסת, ונהנים מרחבות הדעת שיש במקום. שמה השני של טלזסטון - 'קריית יערים' מלמד על המיקום של היישוב. טלזסטון טובלת ביערות מכל עבריה. דבר שבשגרה לראות אצלנו בבית הכנסת, התאספות של אנ"ש בלימוד ובשיחת חברים. מיד לאחר מכן - 'עובר לעשייתו', יוצאים יחד לשפוך שיח ביערות הנפלאים של הרי ירושלים.

הנה דוגמא קטנה. ביארציט של רבינו ערכנו כמובן הלולא גדולה, בין המשתתפים שכיבדו את המקום היו רבנים מוכרים בטלזסטון. דבר שבעבר לא היה עולה על הדעת.

אויר הנח והזך

בית הכנסת מתייחד בכלליות הגוונים שבו. אני, וכן אבי מורי שליט"א לבושים בבגדי היישוב הישן, כמו מתפללים נוספים. מאידך, יש קבוצה גדולה של בעלי תשובה אמריקאים. יש בקהילה את בני עדות המזרח, ויש קבוצה ליטאית עם הסגנון וההווי שלהם.

בימות החול עקב כך שבית הכנסת שוכן בקמפוס של ישיבה, התפילות המתקיימות בבית הכנסת הן בנוסח עדות המזרח. בשבתות לעומת זאת, סדרי התפילות מתנהלים במתכונת הרגילה והמוכרת בכל בתי הכנסת של ברסלב.

האויר הנח והזך, מאור הפנים המזמין שמאפיין את בית הכנסת, פועלים גדולות ונצורות. בית הכנסת משמש אבן שואבת לרבים. באים לכאן יהודים שחיפשו תפילה עם 'ואורימקייט' וחמימות, הם מרגישים בבית, ולאט לאט הם פותחים ספרי רבינו.

שאלתי כבר כמה וכמה אנשים: כיצד הגעת לכאן? מה משך אותך? התשובה שלהם היא: חיפשנו מקום שמתפללים בחיות. חיפשנו מקום ששרים בו בתפילה. במשך הזמן הם מתחילים לנסוע לאומן, ואף לקחת את ילדיהם לאומן לפני גיל שבע.

חינוך הבנים

”השאלה היא עלינו ההורים: כמה אנחנו מוטרדים?”

שהוא קטן”, אפשר שיעמוד אדם בפני דבר גדול מאד ומכריע בחייו, ואף על פי כן, עיניו המקולקלות בעלמא דשיקרא ו'במדמה' המבולבל לא רואים כאן צרה גדולה כל כך, זה נתפס אצלו כדבר של מה בכך, 'דבר קטן'.

כאמור, אף אחד מאתנו לא מתייחס בסלחנות לדברים מכריעים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ואם אנו מוצאים את עצמנו סלחניים יותר ברוחניות, על כרחך שהדברים הללו נחשבים בעינינו לבלתי ראויים מספיק כדי להיאבק עליהם בכל מחיר.

אסור שאנחנו נקבע לעצמנו

אסור בשום פנים שאנו נקבע לעצמנו מה חמור ומה קל, על מה ניתן לסלוח ועל מה חייבים ללחום עד הסוף, חובתנו הן לעצמנו והן לגבי בנינו לבחון ולהעמיד כל דבר לפי מה שרבינו הקדוש מעמיד. כי כידוע ההתקשרות לצדיק היא ראש וראשונה בהצלחת חיינו ובהצלחת חיי בנינו, וכלשון רבינו הקדוש (תורה קכג) "העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול, ולבלי לנטות ח"ו מדבריו ימין ושמאל, ולהשליך מאתו כל החכמות ולסלק דעתו כאילו אין לו שום שכל בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור".

ניקח כמה דוגמאות. למשל ילד שנהיה 'עצלן' בכל הנוגע לרוחניות, גורם לנו חוסר נעימות ולפעמים אף מסתבך עם המלמדים וכדומה, אבל כשנתבונן בעומק נפשנו נמצא שלפעמים די מהר הרמנו ידיים וניסינו ללמד סנגוריה על הילד, שהוא ודאי עייף או שעדיין לא טעם את טעמה של תורה ותפילה ו'מה שלא יעשה השכל - יעשה הזמן' ושהוא לא אשם בכך וכו' וכו'. וייתכן שזו אף אמת לאמיתה... אבל נתאר לעצמנו כיצד היו נראים הדברים אם היינו מקבלים כפשוטן את דברי רבינו הקדוש (תורה קפט) ש'עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות', האם גם אז היינו שוקטים ומסנגרים, או שהיינו הופכים עולמות למציאת פתרון ותרופה לסכנה איומה זו. נתאר לעצמנו אם בגשמיות חלילה היה נחש כרוך על עקב הילד, והוא כמובן 'לא אשם' ועדיין לא קלט את חומרת ענינו של נחש וכו', האם גם שם היינו עומדים ומקווים שהכל יסתדר מאליו במשך הזמן ומסתפקים בהערה זוטא.

ודאי שלא באנו לקבוע כאן איך לחנך לזריוות, מתי צריך למהר ולטפל בבעיה או דווקא להעלים עין ולהאריך אף' במקרה אחר, השאלה היא רק כלפינו ההורים, מה בוער בלבנו כשאנו נגשים לנושאים שכאלו, עניינים שה'מדמה' שלנו לא מזהה כסכנה קיומית אלא רק כמצב רוח גרוע' שלא צריך להתפחד כל כך מקיומו. בדומה לזה גם העצלות נתפסת בעינינו כחוסר מוטיבציה' כלשהוא שעדיף

שאלה: אני מרגיש לעיתים שלגבי עניינים גשמיים אני עומד על דרישותי מילדי עד הסוף, אני מבין שבהכרח שיהיו גבולות ויוצב סדר בבית בלי פשרות. לעומת זאת כשמדובר בעניינים רוחניים, אני הרבה יותר סלחני ומרגיש שצריך לתת לילד להתקדם בקצב שלו ללא לחץ וללא התעקשות על כל דבר. האמנם יש הבדל בין שני הדברים?!

***

תשובה:

ביסוד הדברים אין הבדל

נססה לרדת לעומקה של שאלה זו.

לאמיתו של דבר, מסתמא גם בדברים גשמיים הרי לא על כל דבר אתה שם דגש חזק מדי ולא על כל ענין הינך עומד על דרישותיך עד הסוף, לכשתתבונן ודאי תראה שישנם דברים החשובים בעיניך יותר ונראים אצלך עקרוניים וחיוניים יותר וישנם דברים שוליים וזניחים שהינך יכול להתעלם מהם לגמרי או להסתפק בנזיפה קלה או הערה סתמית. לכל אחד ישנו סולם עדיפויות בדרישותיו, יש דברים העומדים בראש הסולם, ואודותם חשים ההורים שאם יוותרו וזיניחו - הבית לא יתפקד וגם הילד יצמח כפרא, שם מציבים ההורים גבולות נוקשים וסדרים בלתי מתפשרים, לעומת זאת, ישנם דברים שהינם בעיניהם רק כ'מעלה בעלמא' וגם זולתם ניתן איכשהו להסתדר, בדברים אלו נוטים ההורים להעלים עין, לסלוח ולשכוח.

כך גם ברוחניות, כל אחד מציב לעצמו סולם ערכים ומעמיד בראש הסולם את מה שנראה לו לדבר המכריע שבלעדיו לא ניתן להתקיים ולעמוד, מה שנחשב ל'פיקוח נפש' רוחני. לעומת זאת, ישנם הרבה דברים שנתפסים אצלנו כמעלות 'חסידות' בעלמא או 'מדרגות' של עובדי ה' וכדומה, שוודאי היינו מאחלים לעצמנו שאנו ובנינו יזכו לכך, אך לא נורא אם זה לא קרה...

כך, שביסוד הדברים אין הבדל, השאלה היא רק: איך מעמידים את סולם הערכים הרוחני הזה.

את הסולם הגשמי מציב ה'מדמה' שלנו, כל בית לפי תפיסת חייהם של ההורים, לפי מה שחונכו, ראו, חוו, ולפי מה שמצטייר בעיניהם לטוב ולמועיל למוכרח ולבלתי ניתן לגמישות. ייתכן שהסולם הזה אמיתי ואולי לא.

הבעיה האמיתית היא בסולם הרוחני. אם אנו מעמידים את סולם הערכים, חשיבותו והכרחיותו על פי ה'מדמה' שלנו, או אז אנו וביתנו בצרה גדולה, רבינו הקדוש (בלקוטי מוהר"ן תורה נא) מלמדנו ש"השקר מזיק לעיניים בגשמיות וברוחניות, כי כשהעיניים כהות הם משקרים, שאינם מראים הדבר כמו שהוא, כגון על דבר גדול מראה

**כְּאֵמֹר, אָף אֶחָד מֵאַתָּנוּ לֹא מִתְיַחַס
בְּסִלְחָנוֹת לְדַבְרִים מִכְרִיעִים, הֵן בְּרוּחָנוֹת
וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְאִם אַתָּה מוֹצֵאִים אֶת עֲצֻמְנוּ
סִלְחָנוֹת יוֹתֵר בְּרוּחָנוֹת, עַל כִּדְחָךְ שֶׁהַדְּבָרִים
הֵלְכוּ נֹחֲשִׁים בְּעֵינֵינוּ לְבִלְתִּי דְאִוִּיִּים מִסְפִּיק
כְּדִי לְהֵיֵאבֵק עֲלֵיהֶם בְּכָל מַחֲזִיר.**

מה אין ביכולת לוותר, וכך גם להעביר את זה לדורותיו. יסוד זה, שעל האב לרכוש את המידה או המצווה בטרם יחפוץ להנחיל אותה לבניו נכללת במה שרבינו הקדוש ציווה (בלקוטי מוהר"ן ח"ב תורה ז, אות ה), שכדי להעמיד 'חליפות' של בנים ותלמידים, כלומר, שבניו ותלמידיו יקבלו ממנו את תורתו ודעתו הקדושה ולהמשיכה לדורות הבאים, צריך האבא והמלמד עצמו שיהא לו יראת שמים, וכלשון קדשו שם: "אמנם, מי שרוצה לדבר עם חברו ביראת שמים הוא צריך שיהיה לו יראת שמים, כדי שיהיו דבריו נשמעין אצל חברו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו): 'כל מי שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין' - ביראת שמים זו נכלל, שאנו ההורים נתיירא גם כן מפני אותם דברים עליהם אנו מחנכים ושלא יתפסו בעיני עצמנו כ'מותרות' רוחניות בלבד.

ריבוי הלחץ יכול לגרום את ההיפך

אנו חיים בימי עקבתא דמשיחא, בהם התחלפו והומרו אצל בני העולם 'בן המלך' ובן השפחה' (ראה 'סיפורי מעשיות' מעשה י"א), "כי גוף ונפש הם בחינת בן העבד ובן המלך, כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל, בחינת בן המלך, והגוף הוא בחינת עבד" (לקוטי הלכות, ברכת השחר ג-יח), אך לדאבון לב הצליח היצר להמיר כבוד בן המלך ולהשפילו עד עפר, כל ספק 'פקוח נפש' גשמי וכל חשש של 'ונשמרתם לנפשותיכם' מתקבל בחומרה יתירה, ולעומתם החיים האמיתיים הנצחיים נתפסים כמעלות ומדרגות בלבד, הרחוב הכפרני מחדיר את רוח קרירותו שאין להלחץ ואין לדרוש בכל הנוגע לרוחניות, ולא מפני שהוא מאמין באריכת אפיים וסבלנות, אלא מפני שכאמור בעיניו כל העסק הרוחני אינו חשוב כל כך, חלילה.

ואכן בכל הקשור לדרכי הפעולה כיצד לחנך ואיך לפנות אל הילד בעניינים יסודיים שכאלו אכן יש להתיישב היטב, איך וכמה ומתי, כי ריבוי הלחץ יכול לגרום את ההיפך מן הרצוי חלילה, ואף גם בכל ענייני החינוך - הלחץ מדיק מאד [ראה בחיי מוהר"ן אות תל"ב: "מה שהמלמדים דוחקים את התינוק ביותר, על ידי זה אינו יודע התינוק כלל, רק צריכים להיות אומן גדול בזה ללמד את התינוק בהדרגה בלי איום הרבה ובלי דוחק יותר, ועל ידי זה יתפוס יותר בנקל"], אולם מה שבוודאי תלוי בנו, הצורך הדחוף שתהא תקועה בלבנו בחוץ יקרת, חשיבות וחומרת והכרחיות כל הדברים הללו.

בזה אין שני צדדים, שם צריכים הדברים להתקבל אצלנו בתמימות ובפשיטות כפי שרבינו הקדוש מגדיר ומגלה, ואף אם חלילה בתחילה עדיין אין לבנו בוער כראוי על יקרת הדברים, אולם עלינו לנסות להתעורר לפי חומרת ורוממות הדברים, וכמו שרבינו הקדוש בעצמו אמר (שיחות הר"ן ע"ד) שזו ה"עצה גדולה מאד גם בכל הדברים שבקדושה, שבתחילה צריכים לעשות עצמו כאילו הוא להוט אחר אותו הדבר שבקדושה, ואחר כך זוכים באמת לזה".

וכשלבנו יתמלא מעט ביראת שמים מה'אוצר של יראת שמים' אזי דברינו יתקבלו ויחקקו חקיקה קדושה ונצחית לטובה בלב בנינו ותלמידנו.

שיתמלא, אולם באמת, זוהי הצרה האמיתית, ועליה אנו חייבים לעמול, לבקש ולשאול: איך נוכל לסגל לעצמנו תמימות ופשיטות עד שנקבל את הגדרות הרופא הגדול, אזהרותיו ותרופותיו כפשוטם, בלי שום התחכמות.

ניקח דוגמא נוספת, הילד יושב כמו 'עץ יבש' בתפילה, לפעמים ממלמל משהו ולפעמים גם זה לא, מסרב ללכת לבית הכנסת ובורח משם די מהר כשכבר הגיע לשם. נכון, לא כל ילד כבר קלט במה מדובר, ולא כל אחד מסוגל לשבת זמן רב, יתכן וצריך להמתין באורך רוח. אבל השאלה היא עלינו ההורים, עד כמה כל נושא החיות בתפילה תופס אצלנו מקום חיוני והכרחי כפקוח נפש ממש, האם אנו מקבלים בתמימות ופשיטות את הגדרתו של רבי נתן (בחיי מוהר"ן אות י'): "כמה אנחנו צריכים להתחזק ולהכריח עצמנו בכל הכוחות בכל הדברים הנוגעים לה' בפרט על התפלה, וצריכים יגיעות הרבה ולהכריח עצמו בכמה אפנים ועצות אולי יזכה לדבר איזה דיבור בתפלה, כי בשביל דיבור אחד של התפלה כדאי למסור נפשו, כי תפילה היא דברים העומדים ברומו של עולם".

האם אכן אנו מוטרדים?!

האם אנו אכן מוטרדים עד דכדוכה של נפש מן החשש שמא ואולי חלילה, חלילה וחלילה יצמח הבן באופן שלבו יהא רחוק מתפילה, או שמא זה רק איחול ורצון שהלוואי ויזכה ל'מעלה' נשגבה זו.

או לדוגמא, כאשר אנו מגלים שהילד תאב לממון, הוא מדבר הרבה מכסף, עיניו מתרחבות בחמדנות כל אימת שהנושא עולה על הפרק, על אף שלא חסר לו כלום הוא נוטה לרכושנות ולצבירת הון בדרכים כשרות ולפעמים בדרכים מפוקפקות מעט.

האם אנו ההורים נרעדים מן המחשבה שבילד מתפתחים ניצני תאוות ממון ה' ישמרנו, עליה אומר רבינו הקדוש שהיא "עבודה זרה הכלולה מכל העבודות זרות של שבעים אומות", לא צריך להרחיב בתיאור איך היה נראה אבא שבנו היה באמת נלכד חלילה במשהו ה'דומה לדומה' להגדרה הנוראה שרבינו הקדוש מביא כאן 'עבודה זרה של שבעים אומות!!!', אבל כשזה מגיע לתאוות ממון אנו אומרים לכל היותר ש'זה לא חינוכי' ולא כדאי 'שזה יכול אולי להביא לתוצאות לא טובות'. ואז לא פלא כל כך שנוטים לסלחנות על כל הנושא.

חובתנו להתמים עצמנו לרבינו הקדוש, לקבל בפשיטות את ה'אזמרה' שלו, להפנים ולהשריש בקרבנו את האמת הפשוטה כי בעולם הנצחי בו נחיה רבבות מיליארדי שנים ויותר ויותר עד אין קץ - הנקודות הטובות הללו יהיו קריטיים ומכריעים ביותר, שם נראה עין בעין ש'אין כל העולם כולו עם כל תאוותיו וייסוריו והבליו כדאי כנגד נקודה אחת של מצוה אחת שכל אחד מישראל זוכה בכל יום' (ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ד-ג'), כל דאגותינו וכל צרותנו, כל שמחותינו והנאותינו, כל טרדותינו ועומסי חיינו, כולם יהיו אין ואפס נגד נקודה אחת של מצוה פשוטה שעשינו בכל יום, ומי שרוצה לנחול לעצמו ולהנחיל לבניו את הערכים הללו, חייב לקבל את האמת הזאת לאט לאט ולגדול יותר ויותר בהבנה האמיתית מה יקר ומה הכרחי, מהו רק 'לכתחילה' ומהו 'פקוח נפש' ברוחניות, על מה אפשר להתפשר ועל

**עוצר
לילי**

מעצרים

**עשרות שעות
בהבולות**

שבת טולצ'אה

תקיפה באיראן

מניעות

ביטולי טיסות

אנטישמיות

שארם א' שייח

**עיכוב יציאה
מהארץ**

טיילים מלבנון

כל אלו אינם נגדנו

הם בשבילנו

**רק כדי שנתעורר להתפלל
ולכסוף לראש השנה של הרבי
שבו תלוי כל העולם**

חפשו עכשיו את התפילות שמופצות בכל הארץ על ידי ארגון ידיו אמונה או שפותחים ליקוטי תפילות בתפילות הידועות (ע"ו, כ"ב, כ"ט חלק שני) וקורעים שערי שמים עבור ביטול כל המניעות והצלחת הקיבוץ הקדוש באומן ש'אין דבר גדול מזה'

